



2360 Gyál, Liliom utca 13-15.  
Tel./fax.: 06 29 340 126, 06 29 345 241  
E-mail: [gyali.liliomovi@gmail.com](mailto:gyali.liliomovi@gmail.com)  
OM azonosító: 032993

**GYÁLI LILIAM ÓVODA**

**PEDAGÓGIAI PROGRAM**

Gyál, 2022. 09. 01.

Készítette: Lendvay-Kiss Anita intézményvezető





**GYÁLI LILIAM ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

<p align="center"><b>Intézmény OM - azonosítója:</b> 032993</p>	<p align="center"><b>Készítette:</b> <b>Lendvay-Kiss Anita</b> <i>intézményvezető aláírás</i></p>
<p align="center"><b>Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások:</b></p>	
<p align="center"><b>A nevelőtestület elfogadta:</b> <i>Ujvári Anikó</i> ..... <i>nevelőtestület nevében névaláírás</i> <i>Tóthné Takács Irén</i> ..... <i>szakalkalmazottak nevében névaláírás</i></p>	<p align="center"><b>Véleménynyilvánítók:</b> <i>Ordasné Vinnai Kitti</i> ..... Szülői Szervezet nevében névaláírás</p>
<p align="center"><b>Az intézményvezető jóváhagyta:</b> <i>Csángó</i> ..... intézményvezető</p> 	

## TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS .....	6
TEVÉKENYSÉGGŐZPONTÚ ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM .....	6
A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI ALAPJAI.....	6
1. AZ INTÉZMÉNY JELLEMZŐ ADATAI.....	8
Szervezeti struktúra .....	9
2. BEMUTATKOZÁS .....	10
2.1. Helyzetkép.....	10
2.2. Az óvoda tárgyi feltételei .....	12
2.3. Az óvoda személyi feltételei .....	15
2.4. Eredményeink.....	19
3. GYERMEKKÉP – ÓVODAKÉP.....	20
ÓVODAKÉP .....	21
4. A TEVÉKENYSÉGGŐZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI.....	26
4.1. Célunk, alapelveink.....	26
4.2. Feladataink .....	28
4.2.1. Diabetezes gyermekek óvodai ellátása.....	29
4.2.2. Az egészséges életmód biztosítása.....	34
4.2.3. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés .....	40
4.2.4. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében .....	42
4.2.5. Képességek szerepe a nevelési cél elérésében .....	43
5. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI .....	46
5.1. Az óvodapedagógus és gyermek aktív együttműködése .....	46
5.2. Az óvodapedagógus modell szerepe .....	46
5.2.1. Az óvodapedagógus szakmai elkötelezettsége.....	47
5.3. Az óvodapedagógus a dajka együttműködése.....	48
5.4. A vezető szerepe.....	49
6. A FEJLESZTÉS TARTALMA.....	50
Társas és közösségi tevékenység.....	50
Munka jellegű tevékenységek .....	50
Szabadidős tevékenység.....	50
6.1. Játék és tevékenységekben megvalósuló tanulás .....	51
6.2. Társas és közösségi tevékenység.....	54
6.3. Munka jellegű tevékenység .....	57
6.4. Szabadidős tevékenység .....	60

## TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS .....	6
TEVÉKENYSÉGGŐZPONTÚ ÓVODAI PEDAGÓGLAI PROGRAM .....	6
A PEDAGÓGLAI PROGRAM JOGSZABÁLYI ALAPJAI .....	6
1. AZ INTÉZMÉNY JELLEMZŐ ADATAI .....	8
Szervezeti struktúra .....	9
2. BEMUTATKOZÁS .....	10
2.1. Helyzetkép .....	10
2.2. Az óvoda tárgyi feltételei .....	12
2.3. Az óvoda személyi feltételei .....	15
2.4. Eredményeink .....	19
3. GYERMEKKÉP – ÓVODAKÉP .....	20
ÓVODAKÉP .....	21
4. A TEVÉKENYSÉGGŐZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI .....	26
4.1. Célunk, alapelveink .....	26
4.2. Feladataink .....	28
4.2.1. Diabetszes gyermekek óvodai ellátása: .....	29
4.2.2. Az egészséges életmód biztosítása .....	34
4.2.3. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés .....	40
4.2.4. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében .....	42
4.2.5. Képességek szerepe a nevelési cél elérésében .....	43
5. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI .....	46
5.1. Az óvodapedagógus és gyermek aktív együttműködése .....	46
5.2. Az óvodapedagógus modell szerepe .....	46
5.2.1. Az óvodapedagógus szakmai elkötelezettsége .....	47
5.3. Az óvodapedagógus a dajka együttműködése .....	48
5.4. A vezető szerepe .....	49
6. A FEJLESZTÉS TARTALMA .....	50
Társas és közösségi tevékenység .....	50
Munka jellegű tevékenységek .....	50
Szabadidős tevékenység .....	50
6.1. Játék és tevékenységben megvalósuló tanulás .....	51
6.2. Társas és közösségi tevékenység .....	54
6.3. Munka jellegű tevékenység .....	57
6.4. Szabadidős tevékenység .....	60

7. KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE.....	62
7.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások .....	62
7.1.1. Anyanyelvi nevelés .....	62
7.1.2. A külső világ tevékeny megismerése .....	64
7.2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások rendszere.....	66
7.2.1. Természet – ember – tárgyi környezet .....	66
7.2.2. Művészeti tevékenységek.....	69
7.2.3. Mozgás .....	75
8. AZ ÓVODÁS GYERMEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMONKÖVETÉSE.....	78
9. A NEVELÉS TERVEZÉSE AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE, AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI .....	82
9.1. JÁTÉK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉG .....	90
9.2. TÁRSAS, KÖZÖSSÉGI TEVÉKENYSÉG.....	96
9.3. MUNKATEVÉKENYSÉG.....	97
9.4. SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉG.....	101
10. ÜNNEPEK, RENDEZVÉNYEK .....	103
11. AZ ÓVODA ÉS KÖRNYEZETÉNEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE, KAPCSOLATA .....	106
Óvoda – család kapcsolata .....	107
Az óvoda és a szülők közösségének kapcsolata.....	109
Az óvoda és a fenntartó együttműködése.....	109
Az óvoda – iskola kapcsolata, együttműködése.....	110
Az óvoda egyéb kapcsolatai .....	112
12. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEINK .....	114
Gyermekvédelemmel összefüggő feladatok.....	114
13. ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM.....	117
13.1. Gyermekesélyegyenlőségét szolgáló feladataink, intézkedéseink .....	117
13.2. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink .....	118
13.3. Gyermekközpontú, - inkluzív, - multikulturális nevelés.....	120
13.4 Migráns gyermekek interkulturális nevelése .....	121
13.5. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztése .....	121
13.5.1 Személyiségfejlesztés, tehetséggondozás.....	121
13.5.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási (BTM) zavarral küzdő gyermekek nevelése, fejlesztése .....	122
13.5.3. A sajátos nevelési igényből (SNI) eredő hátrányok csökkentését szolgáló tevékenységeink .....	123
14. AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVARRAL ÉLŐK NEVELÉSI FOLYAMATA .....	127
14.1. Autizmussal élő gyermekek jellemzése .....	127
14.2. Szegregált nevelés .....	127
14.3. Általános fejlesztési, speciális nevelési célok és feladatok.....	128

14.4. Az óvodai élet megszervezésének elvei és gyakorlata .....	129
14.5. Személyi és tárgyi feltételek .....	130
14.6. Protetikus környezet kialakítása.....	131
14.7. Tér-idő strukturálása – napirend alkalmazása.....	131
14.8. Egyéb vizuális segédeszközök .....	132
14.9. A tér strukturálása.....	132
14.10. Az idő strukturálása .....	132
14.11. Fejlesztés fő területei .....	132
15. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE .....	134
A PEDAGÓGIAI PROGRAM MÓDOSÍTÁSÁNAK ELFOGADÁSA ÉS JÓVÁHAGYÁSA.....	137

## BEVEZETÉS

### Köszöntő

Kedves Szülők!

Köszöntöm mindazokat, akik e programot kezükbe veszik, megismerkednek vele, úgy gondolják, hogy legfőbb kincsük, gyermekük nevelését e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra bizzák.

*Köszönettel:*

*Lendvay-Kiss Anita*

*Intézményvezető*

Óvodánk nevelőtestületével, szakmai munkaközösségeivel, a Szülői Szervezet véleményezési és egyetértési jogával elkészítette a

### TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

felhasználásával készült

### HELYI ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁT.

Nevelőtestületünk a jól kialakított gyakorlatot foglalta egységbe a programban, mely a múlt óvodapedagógiai hagyományaira építkezik.

Ez a szakmai program tartalmazza nevelési céljainkat, feladatainkat, értékrendünket, melyet a családok felé is kívánunk közvetíteni.

Ez az alapvető dokumentum rendszerbe foglalja óvodánk teljes nevelési – fejlesztési gyakorlatát.

Programunk készítésekor figyelembe vettük a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényt, valamint az Óvodai nevelés országos alapprogramot.

Az Alapprogram rendelkezései szakmai és jogi garanciát jelentenek arra, hogy az óvodák pedagógiai programjai egységes alapelvekre és keretekre épüljenek, hogy az óvodai nevelésben résztvevő valamennyi gyermek ugyanazon alapelvek, feltételek, szakmai követelmények betartásával sajátítsa el azokat a képességeket, ismereteket, amelyek folyamatosan, és tudatos óvodapedagógiai irányítással teszik őt éretté az iskolai évek megkezdéséhez.

**Az Alapprogram elsősorban az óvodai nevelőmunkában annak a tevékenységközpontú szemléletnek a megerősítése, amely támogatja a gyermek egészséges fejlődését, hátrányainak csökkentését, tehetségének kibontakoztatását, és az egyéni adottságaira is figyelembe véve azoknak a képességeknek a folyamatos kialakítását, amelyek segítik őt az iskolai életre való felkészülésben**



## **A Pedagógiai Program jogszabályi alapjai**

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 229/2012.(VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény végrehajtásáról
- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXCV. törvény módosításáról
- 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012.(VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 30/2012.(XI.28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések
- 15/2013. (II.26) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 1997.tv. XXXI. törvény A gyermek védelméről és jogairól
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- Pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, amely a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII.22.) Korm.
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.
- Értékelési kézikönyv
- Intézményünk Alapító Okirata
- Intézményünk szabályzata
- 326/2013. (VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

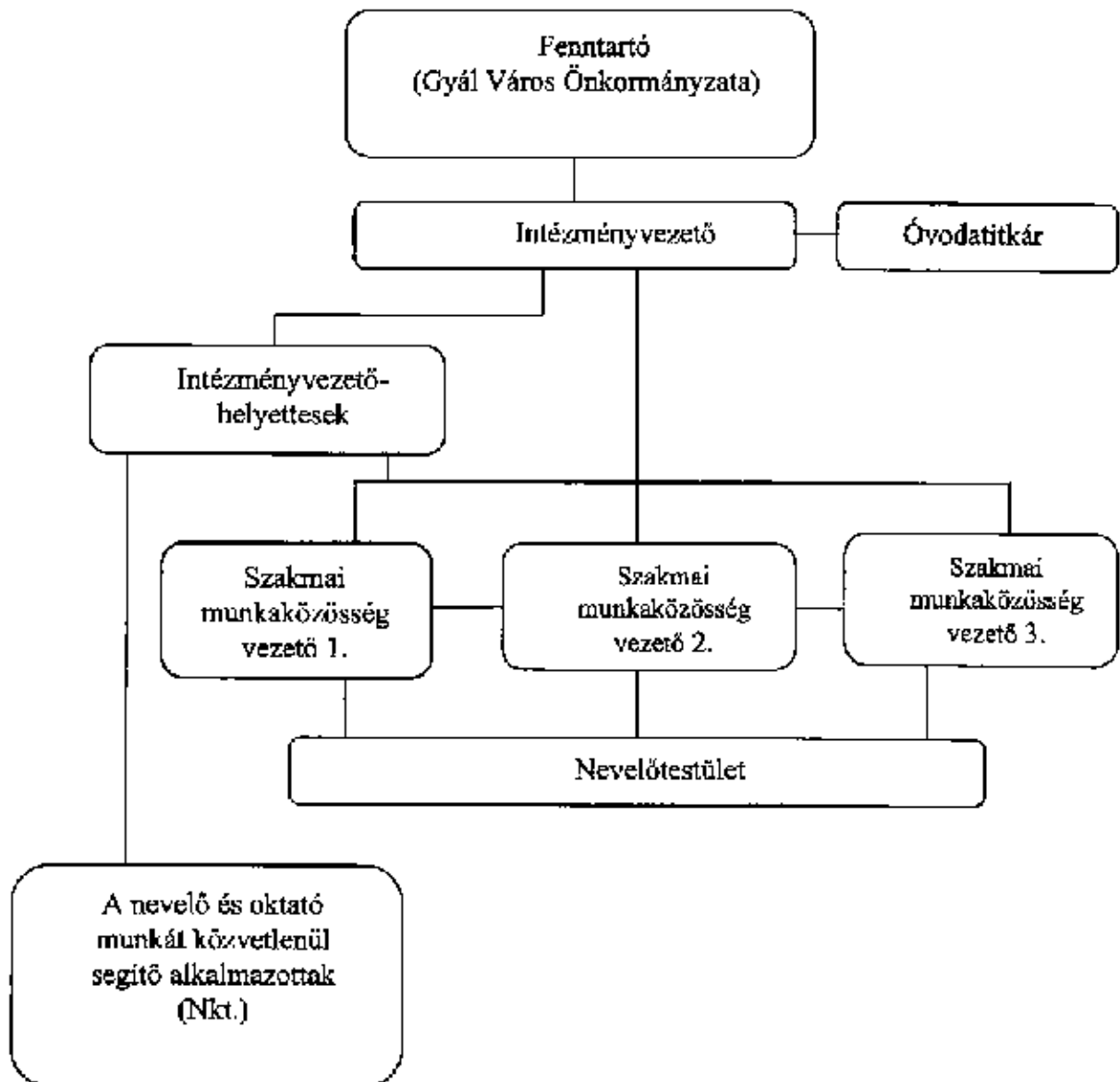
## 1. AZ INTÉZMÉNY JELLEMZŐ ADATAI

1. Az intézmény neve: **Gyáli Liliom Óvoda**
2. Székhelye: **2360 Gyál, Liliom u. 13-15.**
3. OM azonosító: **032 993**
4. Intézmény típusa: **Óvoda**
5. Felvehető maximális gyermeklétszám: **300 fő**
6. Alapító szerv neve és székhelye:  
**Gyál Város Önkormányzata, 2360 Gyál, Kőrösi út 112-114.**
7. Fenntartó és működtető neve székhelye:  
**Gyál Város Önkormányzata, 2360 Gyál, Kőrösi út 112-114.**
8. Irányító szerv neve székhelye: **Gyál Város Önkormányzata**  
**2360 Gyál, Kőrösi út 112-114.**
9. Az intézmény közfeladata és a 2011. évi CXCV. törvény 4.§. 1. pontja szerinti  
alapfeladata: **Óvodai nevelés**
10. Szakágazat száma, megnevezése: **851020 Óvodai nevelés**
11. Intézmény vezetője, pedagógiai program benyújtója:

**Lendvay-Kiss Anita óvodavezető**

# Szervezeti felépítés

## Szervezeti struktúra



## 2. BEMUTATKOZÁS

### 2.1. Helyzetkép

Gyál városában 1972-ben nyílt meg az 1. számú Napközi Otthonos Óvoda nevet viselő intézmény. A folyamatosan emelkedő gyermeklétszám szükségessé tette az óvoda bővítését. 2008 szeptemberétől 3 különböző épületben működött a Liliom Óvoda (2 csoport, 4 csoport, 3 csoport). 2015-ben Gyál város önkormányzata a Gyáli Liliom Óvoda modernizációja mellett döntött. A teljes felújítás és bővítés során 10 csoportban 300 gyermek befogadására lett alkalmas az új komplex intézmény. 2016. 06. 07-én történt meg a modern óvoda komplex átadása.

Az óvodánk Gyál város szívében helyezkedik el.

A Járási Tanuszoda és az Ady Endre Általános Iskola közelében található.

#### Az új óvodában kialakításra került:

Az új óvodai foglalkoztatókhoz tágas gyermeköltözők, gyermekmosdók kapcsolódnak. A csoportszobákban elegendő tér áll rendelkezésre a játszószigetek, játékkuckók kialakítására és a nyugodt pihenésre.

- **Az egyéni fejlesztőszoba, logopédiai szoba** nyugodt légkörrel és a speciális fejlesztőjátékok sokaságával járul hozzá a gyermekek felzárkóztatásához, tehetséggondozásához.
- **Orvosi szoba és a hozzátartozó váró, elkülönítő** lehetővé teszi a beteg gyermekek elkülönítését, szakszerű ellátását.
- **Tornaszoba** és a hozzátartozó tornaszertár, valamint az azokban tárolt tornaeszközök biztosítják a gyermekek egészséges testi-mozgásfejlődését.
- **Nevelői szoba** lehetőséget ad, a pedagógusoknak a napi felkészülésre pedagógiai munkájukban.
- Az óvoda központjában helyezkedik el, az a **központi tér**, ami az óvodai rendezvényeknek, ünnepélyeknek nyújt színhelyet. Pl.: karácsonyi ünnepség évváró, ballagás.
- Az óvoda **berendezésében, eszközeiben** a gyermekek életkori sajátosságait, a helyi nevelési programunkat és a sajátos nevelési igényű gyermekek szükségleteit vettük figyelembe. Az épülethez nagy, zöld udvarrész tartozik, játékaik kiváló lehetőséget biztosítanak a szabad játékra és a mozgásfejlődésre.
- **Sószoba**, amely a felső légúti megbetegedések megelőzésében magas szerepe van. A sós levegő belégzés útján gyulladáscsökkentő hatást fejt ki. A Zöld Óvodai Programunk része.

## **Az óvoda udvara**

Mindhárom udvarrészen rugósjátékok, mászóka, uszoda, mérleghinták kerültek kiépítésre. A fajtékokat zöld övezet veszi körül örökzöldekkel, virágos növényekkel színesítve a kertet, amelyeket itt-ott, madáretetők szakítanak meg, hiszen óvodánk „Madár-barát óvoda” is egyben. 2016-ban másodjára is elnyerte óvodánk a Zöld Óvodai címet, zöld óvodai tanösvényt alakítottunk ki mezítlábas parkkal az óvoda udvarán. Az óvoda teljes mértékben megfelel a XXI. századi igényeknek. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Óvodánk hozzájárul az ide járó gyermekek személyiségének teljes kibontakoztatásához, változó testi-lelki- szükségleteinek, szociális értelmi képességeinek fejlesztéséhez. Az ide járó gyerekeket, szeretet, türelem, segítség, elfogadás veszi körül. Szeretnénk, ha gyermekeink örömmel jönnének az óvodába és majd sok kedves élménnyel hagynák el intézményünket.

Pedagógiai programunk hangsúlyt helyez a „Tevékenység központú program” alapján a folyamatos napirendre, a játékba integrált, tevékenységben megvalósuló tanulásra.

Prioritásként tekintünk a Zöld Óvodai tapasztalatok megjelenítésére, Zöld Óvodai tanösvény használatára, a környezettudatos magatartás és egészséges életmód szokásainak megalapozására, a mozgáskotta komplex személyiségfejlesztő eszköz alkalmazására.

Figyelmet fordítunk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésére, képességfejlesztésre, tehetséggondozására.

A gyermekek optimális fejlődésének érdekében felvesszük a kapcsolatot a Pedagógiai Szakszolgálat munkatársaival, fejlesztőpedagógussal, gyógytornással.

A délutáni időszakban szülői igényekre szerveződő foglalkozásokkal színesítjük a gyermekek program lehetőségeit.

Célunk a ránk bízott gyermekek érzelmi nevelése, egyéni életkori sajátosságokhoz igazodó kompetenciák megszerzéséhez szükséges ismeretek, élmények tapasztalatok széles közvetítése, valamint az eltérő ütemű gyermekek fejlesztése.

**A nevelőtestületünk feladata, hogy felhívja a szülők figyelmét a következő általános problémákra:**

- Fontos, hogy minél időt töltsenek mozgással a szabad levegőn.
- A testi fejlettségen túl, gyakori az érzelmi élet kialakulatlan. Ennek következtében a gyermekek nagy részénél magatartásbéli zavarok is jelentkeznek, pl.: túlzott agresszivitás, kezelhetetlenség.
- Óvodánkban évről-évre egyre több a beszédhibás, illetve a részképesség-zavaros gyermek. Mi szülők, szakemberek figyelmének felhívásával és fejlesztő programokkal próbálunk ezeken a jelenségeken javítani.

## **2.2. Az óvoda tárgyi feltételei**

Az óvodánk rendelkezik a helyi nevelési programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

**Az óvoda épületét, kertjét és annak berendezési tárgyait úgy alakítottuk ki, hogy szolgálja a gyermeke biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Lehetővé tegye a mozgás- és játékigényük kielégítését.**

A tárgyi környezet kialakításánál fontosnak tartottuk az értékátadást, a látás- és ízlésformálást is. Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméretének, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Tegye lehetővé mozgás- és játékigényük kielégítését, és a gyermekeket, harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

**Az öltözők kialakításánál elegendő tér áll rendelkezésre az öltözködésre, minden gyermeknek jellel ellátott tároló helye, zsákja.**

A **csoportszobák** kialakításánál figyeltünk arra, hogy a csoportszoba, öltöző, mosdó minden korcsoport számára egy külön közös teret jelenthessen. A csoportszoba belső terének kialakításánál gondoltunk arra is, ha a gyermek kikülönülni szeretne egy-egy rövid időre csoporttársaitól, ezért babaszobát alakítottunk ki. A játszóhelyek nagysága, a bútorok mozgatásával növelhetők a csoportszobákban.

A gyermekek jellel ellátott ágyneműiket a szülők biztosítják és külön erre a célra használt ággyártóban tároljuk.

A mosdóban külön jellel ellátott több garnitúra törölköző, fogmosó pohár, fogkefe biztosítja a higiéniai szabályok kialakítását.

Az óvoda többi helyiségének kialakításánál is olyan élettér létrehozására törekedtünk, amely derűs, biztonságos, esztétikus környezetet biztosít gyermekeink számára.

Az óvoda középpontjában található közösségi tér az óvodai rendezvények színtere, amely lehetőséget ad arra, hogy családias légkörben ünnepelhessünk.

**Egyéni fejlesztőszoba, logopédiai, pszichológusi szoba** a speciális fejlesztőjátékaival hozzájárul a gyermek felzárkóztatásához, tehetséggondozásához.

A napközben megbetegedett gyermekek részére **elkülönített szoba** áll rendelkezésre. A hozzákapcsolódó **orvosi szoba** pedig az orvosi vizsgálatoknak biztosítja az előírt feltételeket.

**Tornaszoba** és a tornaszertár eszközeinek sokaságával biztosítjuk a gyermekek egészséges mozgáskultúrájának kialakulását.

A **nevelői szoba** lehetőséget biztosít az óvodapedagógusainknak a napi felkészülésre.

Egyéb helysegeink: **sószoba, nevelői szoba, konyha, felnőtt öltöző, raktárak** biztosítják az óvoda dolgozóinak megfelelő munkakörnyezetet.

Az **óvodaudvar** kialakításánál is az udvari tevékenységek személyiségfejlesztő szerepét érvényesítettük.

A gyermekek szabad mozgását, edzését, változatos tevékenységét az életkori igényeknek és testméreteiknek megfelelő **felszerelési tárgyak, eszközök** biztosítják.

Az **árnyékos, illetve napos helyek, domborzati felületek** kialakításával lehetőségek teremtetünk a nyugodt, csendes játékra, örömteli sportolásra.

A **viráguskert, gyógynövénykert** a kertészkedésre, a változó természetre, a **meteorológiai állomás**, az időjárás megfigyelésére ad alkalmat.

A **madáretetők sokasága** biztosítja az itt élő madárvilág folyamatos megfigyelését.

Az óvoda udvarának három része, játszóudvar, egy komplex egységet alkotva járul a nevelési programunk megvalósításához.

A játszóudvar természetbarát fajátékaival, amely megismerteti a gyermekket a növény- és állatvilágával, a Sportudvar, amely fejleszti a gyermekek természetes mozgását és hozzájárul anatómiai és élettani fejlődésükhöz.

## **OBJEKTÍV KÜLSŐ FELTÉTELEK**

Mind az óvoda épülete, berendezései eszköznormája, udvarát folyamatosan fejlesztjük.

Ezek megvalósítását:

- pályázatokból,
- 1 %-okból,
- alapítványunk pénzéből,
- vállalkozók adományaiból,
- különböző nyitott rendezvényeink bevételeiből kívánjuk biztosítani.

### **Az óvodai élet megszervezése**

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéshez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemezi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a szabad játék kitüntetett szerepét. A napi és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.
4. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.



## **Tárgyi erőforrások, gazdasági fejlesztések**

A tárgyi eszközellátottságunk megfelelő volt. A kötelező eszköz- és felszerelési norma előírásainak betartásához, az anyagi erőforrás ütemezettten állt rendelkezésünkre. Nagy gondot fordítottunk az esztétikus, tiszta környezet kialakítására.

Pályázatok megnyerésével, alapítványi pénz felhasználásával, a költségvetésből arra törekedtünk, hogy a pedagógiai programunk megvalósításához biztosítsuk azokat a fejlesztő eszközöket, melyek nem álltak rendelkezésünkre. Ezek száma lehetővé teszi minden csoportban a sokszínű tevékenységet.

Óvodánk felszereltsége a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 2020.09.01-től hatályos

2.mellékletének megfelelően a kötelező eszköz és felszerelés jegyzékkel összhangban van.

### **2.3. Az óvoda személyi feltételei**

Intézményünkben nagy szakmai gyakorlattal rendelkező óvodapedagógusok foglalkoznak a gyermekekkel. Munkánkat szakképzett dajkák segítik.

Munkatársaink legfőbb erénye a nyitottság, a mindig megújulás képessége és az önzetlen gyermekszertet. Közösségünk arra törekszik, hogy érzelmileg meleg, elfogadó, szeretetteljes légkörben, vidáman töltsék gyermekeink a mindennapokat.

Kihasználjuk a szakmai egyesületek által nyújtott alkalmakat, továbbképzéseket, a szakmai tájékozottság és a szakmai tudás fejlesztésére. Igényünk, hogy az óvodapedagógia legújabb eredményeiről tájékozódjunk.

- Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő támogató attitűdje modell, mintát jelent a gyermek számára.
- Az óvodapedagógusi tevékenységeknek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladtuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.
- A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Ahhoz, hogy a nevelési hatásrendszer célirányosan és hatékonyan működjön, minden felnőtt dolgozónak a gyermekeket tiszteletben tartó és elfogadó, a megváltozott igényeknek megfelelő jellegű és minőségű magatartást és értékeket hordozó tevékenységformát kell előtérbe helyeznie. A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Az óvodapedagógusnak a pedagógiai asszisztenssel az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottakkal, a dajkákkal történő összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Ők a nevelési folyamat segítői, olyan erőforrások, akik érték közvetítő lehetőséget hordoznak, így érték közvetítő modell tulajdonságaival kell rendelkezniük:

- Szeretet és kötődés képességével való rendelkezés.
- Mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének kialakítása önmagunkban.
- A gyermekek feltétel nélküli elfogadása, másságának tolerálására való képesség kialakítása.
- Valós értékeket közvetíteni, átadni tudás képessége.
- Azonosulni tud a Helyi Pedagógiai Programunk alapértékeivel.
- Modell és példaértékűnek számít viselkedése, beszédstílusa, empátiás, kommunikációs, konfliktuskezelő, együttműködő, helyzetfelismerő képessége, rugalmassága, figyelmesség, segítőkészség és kreativitása.
- Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus. Tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat.
- A munka tiszteletét, az érték megővő magatartást, kulturális és természeti értékeink védelmét és óvását.
- Az óvodai nevelőmunkát segítő alkalmazottakkal összehangolt munkát végez.
- Törekszik a partnerekkel minél harmonikusabb és minél jobb együttműködésre.
- Elítéli a vandalizmust.
- Fontosnak tartja az állandó önfejlesztést, innovációt.
- Önmagával és a munkájával szemben igényes.
- Célja a gyermekekben a magyarságtudat kialakítása és a hazaszeretetre nevelés.

### Óvodapedagógus, dajka együttműködése

Az óvodapedagógus és dajka aktív együttműködése során nevelésben megmutatkozva hatása jelentős. A tevékenységközpontú óvodai nevelés kiemelte a dajkákat a hagyományos dajkai szerepkörből. Így a dajka nem csak külső szemlélője, hanem aktív részese is az óvodai csoport életének. Segítője az óvodapedagógusnak nevelő hatásával, hozzájárul a gyermek fejlődéséhez. Ők is ismerik nevelési elveinket, céljainkat, az óvodai nevelésben betöltött szerepük fontosságát. A demokratikus, modellrendszerű intézményekben a közös értékek, közös normák által meghatározott célok mentén egyenlő jogok érvényesülnek a döntésben. A hangsúly a szaktudáson

alapuló szaktekintélyen van, a véleménykülönbségek természetesen, de ezeket szakmai érvekkel fel lehet oldani. Úgy érezzük, hogy óvodánk ilyen rendszerű intézmények közé tartozik, ahol az óvodavezető koordinálja, irányítja az óvodában folyó pedagógiai nevelő-oktató munkát, de a dolgozók véleményének figyelembevételével demokratikus légkör uralkodik.

Ennek tartalmi jegyei:

1. Belső pedagógiai szervezés.
2. Nevelési folyamat megszervezése azáltal, hogy biztosítja a nevelési célkitűzések egységes hatásrendszerébe.
3. Közösségi kapcsolatok alakítását szolgáló tevékenységek megszervezése, pedagógiai módszerek kipróbálásával, pedagógiai rendezvények szervezésével.
4. Közösségi élettevékenység megszervezése a feladatok elosztása mellett rendelkezésre álló erők mozgósítása, feladatok megvitatásával konszenzus kialakítása.
5. Külső /operatív/ szervezés

A megtervezett feladatok tárgyi, dologi, személyi feltételeinek biztosítása, tanügy igazgatási, gazdasági, közéleti, menedzselési feladatok elvégzése. Óvodánk évről-évre törekszik arra, hogy szakképzett, elhivatott óvodapedagógusok, dajkák lássák el feladataikat.

**Nevelőtestületünk tagjai 2021. szeptemberben:**

<b>Iskolai végzettség</b>	<b>Beosztás</b>	<b>Összesen (fő)</b>
Óvodapedagógusok száma (vezetővel együtt)	óvodapedagógus	18
Ebből főiskolai diplomás	óvodapedagógus	16
Néphagyományőrző pedagógus	óvodapedagógus	1
Fejlesztő pedagógus	óvodapedagógus	1
Szakvizsgával rendelkező pedagógus	intézményvezető helyettes (2fő)	4
	intézményvezető (1fő)	
	óvodapedagógus (1fő)	
Gyakornok	Óvodapedagógus	1
Ped I.	óvodapedagógus	10
Ped II.	óvodapedagógus	5
Pszichológus, végzettsége	pszichológus	1
Logopédus, végzettsége	gyógypedagógus	1
Dajkák száma	dajka	16
Óvodatitkár	óvodatitkár	1
Pedagógiai asszisztens	pedagógiai asszisztens	4
Karbantartó	karbantartó	2
<b>Összesen</b>		<b>43 fő</b>

## 2.4. Eredményeink

Tagja vagyunk az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózatának, csatlakoztunk a „Gondolkoj Egészségesen!” programhoz.

A rendőrséggel szoros kapcsolatban állunk a „Közlekedj Biztonságosan” óvodai programmal dolgozunk. Családi nap alkalmával, többször színesítették programunkat Tomi bohóc előadásai a biztonságos közlekedésről és rendőrautók felvonulása. Baleset megelőzési Országos Rendőr Főkapitányság által szervezett versenyen vettünk részt, ahol különdíjat nyertünk.

A védőnő havi rendszerességgel látogatja intézményünket, a fogorvos előadást tart a gyermekeknek a helyes fogápolásról, eszközhasználatról. A környezettudatosság, fenntarthatóságra nevelés keretében évente kétszer szervezünk papírgyűjtést, 1 alkalommal ruhagyűjtést, a befolyt összeget a csoportok kirándulásra költik.

Óvodánk alapítványa eredményesen működik. Évente rendezünk alapítványi bált, karácsonyi és húsvéti vásárt, melyre az óvónénik a szülők bevonásával készítenek ajándéktárgyakat eladásra. Minden év tavaszán megrendezzük a családi napot ahová leendő kis óvodásainkat is szeretett várjuk. Az alapítvány számlájára befolyt összegekből az óvoda udvarára játékokat, illetve fejlesztő eszközöket (mozgáskotta) vásároltunk, melyet be tudunk építeni a mindennapi mozgásos tevékenységekbe.

Sikerült szülői támogatással megvalósítani, hogy tanösvény kerüljön óvodánk udvarára. Mivel 3 alkalommal nyertük el a Zöld Óvoda címet, ezáltal még színesebbé tudjuk gyermekcink számára tenni a természettel és környezettel való ismerkedést.

Immár hagyománnyá vált, hogy 3 napos öko tábor szervezünk nagycsoportos gyermekeinknek Visegrádra, ahol színes környezet és természetvédelmi programok keretében ismerkedhetnek meg hazánk állat-és növényvilágával. (Rászoruló gyermekek ezt a táborot ingyen vehetik igénybe.)

Társadalmi felelősségvállalás területén mintát nyújtunk. Az alapítványunk a Vöröskereszt támogatásával a HH-s és HHH-s gyerekeket támogatjuk. Egy évben kétszer ruhacsomagot, kétszer élelmiszer adományt, karácsonykor játékot, fenyőfát kapnak a rászoruló gyermekek és családjaik. Évente 20-30 gyermek szülei keresik meg az óvodánkat azzal a kéréssel, hogy bár nem tartoznak óvodánk körzetében, de szeretnék kérni gyermekük felvételét intézményünkbe.

Intézményünk igyekszik minél több pályázaton részt venni:

- Óvodai konyhaszekrényt nyertünk,
- Rajzpályázatokon ajándékcsomagokat nyertünk,
- Sportmanó pályázattal Sporteszközöket nyertünk,
- Rozsík programnal szintén sporteszközöket kaptunk,
- DM pályázaton 100.000 Ft értékben napvédő krémet, játékokat kaptunk,
- Fenntartó sikeres pályázatot nyert az óvoda udvarára öntözőberendezés telepítésére.

### 3. GYERMEKKÉP – ÓVODAKÉP

*„Óvodáskorban a magyarság tudatalatti elmeinek  
beültetése, lassú kifejlesztése a feladatunk.  
Magyar mivoltunk épületének mivége a földalatti  
alapját kell itt kiteríteni. Minél mélyebbre épül  
fundamentum, annál szilárdabb az épület.”  
/Kodály Zoltán/*

#### GYERMEKKÉPÜNK

Minden gyermek egy egyedülálló csoda, fejlődő személyiség, egyedi és megismételhetetlen. Óriási felelősséggel tartozunk minden egyes gyermek iránt. ahhoz, hogy gyermekünk alakuló személyiségét a legoptimálisabban tudjuk formálni, ismernünk kell az egyén pszichikus fejlődését, illetve énképünk alakulását.

A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, hátrányt csökkentő pedagógiai attitűdöt alkalmaz biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerül a nemi sztereotípiák erősítését, elősegíti a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előfeltételek lebontását.

Óvodánkban hozzájárulunk a személyiségük teljes fejlődéséhez, kibontakoztatásához, változó testi-lelki szükségleteik, szociális és értelmi képességeik kibontakoztatásához. A szülőkkel együttműködve kívánjuk eredményesen fejleszteni, változatos tevékenységformákon, elsősorban a játékun keresztül az idejáró gyermekeinket. Szeretnénk, ha gyermekeink örömmel jönnének óvodába és majd sok kedves óvodai élménnyel hagynák el intézményünket, amelyre mindig szívesen visszaemlékeznek.

Fontos szerepet játszik a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet.

**Szeretnénk, hogy óvodásaink vidám, kiegyensúlyozott, a szép iránt fogékony, hagyományokat ismerő és tiszteletben tartó, természetet szerető, környezetét óvó, egészséges életet élő gyermekekké váljanak.**

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik. Biztosítva, hogy szeretetteljes nevelésben részesüljön a meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakoztatásának.

## ÓVODAKÉP

Az óvoda funkciói:

- óvó-védő
  - szociális
  - nevelő, személyiségfejlesztő.
1. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
  2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvónő-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való belső pszichikus feltételei.
  3. Az óvodai nevelés céljai az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.)
  4. Az óvodai nevelésben alapelvek, hogy:
    - a.) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
    - b.) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakozását;
    - c.) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
  5. Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:
    - a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
    - a testi a szociális és az érzelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról;
    - a tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről;
    - a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

6. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
7. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálást.

**A tevékenységközpontú helyi óvodai pedagógiai programunk keretében, a gyermeki személyiség komplex fejlesztésével végezzük nevelő, szocializáló munkánkat az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermekek személyiségének kibontakoztatásával, a hátrányok csökkentésével, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ftem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is). Tevékenységünkben kiemelt figyelmet szentelünk a kézművességnek, a manuális tevékenykedtetésnek, a hagyományok ápolásának, környezeti nevelésnek az egészséges életmód, és a kommunikáció meglapozásának. Változatos tevékenységekkel és élményekkel biztosítjuk a kiegyensúlyozott, nyugodt óvodai életet gyermekeink számára.**

Óvodánk mindezek teljesítésével segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.



## **ÓVODAPEDAGÓGUS KÉP**

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára. Nevelő – fejlesztő munkáját az Óvodai nevelés országos alapprogramjának és intézményünk Pedagógiai Programjának figyelembevételével végzi. Mind alapelveiben, mind céljaiban, feladataiban figyelembe veszi azokat. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus, alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Intézményünkben törekszünk a pedagógusok előmeneteli rendszeréhez kapcsolódó, az Önértékelési Programunkban a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárásoknak megfelelni, a kompetenciáinkat fejleszteni.

### **Óvodapedagógusaink:**

- Rendelkeznek a pedagógiai munkájukhoz szükséges korszerű módszertani tudással, folyamatosan fejlesztik pedagógiai, módszertani ismereteiket, személyiségüket.
- Olyan módszereket alkalmaznak, melyek elősegítik a tanítás-tanulás eredményességét. Alkalmazzák a komplexitást a tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamat alatt. Elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelentenek a gyermek számára.
- A PP cél-, feladat-, tevékenység rendszerét szem előtt tartva, a belső tartalmat igazítja nevelési gyakorlatához, a helyi értékek és a hagyományok beépítésével.
- A hatékony pedagógiai munka érdekében keresik az innovatív lehetőségeket az egyes arculatok kiteljesítésére. Törekednek az új irányok és lehetőségek megismerésére, kipróbálására a kompetencia elvűség folyamatos alkalmazásával.
- Jól ismerik a tanulási, képesség fejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális eszközöket, melyeket céljaiknak megfelelően, tudatosan alkalmaznak a gyermekek érdeklődésének felkeltésére, ismeretszerzés fejlesztésére.
- pedagógiai munkájában-éves terv, tematikus, tervek, projekt tervek – tervezése során a nevelési, tanulási: „játékba integrált tanulás, szokástanulás, évszakprojekt”, képesség fejlesztési egységek, logikus egymásra épülő elrendezését tartja szem előtt.
- Pedagógiai terveinek megvalósítása során folyamatosan felülvizsgálja azt, majd elemzi annak eredményességét.
- A gyermekek fejlesztése érdekében felhasználják a szabad játék nyújtotta lehetőségeket.

- Élve a módszertani szabadság elvével – építenek a gyermekek tapasztalataira, spontán ötleteire, személyiségüket a játék, munka, tanulás tevékenységével formálják. A gyermekek fejlesztését egyéni, illetve mikro-csoportos formában végzik.
- A gyermekek egyéni képességeit, igényeit figyelembe véve differenciálnak, előnyben részesítik a megtapasztaláson alapuló módszereket.
- Gondoskodnak a gyermekek értelmi, érzelmi szociális és erkölcsi képességeinek felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről.
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekek mindenképp felelős érdekünk szem előtt tartására, integrált nevelésére törekszenek.
- Nyitottak a szülő, az intézmény vezető, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire. Az észrevételeket szakmai fejlődésük érdekében jobbító szándékkal fogadják, építő jelleggel felhasználják azokat munkájuk során.
- Törekednek arra, hogy megismerjék a gyermekek más forrásból szerzett tudását (család, bölcsőde), amelyre építik munkájukat. A pozitív együttműködés elvét alkalmazzák.
- A nevelés során a bátorítás módszerét alkalmazzák, feltétel nélküli bizalmat mutatnak a gyermekkel szemben, pozitív megerősítést alkalmaznak az értékelés során
- A pedagógiai folyamatokat figyelemmel kísérik, tudatosan terveznek, hosszútávon átgondolják azok hatását és az elért eredményeket elemezve képesek a változtatásra, korrekcióra.
- A mérési, értékelési eredményeket beépítik a napi tevékenységükbe, pedagógiai munkájukba. Munkájuk során a tervezett és a megvalósult tevékenységek közötti különbségeket elemzik, értékelik, majd a kitűzött cél elérése érdekében beavatkoznak.
- Változatos módszerekkel törekszenek a gyerekek érdeklődésének felkeltésére, folyamatos fenntartására.
- A módszereket az életkori sajátosságok figyelembevételével választják.
- Biztosítják az elmélyült tevékenységhez, tapasztalatszerzéshez szükséges feltételeket.
- Tudatosan, tervszerűen, naprakészen vezetik az óvodai dokumentumokat.
- Szakmai ismereteikkel, tapasztalataikkal támogatják a pályakezdő és új pedagógusok munkáját.
- Az ünnepélyek, megemlékezések, kirándulások szakmai napok és egyéb tevékenységek munkatervben meghatározott felelőseként elkészítik a rendezvényre vonatkozó feladattervet és tartalma szerint felelősen megszervezik azt. A megvalósításban együttműködően részt vesznek a munkatársaikkal.

- A kapott feladatokat a feladatterv szerint önállóan végzik. A felmerülő feladat/probléma helyzetben igyekeznek a legoptimálisabb döntést meghozni, a szükséges intézkedést megtenni.
- Emberi kapcsolataik javítására törekszenek minden szinten, a célok megvalósítása érdekében összehangolt munkát végeznek a csoportban dolgozó valamennyi felnőttel.
- Aktívan vesznek részt munkaközösség, team csoport munkájában, rendszeresen vállalnak feladatot pályázat készítésben, intézményen kívüli szakmai kapcsolatok ápolásában.
- Szakmai munkaközösség tagjaként megosztják tudásukat, tapasztalataikat a nevelőtestület tagjaival, segítséget nyújtanak szakmai, módszertani kérdésekben.
- A megbeszéléseken, értekezleteken szakmai felkészültségük révén határozottan, jól felépített gondolatmenettel rendszeresen nyilvánítanak véleményt. Kulturáltan, pedagógiai tényekkel megalapozottan vesznek részt szakmai vitákban, törekszenek a problémák közös megoldására.
- pedagógiai tevékenysége során, olyan módszerek alkalmazására törekszik, amelyek elősegítik a gyermekek pozitív önértékelési készségeinek megalapozását, fejlesztik énképük alakulását, önkifejező törekvéseiket.
- A gyermeki erőfeszítések pozitív elismeréséhez verbális és metakommunikatív módszerek és eszközök tudatos alkalmazására törekszik.
- Beszédük modellértékű a gyermekeknek, a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelek tekintetében. A gyermekek számára érthető, világos a mondanivalója.

## 4. A TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJAI ÉS FELADATAI

### 4.1. Célunk, alapelveink

#### Nevelési célunk

Az óvodáskorú gyermekcck életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával a **gyermeki személyiség komplex formálására törekedve a gyermekközpontú, nevelésközpontú, cselekvésközpontú óvodai élet megteremtése, megszervezése.**

Az óvoda elsődlegesen nevelő intézmény,

- Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.
- A gyermekek mindennek felett álló érdekének érvényesítése.
- A gyermeki személyiséget, elfogadás tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi, a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása.
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek egyéni készségeinek, kompetenciáinak és képességeinek kibontakoztatását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:
  - a gyermeki szükséglet kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derős, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
  - a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak megfelelő-tevékenységről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra; a szabadjáték örömeire e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó megfelelő műveltségtartalmak közvetítéséről;
  - a kisgyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- Elkötelezettség és a jövő iránti felelősség vezérli munkánkat és magatartásunkat, emberi kapcsolatainkat.

**A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való felkészítése, mely magában foglalja:**

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül
- a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség előkészítésének támogatása
- a gyermeki személyiség kibontakoztatása, életre való felkészítés
- a hátrányok csökkentése az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési titem figyelembevételével
- az egészséges életvitellel és a környezettudatossággal összefüggő magatartás megalapozása a gyermekekben
- a kiemelt figyelmet igénylő: lassabban fejlődő, lemaradó, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, beilleszkedési, magatartási és tanulási zavarral küzdő, speciális nevelési igényű gyermekek fejlesztése, integrált nevelése, esélyegyenlőségük biztosítása
- kiemelkedő képességű gyermekek speciális szükségleteinek megismerése, a tehetség kibontakoztatásának elősegítése
- együttműködési és érintkezési képességek fejlesztése, azaz kommunikációra és kooperációra képes gyermekek nevelése
- népi kultúra, népi hagyományok alapjaival, szépségeivel való megismerkedés

### **Gondoskodunk**

- az egészséges fejlődéshez és fejlesztéshez szükséges tárgyi és személyi környezetről
- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- a gyermekközösségben végezhető sokszínű tevékenységekről, játékról
- a gyermek személyiségfejlődését és készségeinek, képességeinek kibontakoztatását segítő pedagógiai hatások, műveltségterületek közvetítéséről

## **Pedagógiai elveink**

- a gyermekek mindenekfelett álló érdekeit képviseljük
- a gyermeki személyiség iránt tiszteletet, elfogadást, szeretetet, megbecsülést tanúsítunk, biztosítjuk a védelmet, gondoskodást, a különbözőség elfogadását
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásokat a gyermekek személyiségéhez igazítjuk

## **4.2. Feladataink**

**Az óvodás korú gyermekek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítése, ezen belül**

- az egészséges életmód biztosítása, a gyermek gondozásával kapcsolatos feladatok, cukorbeteg gyermek ellátása, mentálhigiénére nevelés, a csoport szokásrendszerének kialakítása
- az érzelmi nevelés, erkölcsi nevelés és a közösségi életre való felkészítése
- az anyanyelvi és értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

Intézményünk kiemelt figyelmet fordít a gyermekek egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen az egészséges táplálkozás, egészséges életmód, mindennapos testnevelés, testmozgás, testi és lelki egészségfejlesztés, a baleset megelőzés és elsősegélynyújtás, az egészségmegőrzés szokásainak alakítására terjed ki.

#### **4.2.1. Diabeteszes gyermekek óvodai ellátása:**

Óvodánkban, 2021-ben az óvodapedagógusok képzése elkezdődött, intézményünkben 6 fő végezte el az Oktatási Hivatal által szervezett online képzést, így a tárgyi és személyi feltételek biztosítottak a cukorbeteg gyermekek fogadására.

**A cukorbeteg gyerekek társaiktól semmiben nem különböz, boldog, egészséges és teljes életet élhetnek, melyhez elengedhetetlen, hogy a szűkebb és tágabb környezetük elfogadja és támogassa őket.**

Az Nkt. 62. §-a a következő (1a) - (1e) bekezdéssel egészül ki:

„(1a) A nevelési-oktatási intézmény, többcéllú intézmény vezetője, a 14 évnél fiatalabb, 1-es típusú diabéteszsel élő gyermek, tanuló részére abban az időtartamban, amikor az óvoda, az általános iskola, a fejlesztő nevelést-oktatást végző iskola, a kollégium, a hat és nyolc évfolyammal működő gimnázium vagy a szakgimnázium ötödik-nyolcadik évfolyamán az intézmény – beleértve az ilyen köznevelési alapfeladatot ellátó többcéllú intézményt is – felügyelete alatt áll, az 1-es típusú diabéteszsel élő gyermek, tanuló szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján az (1b)-(1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosítja.

(1b) Az intézmény vezetője a pedagógus vagy érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottja számára az (1a) bekezdés szerinti esetben és módon előírhatja

- a) a vércukorszint szükség szerinti mérését,
- b) szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadását.

(1c) A nevelési-oktatási intézmény vezetője az (1b) bekezdés szerinti feladat ellátását

- a) olyan pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján biztosítja, aki a hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésén részt vett, és aki a speciális ellátásban való részvételt vállalja, vagy
- b) iskolaorvos vagy iskolavédőné útján biztosítja.

(1d) A szülő, más törvényes képviselő az (1a) bekezdés szerinti kérelmét az Eütv. 15. § (5) bekezdésével összhangban megtejt formában nyújtja be.

(1e) Az intézmény vezetője az e § szerinti esetkörben egy esetleges rosszullét esetén az Eütv.-nyel összhangban álló speciális ellátási eljárásrendet alakít ki.”

## 1-es típusú cukorbetegség

- **Az inzulin** egy hormon, a vércukorszint egyik legfőbb szabályozója. Feladata, hogy segítse a vérben keringő cukorok (vércukorok) a sejtekbe jutását. A cukor (glükóz) sejteink legfőbb energiaforrása. Ha nincs inzulin, a cukor a véráramban marad, a vércukorszint megemelkedik, miközben a szervezet éhezik - ekkor beszélünk cukorbetegségről.
- Az inzulin az élethez elengedhetetlen, ezért a cukorbetegek egy életen át inzulininjekciók formájában pótolják maguknak. Az inzulin pótlása mellett és azzal együtt a cukorbetegség kezelésének célja a nem cukorbetegekhez hasonló vércukorszintek elérése.
- A cukorbetegség késői szövődései jelentősen csökkenthetők az egészségesekéhez közelebbi jó anyagcsere-egyensúly biztosításával. Ehhez az inzulinkezelésen túl megfelelő vércukorkontroll (naponta többszöri vércukormérés) és „életmódterápia” megvalósítására van szükség (megfelelő étrend, illetve rendszeres testmozgás).
- Manapság minden lehetőség adott, hogy bár sok odafigyeléssel, de a cukorbeteg gyerekek egy életen át csaknem mentesüljenek a diabéteszhez köthető szövődémtől és teljes értékű, egészséges életet éljenek.

### A kezdődő cukorbetegség tünetei

A kezdődő cukorbetegség, azaz a magas vércukorszint észlelhető jelei:

- jó étvágy melletti gyors fogyás, testtömegcsökkenés
- gyakori vizelet (a véráramban keringő nagy mennyiségű cukortól a szervezet a vesén keresztül próbál megszabadulni)
- csecsemők esetén „nehéz pelenka” a megnövekedett mennyiségű vizelet miatt
- kicsiknél a szobatisztaság elvesztése
- nagyobbaknál éjszakai bepiselés vagy nappali gyakori mosdóba járás
- erős szomjúságérzet, bő folyadékfogyasztás
- ólmos fáradtság, bágyadtság, rossz közérzet
- acetonszagú (kőrömlakkleveshez hasonló, aromás, édes) lehelet
- homályos látás
- visszatérő vagy nem múló fertőzések, gyulladások.

### A cukorbeteg napirend:

- A cukorbeteg napirendben szerepel:
- az inzulinadagolás ideje és mennyisége
- az étkezések időpontja, mennyisége, javasolt összetevői
- a rendszeres testmozgás



### **A cukorbeteg gyerekek ellátása:**

- Első lépés az egyedi napirendjük megismerése és betartása.
- Második lépésként fontos megérteni, hogy a napirend módosítása milyen keretek közt lehetséges, a napirend egyes pontjainak be nem tartása (pl. étkezés csúsztatása) milyen következményekkel jár.
- Végül, de nem utolsósorban fontos tudni, hogyan lehet megelőzni és felismerni a vészhelyzeteket, valamint mi a teendő ezekben a helyzetekben.

### **Inzulinpótlás**

Az inzulín a vérben keringő cukrot juttatja be a sejtekbe, ezáltal a vércukorszintet csökkenti.

Inzulinnak mindig kell lennie a véráramban, ugyanis még alvás közben is szükség van energiára, azaz a sejtekbe bejutó cukorra. A vérben keringő cukornak két forrása van: az elfogyasztott étel, illetve a máj és az izmok belső cukorraktárai.

Ennek megfelelően az inzulínigény alapszabályként kétfelé bontható:

- **étkezési inzulínigény (bólus):** Az alapadagolás mellé egyszeri plusz inzulínadagolás étkezéskor az elfogyasztott szénhidrátnek megfelelően vagy magas vércukorszint korrekciója esetén.
- **alap inzulínigény (bázis):** a szervezet alpműködéséhez szükséges, a szervezet belső raktáraiból felszabaduló cukor feldolgozásához nélkülözhetetlen inzulín.

### **Mit kell tudni az inzulínadással kapcsolatban?**

- Mikor kell inzulínt adni és mennyit?
- Étkezés lesz-e a beadott inzulín mellett?
- Ha igen, mikor és mennyi szénhidrát kerül a szervezetbe?
- Lesz-e nem várt, extra mozgás, sport az inzulínadást követő időszakban?

A beadott inzulinnak és annak hatását ellensúlyozó, vérben keringő cukornak mindig egyensúlyban kell lennie, hogy a vércukorszint se túl alacsony, se túl magas ne legyen, miközben a szervezet folyamatosan megkapja a működéséhez szükséges energiát.

Az egyensúly beállítása, azaz az inzulínadagolás megszabása a diabetológus feladata.

### **Inzulínadagolás módja**

Az inzulín egy hormon, kisméretű fehérje. Tablettá formájában a gyomorba jutva lebomlana, ezért pótlásának egyetlen módja, hogy a bőr alá juttatjuk be az emésztőrendszer kikerülésével.

### Az inzulínadagolás eszközei:

#### Toll (pen):

- kezelése egyszerű, sok gyerek magának végzi vele a beadást
- töltőtollhoz hasonló, a végén lévő tekerővel beállítható a megfelelő inzulínmennyiség
- adagolható vele bázis inzulín (24 órás hatás), bólus inzulín (étkezéshez kötötten), a kettő kombinációja (gyerekekénél ez a leggyakoribb)
- az adagolás beállítását diabetológus végzi
- pedagógus feladata: időpontot fejben tartani, beadást ellenőrizni, segíteni, utána, ha szükséges, az étkezést ellenőrizni, esetleges módosító tényezőkre figyelni

**A beadás helye:** hasfal (kivéve köldök környéke), felkar külső felszíne, comb, far (gyermek által preferált helyre érdemes)

#### **A beadás módja:**

- védőkupak levétele,
- inzulínmennyiség beállítása,
- inzulín ampulla légtelenítése,
- beadás helyének kiválasztása, fertőtlenítése, bőr összecsiszpentése,
- beszúrás 90 vagy 45 fokban, beadás a toll végén lévő gombbal,
- 10-ig számolni, tűt lassan kihúzni, bőrt elengedni, szivárgást letörölni, védőkupákat visszatenni

Egy toll csak az adott gyerekekhez tartozik, más nem használhatja. Az inzulín patron hosszabb ideig jó, de ha szükséges, cseréje egyszerű.

### **Vércukormérés**

#### Vércukormérés (ujjbegyből)

A vércukormérés segít megelőzni az esetleges rosszulléteket és segíti a kiegyensúlyozott, nem cukorbeteghez hasonló vércukorprofil elérését. A vércukorszint itthon használatos mértékegysége a mmol/l (millimol per liter). A tenyérműi kis készülék ujjbegyből vett egy csepp vérből mér.

#### **A mérés menete:**

- kézmosás,
- gép bekapcsolása, teszteszk bedugása (legtöbbször ez be is kapcsolja a gépet),
- ujj oldalának megszúrása, egy csepp vér kinyomása, vércsepp teszteszkra juttatása,
- eredmény leolvasása,
- kéz megtörölése papírtörővel

A mérő hibakódjai: HI (high) -vészesen magas vércukorszint, a gép már nem tudja mérni, LO (low)- vészesen alacsony vércukorszint, a gép már nem tudja mérni.

Hibalehetőség lehet még, hogy sok gép csak szobahőmérsékleten mér pontosan, illetve szükséges a megfelelő méretű vércsepp.

A mintavételt vagy egyszer használatos szűrővel végezzük, vagy többször használatos rugós ujjbegy szűrővel, amivel higiéniai okból csak az adott gyerek ujját szűrjük. A szűrőerősség állítható, amennyiben a tű elkopott és fájdalmat okoz, cserélhető (szülő cseréli).

#### **Mikor kell mérni?**

- inzulin beadás/étkezés előtt, illetve utána 1-1,5 órával
- mozgás előtt és után alacsony vércukorszint elhárítását követően fél-1 órával
- ha a napirend eltér a megszokottól bármikor, ha a gyerek nem jól érzi magát, az alacsony vagy a magas vércukorszint tüneteit mutatja

#### **Vércukor-tartományok:**

- 3,9 mmol/l alatt: alacsony („hipó”, hypoglikémia) - teendő: azonnal szénhidrátot kell kapnia (IV. fejezet)
- 3,9-10 mmol/l között: normál tartomány
- 10 felett: magas, (hyperglükémia) teendő: szülővel egyeztetni a beavatkozás szükségességéről, esetleg testmozgás javasolt
- 15 mmol/l felett: nagyon magas (kifejezett hyperglükémia) - Azonnal egyeztetni a szülővel a korrekcióról! Nem szabad hirtelen testmozgásba kezdeni, jót tehet a víz, cukormentes tea itatása a gyermekkel

#### **Kapcsolattartás a szülővel, (avagy a pedagógus teendői)**

Minden gyermek egyedi, de a cukorbeteg gyermekek nem csupán személyiségükben, hanem diabéteszüik ellátását illetően is különböznek. Ezen ismeretek segítik a bizalmi párbeszéd kialakulását a szülő és a pedagógusok közt.

Kreatív és megértő párbeszédre mind a pedagógus, mind a szülő számára biztonságot adó kommunikációs csatornák kiépítésére biztatunk mindenkit! Pedagógus-szülő kommunikációját nagyban segíti valamilyen „forró drót” kialakítása, amelyen a szülő elérhető és a nap során felmerülő kérdésekben, döntési helyzetekben, elbizonytalanodásokban felkereshető.

A pedagógusnak csupán a diabetológus által javasolt napirendet (étkezések időpontját, szénhidrátmennyiség, inzulinbevitel) kell fejben tartani, felügyelni, amennyiben a gyermek önálló, ellenőrzi. Esetleges módosító tényezőkre (testmozgás, kimaradt/közbeiktatott étkezés), illetve a gyermek aktivitásának, viselkedésének megváltozására figyelni, amennyiben szükséges, szülővel egyeztetni.

#### **4.2.2. Az egészséges életmód biztosítása**

A gyermek egészségével, testi épségének védelmével kapcsolatosan az óvodapedagógusnak különös felelőssége van.

Az egészséges életmód magába foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelmét. Az egészséges környezet kialakításánál - az óvoda épülete, udvara, belső berendezései - a természetes körülmények között, minél nagyobb mozgástér biztosítása a célunk. Tágas, levegős, világos csoportszoba és fákkal, növényekkel, fűves területekkel beültetett udvar szükséges a nevelési feladatok megoldásához. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A gyermekek mozgásának fejlesztése örömforrás és alkalmas lehetőség az esetleges mozgáshibák korrigálására. Biztosítani szükséges a spontán mozgáslehetőségeket. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. A gyermekek napirendjét úgy kell összeállítani, hogy elkerüljük az egyoldalú terhelést, azaz lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülésel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülni. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek minél több időt töltsenek el a szabad levegőn.

Legyenek olyan udvari játékeszközök, építmények, amelyek lehetővé teszik a gyermekek sokoldalú mozgási igényének kielégítését.

A természet szépségeinek élvezete, a szabad természetben való játék öröme, a mozgás szabadsága, a mozgást követő pihenés és nyugalom a legbiztosabban vezeti el a gyermeket a természet szeretetéhez.

Az egészséges életmód szokásainak kialakításában fontos szerepet kap a helyes táplálkozás szokásainak és az étkezés körülményeinek, esztétikumának biztosítása. A helyes táplálkozási szokások kialakításánál a rendszeresség az első szempont.

#### **A gyermek gondozásával kapcsolatos feladatok**

A gondozás az óvodai nevelőmunkát meglapozó tevékenység. A zavartalan fejlődéshez, az egészség fenntartásához a gyermekek fokozott gondozása elengedhetetlen követelmény. A gondozási feladatok végzése, az óvodában dolgozó valamennyi felnőtt feladata.

Az óvodai környezet esztétikus, harmonikus és célszerű kialakítása, a veszélyforrások minimálisra csökkentése, az óvodai napirend helyes kialakítása, a gondozási feladatok végzését könnyíti meg. Az óvodába kerülő gyermekek számára a környezetváltozás, az idegen emberek, új feltételek, a megszokott környezettől való elszakadás nagyon komoly nehézséget jelent. Ezek a bekövetkező változások az első időszakban a gyermek pszichés és testi állapotában átmeneti zavarokat okozhatnak.

A gondozás, a gyermekekkel való törődés az első kapocs, ami közel viszi a felnőttet a kicsihez. Szerintünk addig egyáltalán nem fejleszhető egy gyermek, amíg nincs biztonságérzete, komfortérzete, amíg valamennyi testi szükséglete nincs kielégítve. Biztosítani kell, hogy a gyermek kellemes, jó légkörben, várakozás és sorakoztatás nélkül, szükségleteinek megfelelően végezhesék a tisztálkodással, a mosdó használatával, az öltözködéssel, az étkezéssel kapcsolatos teendőiket. A napirendnek pontosan ezt a folyamatosságot, rugalmasságot kell tükröznie.

Az a cél, hogy a gyermek megtanulja önállóan ellátni magát. Ehhez nyújtanak segítséget a felnőttek az udvaron, a reggeli gyülekezési időben, ünnepek, kirándulások alkalmával. Nagyon sok remek lehetőség adódik a különböző korú gyermekek együttműködésére, kommunikációjára, a gondozási teendők közös ellátása közben. Fontos ezen a területen is a családdal való szoros együttműködés, egymás tájékoztatása, és a rendszeresség mindkét fél részéről a gondozáshoz kapcsolódó szokások kialakítása érdekében. Az egyéni bánásmód, az egyes gyermekek sajátos igényeinek figyelembevétele a gondozás esetében is érvényesül.

#### **A személyi higiénia nevelés**

Természetesnek tartjuk, hogy kezdetben az óvónő és a dajka több segítséget nyújt a testápolással kapcsolatos tevékenységben, de az is természetes, hogy a rendszeres gyakorlás és következetesség előbb-utóbb szokássá alakul és a gyermek az egészségvédő tevékenységben önállóbbá válik. Gondoskodunk a szeretetteljes, derűs légkőről, melyben ezeket a feladatokat az óvodás gyermek fejlettségéhez, értelmi képességéhez igazodva kezdetben közvetlen, később követő segítséggel valósítjuk meg. Egészségvédő tevékenységünk a gyermek óvodai tartózkodásának egész idejére kiterjed. A testi egészség állapotának megfigyelése és kompenzálása már a reggeli érkezéskor megtörténik, majd folytatódik napközben a gyermekek higiénés magatartásának ellenőrzésével és befejeződik azzal, milyen higiénés rendezettséggel bocsátjuk haza. Az óvodai testápolás elengedhetetlen követelményének tekintjük a személyi tisztaság szokássá alakulását, azt, hogy a kisgyermekben igénnyé alakuljon a mosakodás, a fésülködés tevékenysége, a fogápolás, a szájhigiénia.

Kiemelt preventív feladatunk a fertőző betegségek megelőzésére történő nevelés. A megelőzés alapja a személyi higiénia szabályainak megtartása. Különösen a szezonális megbetegedések idején (tavasszal és ősszel a nátha és influenza, nyáron a mosatlan gyümölcsessel terjedő dizentéria) figyelünk a személyi higiénia teendőinek pontos, rendszeres elvégzésére és az esetleges bevezetésre kerülő fertőtlenítő eljárások megtartására.

Az átlagos hőmérsékletet (22-24 °C) biztosítjuk a gyermek testmagasságában. Gondoskodunk a megfelelő szellőztetésről, világításról, a rendszeres takarításról. A balesetet okozó tárgyakat eltávolítjuk, védőfelszereléseket alkalmazunk.

## **Környezeti higiénére nevelés**

Az óvodás gyermek az ébrenlétének 3/4 részét az óvodában, óvodai környezeti feltételek között tölti. A tárgyi környezet egészségvédő és egészségfejlesztő hatásának éppen ezért kiemelt jelentősége van a gyermek egészsége érdekében. Az óvoda tárgyi környezetéhez a csoportszobák, a használati és játékeszközök, és az udvar tartozik. Mindezek alakításához, szépítéséhez hozzájárulnak az óvónők ízlésükkel, egyéniségükkel és alkotómunkájukkal.

Megismertetjük a gyermekeket a természeti és társadalmi környezet védelmével, a rend és tisztaság fenntartásával kapcsolatos viselkedési normákkal. Célunk, hogy a gyermek öntevékenyen vegyen részt környezete higiénijának fenntartásában (takarításban, a rendrakásban, a játékszerek összegyűjtésében, önkiszolgáló tevékenységben, az esztétikus környezet alakításában). Lehetőség szerint mentesítjük óvodánk környékét az allergiát okozó tényezőktől (parlagfű irtás).

**Egészséges táplálkozás**, kulturált étkezéssel kapcsolatos egészségpedagógiai feladatunk: a fogyasztott ételek elnevezésének megtanítása, eddig ismeretlen ételfélékkel való megismertetés, nyers zöldség, gyümölcs fogyasztás lehetőségének megszervezése a szülők bevonásával (gyümölcsnap). Egyéni táplálkozási sajátosságok figyelembevétele, a kulturált étkezési szokások kialakítása és betartása, étrend ajánlása, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas sótartalmú ételek fogyasztásának csökkentése figyelembevételével.

A **mentálhigiéné** nem csupán a pszichés megbetegedések és magatartászavarok megelőzése, hanem lelki egészségvédelem is; mindazoknak a folyamatoknak, tevékenységeknek összessége, amelyek az emberi személyiséget és közösségi kapcsolatot erősebbé, fejlettebbé, magasabb szervezetségűvé teszik. Óvodánkban a biológiai szükségletek maximális kielégítése mellett (evés, pihenés, gondozás sth.) nagy hangsúlyt fektetünk a gyerekek érzelmi biztonságát jelentő szociális szükségletek kielégítésére.

**Az óvodai mentálhigiénés nevelés célja**, hogy biztosítsuk a gyermekek számára az optimális intellektuális és érzelmi fejlődést. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy a ránk bízott gyermekek:

- egészségesek, edzettek legyenek,
- mozgásuk koordinálttá váljék,
- elsajátítsák a megfelelő egészségügyi szokásokat,
- felismerjék az alapvető testi szükségleteiket,
- megismerjék a természeti környezetüket, és vegyenek részt annak megóvásában, szépítésében.

**A mentálhigiénés nevelés egyik feladata,** hogy a gyerekeket megóvjuk a riasztó életérzések, az értékválság érzelmi életet bénító, lezserelő hatásától. Óvodásainkat úgy neveljük, hogy gazdag, meleg érzelmi életük lehessen, meglássák az élet sokszínűségét, értékeit. Feladatunk, hogy megkülönböztetett figyelemmel, odaforduló gondoskodással vegyük körül a gyermeket. Szavaink, tekintetünk, hangsúlyunk és cselekedetünk figyelmet, elfogadást közvetítsen. Fontos, hogy ismerjük igényeiket, egyéni jelzéseiket, szokásaikat. Ismernünk kell a gyerekek lelki fejlődését, érzelmi világukat.

Ahhoz, hogy a gyermek holdog, kiegyensúlyozott legyen és a rá bízott feladatokat teljes értékűen el tudja végezni, a következőkre van szüksége:

- szociális biztonság, és elégedettség
- testi egészség
- mentális, szellemi egészség, pszichés harmónia.

Ha valamelyik tényező hiányzik, illetve hiányos, akkor a gyermek harmonikus fejlődése gátolt lesz.

### **A csoportok szokásrendszerének kialakítása**

Az óvoda mindennapi életének zökkenőmentességét, harmóniáját és nyugalmaát biztosítja, ha megfelelő szokásrendszert sikerül kialakítani. A szokásalakításban is elsődleges maga a cselekvés, a tevékenység, ami az egész személyiséget fejleszti. A feladatmegoldás ez esetben is öntevékenységre és a gyermek aktív együttműködésére épül. A szokásrendszer kialakítása az utánnázáson és az ezzel összefüggő azonosulásra nyugszik. A szoktatás esetében tehát a példamutatásnak van kiemelt szerepe. A jól kialakított szokások, melyek rendszert alkotnak, nem kívánnak akarat kifejtést a gyermektől, és nem kell koncentrálni sem, hiszen automatikusan cselekszik a gyermek amikor köszön a csoportszobába lépéskor, megtörli a cipőjét a lábtörlőbe, kopog, ha belép az ajtón, igényévé válik az étkezés előtti kézmosás, stb.

A szokásalakítás módja tehát: utánnázás-ismétlés-tudatossá váló cselekvés.

Az alábbi területen alkalmazhatók leginkább az óvodában kialakított szokásrendszerck, a napi rend szokásai:

- a társas, közösségi együttélés szokásai
- az egészséges életmód szokásai
- a tevékenységek megvalósítását elősegítő szokások esetében.

A csoport nyugalmaát, derűs légkörét alapvetően befolyásolja a kialakított szokásrendszer minősége. Erre építhető fel a harmonikus, kiegyensúlyozott, tevékenységgel teli, napi óvodai élet.

Az óvodapedagógus feladata:

- rendszeres odafigyelés
- a pozitív példa, a pozitív motiválás és a tényleges cselekvés.

A szokások kialakítását mindjárt az első óvodai napon kezdjük el. A megvalósítás sikere a rendszeres napi gyakorláson múlik.

A szoktatás során célokat tűzzünk ki, feladatok elé állítjuk a gyermeket.

A végrehajtást ellenőrizni, értékelni szükséges. Mindig vegyük figyelembe a gyermek adott lehetőségeit, konkrét helyzetét és életkori sajátosságait. Ne legyen túlzott az elvárásunk, de alultervezett sem.

A szokásalakítás sikere a csoportban dolgozó óvodapedagógusok elképzeléseinek teljes összhangjával érhető el.

### **A befogadás**

Nagyon sok türelmet, gyöngédséget és időt igényel a gyermekek beszoktatása. Nem célszerű az új gyermekeket egyszerre fogadni. Mindenki számára megnyugtatóbb a fokozatos és folyamatos beszoktatás. Így 2-3 új gyermekre kell fokozott figyelmet fordítani és jut időnk a többi gyermekkel való foglalkozásra is. Ilyenkor a gyermek és a szülő egyéni igényei szerint először 1-2 órát, majd egyre hosszabb időtartamot tölt el a gyermek az óvodában eleinte az édesanyjával együtt. Nincs szabály arra vonatkozóan, meddig tartson a beszoktatás. 1-2 hétig vagy tovább? Minden gyermek esetében egyénileg a szülővel közösen kell ebben a kérdésben dönteni. Augusztus végétől kezdve folyamatos lehet az új gyermekek fogadása és az akár októberig elhúzódhat. Azokon a napokon, mikor több gyermeket is fogadunk, mindkét óvodapedagógus hosszabb ideig az intézményben tartózkodik. A beszoktatás alatt és azután is lehetővé tesszük, hogy a gyermekek kedvenc játékszereiket behozhassák az óvodába. A csoport szokásrendszerét úgy alakítjuk ki, hogy ez természetes dolognak számítson az óvodai csoportban. A csoportban lévő régebbi gyermekeket is felkészítjük elő az újak fogadására, hogy minden tekintetben biztosítva legyen a szeretetteljes légkör és a jó hangulat az ismerkedés időszakában.

Az utánzási hajlamra építve előbb-utóbb elérhetjük, hogy a gyermek beilleszkedik a csoportba és bekapcsolódik a tevékenységekbe.



## **A pszicho-szociális higiénára nevelés feladatai**

- Megteremtjük a gyermekek szociális biztonságérzetét.
- Biztosítjuk a személyiség szabad kibontakoztatását.
- Segítjük a harmonikus társas kapcsolatok alakulását.
- Kiszűrjük a gyermeki viselkedésben jelentkező zavarokat, a lelki sérüléseket, feltárjuk az okokat és meghatározzuk a segítségadás módját.
- Fejlesztjük a nevelők empátiás készségét.
  - Folyamatos preventív feladatunknak tartjuk, a tárgyi és személyi jellegű stressz tényezők csökkentését, illetve törekszünk azok megszüntetésére.

## **Szomatikus nevelés feladatai**

- Biztosítjuk a higiénikus, sokféle tevékenységet kínáló környezetet.
- Személyi higiénára nevelünk (általános bőr- haj- köröm, fogápolás, egészséges ruházkodás).
- Biztosítjuk a kulturált étkezés feltételeit.
- Fokozzuk a motoros képességek fejlesztését a testnevelés foglalkozások szervezetségével és hatékonyságával.
- Sokat tartózkodunk a szabad levegőn.
  - Balesetek megelőzésére neveljük a ránk bízott gyermekeket.

## **Szociálhigiénés nevelés feladatai**

Nevelési folyamatunk kiemelt feladata a napirendünk céltudatos megszervezése.

Alakítjuk, fejlesztjük a gyermekek normákhoz, értékekhez való viszonyát:

- az egészségügyi szokások területén,
- alapvető udvariassági szokások területén,
  - a tevékenységekhez kötődő együttműködési formákban.

Fontos, hogy nevelésünk hatására az életkori sajátosságoknak, illetve egyéni képességeinek, fejlettségének megfelelő szintet érjen el:

- engedelmisségi szint
- identifikációs szint
  - belső érettségi szint

Fejlesztjük a közösségben elfoglalt helyét:

- kapcsolatteremtő képességét
- együttműködési képességét
- kommunikációs, nyelvi kifejező képességét

Fejlesztjük a gyermekek tevékenységhez való viszonyát:

- kudarc és siker tűrését – levezetését
- konfliktus megoldó képességét
- alkalmazkodó képességét
  - szervező készségét

Fejlesztjük a cselekvés végrehajtásához szükséges akarati tulajdonságait:

- testséma ismeretét
- térbeli tájékozódását
- önértékelését
- önbizalmát
- önfegyelmét
  - önérvényesítési módját szem, kéz, lábdominanciáit.

**A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére a gyermek:**

- önállóan végzi személyes tisztálkodását, testi szükségletei kielégítését késleltetni tudja
- önállóan öltözik, vetkőzik megfelelő sorrendben, korának megfelelő tempóba, saját ruháját összehajtva elteszi a helyére
- a kulturált étkezés szokásait gyakorolja
  - mozgása adottságának megfelelően harmonikus, összerendezett - életkorának megfelelően edzett.

#### **4.2.3. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés**

A környezeti hatások közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább spontán módon valósítják meg a társadalomba való bevezetés feladatait. A gyermek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek (biztonságérzet, védettségérzet). A családi nevelés mellett nekünk, mint nevelő intézménynek igen nagy szerepünk van. Tudatosan alakítjuk, építjük és kombináljuk azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak. Olyan érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkört biztosítunk a gyermek számára, már az óvodába lépéskor, melyben a nevelő-nevelő, nevelőgyermek, gyermek-gyermek kapcsolat pozitív. Egymás elfogadása, megértése, segítése az érték. A gyermeknek félelem nélkül mondhatják el és vállalhatják hibáikat, tudván azt, hogy kijavításukhoz lehetőséget és segítséget kapnak. A gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadjuk, hozzásegítjük a gyermeket a másik megértéséhez. Azokkal a gyermekekkel, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás,

gátlásosság), különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást kívánunk tanúsítani. Feladatunk a szeretet és kötődés képességének fejlesztése, mások iránti tisztelet és megbecsülés érzésének kialakítása, a másság elfogadása. Változatos formában, tevékenységekben kínálunk lehetőséget a gyermekek számára az együttműködésre, segítségnyújtásra. Törekszünk más népek kultúrájának, szokásainak, értékeinek megismertetésére és azok iránti tisztelet kialakítására. Olyan óvodai és óvodán kívüli élet megszervezésére törekszünk, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az őszinteség, szorgalom, kitartás igazságosság, igazmondás, pontosság. Biztosítani kívánjuk a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését. A gyermek nyitottságára építve elősegítjük, hogy tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.

#### **Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységekkel kapcsolatban**

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együtt játszás, együtt dolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- A konfliktusok kezelése.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- A közösen kialakított szabályok betartásának gyakorlása.
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

- A gyermeket nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi, nyitott és érzékeny a pozitív dolgok befogadására.
- Képes felmérni a saját helyzetét a társai között, elfogadja mások kezdeményezését.
- Ismeri és alkalmazza a csoport szokás- és szabályrendszerét, ezért képes az önálló helyzetmegoldásra, a konfliktusos helyzet megoldására, viszonylag önállóan, szükség szerint a felnőtt segítségét kéri.
- Igényli a közös tevékenységekben való részvételt.
- Érti és alkalmazza az egyszerű metakommunikációs jelzéseket.

- Elfogadja és megérti a sajátjától eltérő tulajdonságokkal bíró társak jelenlétét.
- Viselkedésében fellelhetőek az önfegyelem és udvariasság jelei.
- Lészreveszi és segíti rászoruló társait.
- Ismeri és alkalmazza a kulturált udvariassági szokásokat, a felnőttekkel és társaival szemben.

#### **4.2.4. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében**

A gyermek személyisége és a tevékenység minősége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek. A gyermekek számára megadjuk a lehetőséget az önállóan megválasztott gyermeki kíváncsiságból fakadó tevékenységre. Figyelembe vesszük, hogy a megismerési vágy és a kíváncsiság életkori sajátossága az óvodáskorú gyermeknek.

Az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, ezt figyelembe véve segíthetjük elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakozását.

A gyermek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott belsőből fakadó tevékenységre. A gyermeki tevékenység szervezésekor szükséges figyelembe venni a 3-7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit. A 3-7 éves korú gyermeket tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, esemény változás felkelti a gyermek figyelmét és utánzásra ösztönzi. A megismerési vágy, a kíváncsiság életkori sajátossága az óvodáskorú gyermeknek. A gyermek tevékenysége gyakran változik: minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tart és nincs mindig összhangban a kitűzött céllal. Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, tehát ezt figyelembe véve segítheti elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakoztatását a csoportban.

A 3-7 éves korú gyermekek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek. A gyermekek számára a játék lehet munka is és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, csatlóg a szabadidő kellemes eltöltése.

Biztosítjuk minél változatosabb, többfajta tevékenység egy időben történő választásához, gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek). Támazkodunk a gyermekek tapasztalataira, fizikai állapotára, aktuális élmény - és érzélemvilágára, ehhez igazítjuk a tevékenységek időtartamát és módszereit. Szükség esetén rugalmasan változtatunk előzetes terveinken.

A játékok és egyéb tevékenységek során igyekszünk fejlesztő hatású, esztétikus eszközöket biztosítani, melyek illeszkednek a gyermekek életkorához, egyéni szükségleteikhez.

Élmények nyújtásával segítjük elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását.

Igyekszünk előtérbe helyezni -- óvodai lehetőségeinkhez mérten -- a digitális eszközök használatát. Ezzel is színesítve, gazdagítva a csoportközösség együttműködését (videó, magnó felvételek, zenei élmények nyújtása az ismeretnyújtáshoz, az önmegismeréshez). Ennek érdekében indokolt esetben -- az IKT eszközök adta lehetőségeket is kihasználjuk.

#### **Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében**

- Biztosítsa minél változatosabb többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötlet).  
▪ A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, aktuális élményvilágára.  
▪ Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.
  - A tudástartalmakat szakszerűen, érthetően közvetítse a gyermekek számára, figyelembe véve az életkori sajátosságokat és egyéni jellemzőket. Fogalomalkotása legyen pontos, a gyermekek számára is érthetővé tegye mondanivalóját.

#### **4.2.5. Képességek szerepe a nevelési cél elérésében**

Programunk olyan képességek fejlesztésére törekszik, amelyek a társadalomban létező elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. A nevelés szempontjából kitüntetett képességek a kooperációs és kommunikációs képességek. A kommunikációra és kooperációra való képességet a gyermek a kommunikáció és a kooperáció egymással összefüggő folyamatában és ezek gyakorlása közben és ezáltal szerezheti meg.” Az első csoportba tartoznak a **kooperációs** (együttműködési) képességek. A második csoportba tartoznak a **kommunikációs** (érintkezési) képességek.

##### Kooperációs képességek részterületei

- *A gyermek kapcsolatai:* érzelmi alapon létrejövő gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek kapcsolatból kialakuló képességek.
- *Együttműködés:* kooperatív, szociális magatartás formáinak kialakítása.
- *Az én fejlődés:* mintakövetés a felnőtt, majd a társmodell szociális viselkedésének érzelmi indíttatásából fakadó átvétele, a mintavétel.
  - *Utánzás:* mintakövetés a felnőtt, majd a társmodell szociális viselkedésének érzelmi indíttatásából fakadó átvétele, a mintavétel differenciálódása, a magatartásban megjelenő formái.

- **Játéktevékenység:** a gyermek és a környezete közötti adekvát együttműködés, a szociális- és értelmi funkció fejlesztése, a gyermek személyiségfejlődésének szintézise.

Az iskolába lépés előtt a gyermeknek el kell jutnia az „én-realizálás” legfejlettebb formájához, melynek tartalma a következő:

- a gyermek képes felmérni a saját helyzetét, státuszát a csoportban
- kész a társaival való együttműködésre – *kooperatív*
- énjét elég erősnek éli meg ahhoz, hogy társai akaratát is tudomásul vegye – *kompetens*
- a társak kezdeményezését nem saját énje veszélyeztetettségeként éli meg – *autonóm*
- képes az önálló helyzetmegoldásokra, a konfliktushelyzetek rendezésére, a felnőtt segítsége nélkül
- énjét színvonalas teljesítményeken keresztül érvényesíti, természetesen mindezt elemi fokon.

### **Kommunikációs képességek**

A csoport életében kezdettől fogva jelentős közösségformáló szerepe van az állandó személyes érintkezésnek, a kommunikációnak, mely az integrációt is segítő módszertani elem.

Részterületei:

- a *verbális* kommunikáció
- *nem verbális* kommunikáció (tekintet, mimika, gesztus, térköz, hangerő, hangszín)
- érintkezési viselkedéskultúra – illem

A kommunikációs képességek hozzájárulnak az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek igényének kialakításához, pl. udvariasság, barátkozás, figyelmesség, segítőkészség, együttérzés a felnőtt-gyermek, és gyermek-gyermek viszonylatában.

Ez az eszköze a gyermeki tapasztalatok és élmények megbeszélésének, miközben a gyermekek megértik, és egyre jobban alkalmazzák képességeiket, önálló véleményalkotásra is képesek.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan éretté válnak az iskolába lépéshez. Az egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

Az itt felsorolt képességeket a különböző tevékenységformákban és a későbbiekben az egyes tevékenységi területekre lebontva konkretizáljuk. Így épülnek be a tartalmi keretbe.

- érzelmi- akaratú képesség
- értelmi képesség: érzékelés, észlelés, emlékezet, képzelet, figyelem, gondolkodás - testi képesség - szocializációs képesség - anyanyelvi képesség.

### **Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében**

- folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit
- a folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermekek meglévő képességeiről, ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére
- a kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyerekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást
- minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva igyekezzon fejleszteni

### **A gyermekek személyiségfejlődésének folyamatos értékelése**

Mindig konkrét cselekvéshez kötötten értékclünk, segítjük a helyes viselkedés megszilárdítását és a következő fejlettségi szint megközelítését. Törekszünk arra, hogy értékeléseink egyértelműek legyenek.

A gyermeki fejlődést folyamatában és képességeihez viszonyítva figyeljük és értékeljük. A tevékenységek során, személyes kapcsolatban és bátorító attitűddel értékeljük a gyermekek tevékenységét, magatartását.

Alkalmazzuk a pozitív megerősítéseket, a differenciált, konkrét, árnyalt értékelést és a jutalmazás sokféle módszerét (simogatást, megerősítő pillantást, gesztust, mimikát, szóbeli közlést, testközelséget, egyénileg és csoportosan). Tudatosan alkalmazzuk az egész gyermekcsoportra vonatkozó értékeléseket a közösségi és erkölcsi érzelmek fejlesztésére.

A pozitívumokra épülő differenciált fejlesztő értékelést részesítjük előnyben. Arra törekszünk, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai. Elismerjük a gyermek erőfeszítéseit, próbálkozásait, az esetleges sikertelenség esetén is.

A szociális tanulás sokféle lehetőségét – pl. szerepjáték, szabályjáték, páros, csoportos feladatvégzés – kihasználva elősegíti az önértékelés pozitív alakulását, önbizalom erősítését. Ügyelünk arra, hogy minden gyermek énképe pozitívan fejlődjön. Folyamatos megerősítést, dicséretet, elismerést kapjon.

## **5. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI**

Valljuk, hogy a tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi – gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport összetétele, életkora, a szülők igényei és nevelési szokásai mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára.

### **Szubjektív feltételek**

#### **5.1. Az óvodapedagógus és gyermek aktív együttműködése**

Az óvodapedagógus jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Programunk alapján a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. A gyermeket ugyanis saját környezete, tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem hagyhatunk figyelmen kívül a nevelés folyamatában. Ezekre az élményekre, tapasztalatokra építünk és tervezzük a tevékenységeket.

Törekszünk a gyermekek érdeklődésének folyamatos fenntartására, hogy aktivitásuk fennmaradjon a tevékenység végéig.

#### **5.2. Az óvodapedagógus modell szerepe**

Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mondunk, miként viselkedünk, hogyan öltözködünk stb. Különösen 3-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért.

Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferálunk mi óvodapedagógusok, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és az óvoda között.

Ilyenkor az óvodapedagógusainknak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé.

Elfogadjuk a szülők szociokulturális környezetének különbségeit, etnikai hovatartozását, másságát, mert csak így tudunk velük „együtt nevelő” kapcsolatot teremteni különösen a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében.

A gyermek már megtanul, és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvónők mintegy átveszik, átvállalják a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére.



Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony.

Ebben a kapcsolatban kell az óvónőinknek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés fontossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést.

A gyermeknek számára állandó értékrendet adó, érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes, elfogadó légkört teremt. Személyisége nyitott, derűs, nyugalmat áraszt.

A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóságot, rugalmasságot, döntési képességet, helyzetfelismerő képességet meglétét. Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

### **5.2.1. Az óvodapedagógus szakmai elkötelezettsége**

Óvodapedagógusaink pedagógiai tevékenységüket folyamatosan elemzik, értékelik és fejlesztik. Önképzések és szervezett továbbképzések útján arra törekednek, hogy gazdagítsák ismereteiket a pedagógiai munka területén. A megszerzett ismereteket beépítik pedagógiai munkájukba.

Az intézmény szakmai munkaközösségében aktívan részt vesz.

- Feladatot vállal és együttműködik, a tervezett témák, a szervezett programok megvalósításában.
- Igénye, hogy az óvodapedagógia legújabb eredményeiről folyamatosan tájékozódjon. Kihhasználja a szakmai egyesületek által nyújtott alkalmakat, továbbképzéseket, a szakmai tájékozottság és szaktudása fejlesztésére. Igénye legyen, hogy az óvodapedagógia legújabb eredményeiről tájékozódjon.
- Törekszik pedagógiai kommunikációjának folyamatos fejlesztésére. Szóbeli és írásbeli kommunikációját folyamatosan elemzi, értékeli, fejleszti. Szakirodalmi tájékozottsága írásbeli munkájában megnyilvánul. Hatékony kommunikációra és együttműködésre képes a különböző társadalmi rétegekkel (szülő, gyermek, vezető, külső partnerek).
- Lehetőség szerint alkalmazza az intézményen belüli és kívüli szakmai kommunikáció online formáit.

- Igyekszik alkalmazni az információ szerzésnek, szakmai együttműködésnek intézményen kívüli lehetőségeit is. Szakmai tevékenységéről beszámol, a szakmai anyagot hozzáférhetővé teszi.
- Rendszeresen tájékozódik az óvodai nevelést segítő digitális eszközökről, annak használatáról és lehetőség szerint alkalmazza is őket. Szakmai munkájában felhasználja a szakmai útmutatókat, valamint a CD, DVD lejátszó, projektor, laptop, táblagép, számítógép adta lehetőségeket.
- Pedagógiai tevékenysége során új tapasztalatszerzési módokat, munkaformákat képességfejlesztő eszközöket igyekszik alkalmazni.
- Óvodánk fejlődése érdekében részt vesz, szerepet vállal fejlesztő tevékenységben, pályázat írásban, pályázat megvalósításban.

### **5.3. Az óvodapedagógus a dajka együttműködése**

Az óvodában a nevelés eredményességéhez a dajka munkája is hozzátartozik. Célunk az óvónői, a dajkai és a pedagógiai asszisztens munkakör összehangolása a pedagógiai munka hatékonysága érdekében.

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangoltá válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre.

Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően.

Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

**A dajka kompetens szerepköri feladatai:**

Az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése. A gyermekről kapott információk felettese felé való továbbítása. A saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítése. Leleki egészségének védelme. Az óvónő útmutatása alapján alkalmazza az egyéni bánásmód elvét és a differenciált módszereket. Segítse a gyermekek tevékenységét, de ne csinálja meg helyettük.

#### **5.4. A vezető szerepe**

A vezető szerepe az, hogy oly módon irányítsa a kollektív tevékenységeket, hogy jelentősen előmozdítsa a gyermekek haladását és munkatársai fejlődését.

Ismerje és próbálja kiküszöbölni az eredményeket rontó tényezőket.

A meglévő erőforrásokat legyen képes felhasználni (alapítvány, pályázatok).

Természetesen kedvező légkört a problémák, ötletek felvetéséhez, serkentse és értékelje a helyi innovációkat.

Menedzselje, ismertesse meg óvodáját a környezetével.

## 6. A FEJLESZTÉS TARTALMA

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

### A feladatrendszer elemei:

- **Játék és tevékenységekben megvalósuló tanulás**
- **Társas és közösségi tevékenység**
- **Munka jellegű tevékenységek**
- **Szabadidős tevékenység**

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg.

A gyermekek teljes személyiségének fejlesztésére, autonómiájuk kibontakoztatására törekszünk, képességeihez, adottságaihoz igazodó feladatokat, tevékenységeket tervezünk. Ezzel sikerélményt biztosítunk és erősítjük pozitív énképüket.

A nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk.”

### A tudatos fejlesztés feltételei

A 3-7 éves korú gyermekek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermekek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztés az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

## **6.1. Játék és tevékenységekben megvalósuló tanulás**

Pedagógiai attitűd igény, amely a gyermeki tevékenységekben biztosítja a felfedezés lehetőségét, annak örömeit. Tudatosan tervezzük a gyermekek önálló tapasztalatszerzését a játékokban és egyéb tevékenységekben.

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor mintákat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újra élheti kellemes élményeit. A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékokon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé. A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet mi óvodapedagógusok tudatosan, pedagógiai módszerként alkalmazunk a nevelés folyamatában céljaink eléréséhez.

A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit, és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesítheti azokat.

### **Óvodánkban előtérbe helyezzük a szabad játék túlsúlyának érvényesülését.**

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség az általunk kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységekre, hiszen köztudott, hogy a kisgyermek első valódi játszótársa a családban a szülő, az óvodában az óvodapedagógus.

Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában. A mi dolgunk, hogy megfigyeljük a gyermek játékát, felhasználjuk a saját nevelési céljaink elérése érdekében és szükség esetén indirekt módon befolyásoljuk. A játék kicsiben maga az élet, az amit a kisgyermek felfog és reprodukálni képes az őt körülvevő világból. Olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését nagymértékben elősegítheti. Gondolunk itt a társakkal való együttjátszás kialakulására, vagy a játékokon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményezőkézség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá-fölé rendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játékszituációban.

Minél több időt, alkalmat és lehetőséget adunk a gyermekeknek az elmélyült játékokra, a játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket is és a nyugodt kommunikációs teret biztosítva. Gyermkeink spontán játéktevékenységének és közvetett irányításának egyensúlyára építünk.

Folyamatosan figyeljük, segítjük a kapcsolatkezdeményezését, az alá, mellé és fölérendeltség, a szerepválalás, a szervezés és vezetés, a szabályokhoz alkalmazkodás, a lemondás, a segítség és elfogadás a viszonylag tartós együttműködés, az együtt játszó kis csoportok a barátkozások alakulását. A játék számtalan lehetőséget rejt magában ezért figyeljük nyitott szemmel és érdeklődéssel gyermekeink játékát. Személyiségük megértéséhez, és ezen keresztül sokoldalú fejlődésükhöz járulhatunk hozzá. Az egyéni élményeken túl, a közös élményszerzési lehetőségek kihasználására törekszünk a játék fejlesztése érdekében. A gyermeket, a tevékenységében megvalósuló tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segítsük.

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

- Játékaik legyen elmélyült, konfliktusaikat próbálják önállóan megoldani, kezelni.
- Spontán játékaik egyéni élményeik alapján bővüljön, gazdagodjon a szerepjáték során, helyes eszközhasználattal.
- Egy-egy játéksituációban bontakozzon ki a gyerekek egyénisége, kezdeményezzenek önállóan, osszák el egymás közt a szerepeket. (alá, fölérendeltség elfogadása)
- Alakuljon játékaikban a társas kapcsolat – fogadják el a belső szabályokat, egymás véleményét, ötletét tartsák tiszteletben, pozitív hozzáállással.
- Tudjanak önállóan kezdeményezni társas játékokat, ismert szabályok, kitalált új szabályok betartásával – örüljenek a sikernek, de a kudarc se törje le ambíciójukat.
- Kezdeményezzenek önállóan ismert dalos játékaikat, körjátékokat, szeressenek együtt játszani, tartsák be a játék szabályait.
- Konstruáljanak egyéni elképzelésük alapján egyénileg, vagy együtt, összerakható elemekből, tárgyakat, egyszerű modelleket – melyeket alkotó módon felhasználnak játékaikban.
- Tevékenyen vegyenek részt a gyűjtőmunkában, termésekből, flakonból, dobozból, csuhéból stb. próbáljanak eszközöket, bábokat készíteni a szerepjátékhoz, illetve bábozáshoz.
- Szeressék meg a bábjátást, melynek kapcsán hangulataik, pozitív-negatív élményeik, érzelmeik jutnak kifejezésre.
- Kedvező versenyszellem alakuljon ki a játékaikban, szeressenek együtt játszani a többi csoporttal is pl. udvari játékaiban.

A játék és a tanulás teljes mértékben összekovácsolódik az óvodáskorban. A tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, vagyis tanul a kisgyermek. A játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb eszköze.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egyidőben kevesebbet, de minőségében és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek.

A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalást és a sokoldalú cselekedtetést mindennél fontosabbnak tartjuk a 3-7 éves korú gyermekek fejlődésének szempontjából.

Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből indulunk ki.

A komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatjuk el a gyermekhez azt, ami a számukra a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent.

Azok a tanulási tapasztalatok melyeket óvodáskorban szereznek, nagy hatással lehetnek a későbbi tanuláshoz való viszonyukra is, ezért azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyenek részt ebben a folyamatban.

**Célunk**, hogy minden gyermek képességeinek megfelelő feladatot kapjon, figyelembe vegyük az egyéni teljesítőképességüket, erősítsük a gyermek sikerélményét, önbizalmát. A gyermek kérdéseire, ha helyesen válaszolunk, abból újabb kérdés születik. Így gondolkodásra készítjük, kíváncsiságát, érdeklődését nem fojtjuk el, ez a tanulás és a tudás egyik alapja.

**Feladatunk**, az egyes gyermekek megismerése, fejlesztése, figyelembe véve az egyéni adottságukat; igazodnunk kell a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez. A részképesség-zavarok, magatartási zavarok kiszűrése után speciális fejlesztés, differenciált foglalkozás történik, szakember bevonásával.

A nevelés egészén belül megvalósuló tanulást kötött és kötetlen kezdeményezésekkel, foglalkozásokkal, beszélgetésekkel, tapasztalatszerző sétákkal kívánjuk megoldani a mindennapok során. Az óvodapedagógus kompetenciája, hogy a gyermek fejlettsége, illetve a feladat ismeretében döntsön: mikor melyiket alkalmazza.

Célszerű azonban nagycsoportban, a kis és középső csoportban megszerzett ismereteket, tapasztalatokat kötelező foglalkozás formájában is megszerezni.

Ez a tanulási forma is fontos lehet. Egyrészt szokják a kötöttséget, amit majd az iskolában is megkövetelnek, már az első napokban hetekben, másrészt segítheti is a gyerekeket az átmenet megkönnyítésében.

## **A fejlődés jellemzői óvodáskor végére**

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a tustéma kialakulásának) Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.

A cselekvő – szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

## **6.2. Társas és közösségi tevékenység**

A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából. Tulajdonságok, képességek, készségek és szükségletek olyan rendszerét kívánjuk formálni, amelyek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik.

Természetesen ebben a folyamatban sem hagyjuk figyelmen kívül az egyén fejlettségét, ugyanis a közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása is.

A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ehhez nyitott, harmonikus, demokratikus és szeretetteljes irányítást biztosítunk, változatos közösségfejlesztési módszereket alkalmazunk, mellyel tág teret nyitunk a gyermekek önállóságára, tenni akarására, és döntési képességének kibontakoztatására. Ezzel a folyamattal segítjük a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek csoportba való beilleszkedését, szabályok megtaníttatását, mintakövetését is.

Tudatosan tervezünk, alkalmazunk olyan szervezési módokat, munkaformákat, módszereket, (pl.: páros-, csoportos tevékenységek, projekt, stb.), amelyek lehetővé teszik a gyermekek számára a helyes viselkedési normák, mintaként szolgáló cselekvések, kommunikáció megismerését, a segítő együttműködést, közös feladatmegoldást és a csoportközösség erősítését.



A gyermekek közötti társas kapcsolatot támogatjuk, érzelmileg gazdag közös tevékenységeket, ünnepeket szervezünk. Ennek érdekében korszerű módszereket alkalmazunk, mely a tervező munkánkban konkrét formában megjelenik. Baráti kapcsolatokra figyelve szervezzük a tevékenységeket, erősítjük a közös játék és feladatvégzés örömét.

Az óvodai gyermekközösség fejlesztését, formálását a tevékenységeken keresztül kívánjuk megvalósítani, mely tevékenységek a gyermek egyéni örömein túl a közösségi élményt is erősítik. A társas kapcsolatok, a közös munka az együtt játszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, a lényeg az, hogy a tevékenységünk sokszínű és változatos legyen, mindent kipróbálhassanak a gyermekek, kivételt csak a testi épségüket veszélyeztető tevékenységek képezzenek.

A közösségi szokások kialakítása a tevékenységek végzését segíti, és a gyermekek cselekedeteit irányítja, úgy, hogy egyik gyerek ne zavarja a másikat tevékenység végzése közben, mégis lehetővé tesszük az egymás közötti jobb együttműködést, egymásra figyelmet, vagy a közös tevékenység során kialakuló viták megoldását.

Az óvónő személyes példájával kölcsönös tiszteletrre, egymás elfogadására, az egyéni sajátosságok tiszteletben tartására nevel.

Tudatosan alkalmazza a konfliktus megelőzés módszereit, pl. a közös szabályalakítást, az értékelési szempontok tudatosítását, a pozitív példák megerősítését, a következetességet. Nyílt és egyértelmű kommunikációval, az eltérő szempontok egyeztetésével mintát ad a konfliktusok elkerülésére. A konfliktusok feloldására felhasználja a mese, a báb, a dramatizálás nyújtotta lehetőségeket.

A konfliktusok megoldásához konszenzusra törekvő mintát ad (pl. a másik fél érdekének, érzelmeinek, szempontjainak megismertetésével) Kommunikációval, kérdésekkel segítjük kifejezésre juttatni a gyermekek érzéseit saját és társaik reakciójáról. Erőszakmentes megoldási módok alkalmazásával mintát nyújtunk a gyermekek számára (egymás megballgatása, a konfliktusok igazi okának feltárása).

A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a célunk. Ugyanúgy figyelembe vesszük a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárjuk a szokások, szabályok betartását. Egyaránt építünk a szabadságra, nyíltságra és az őszinteségre a gyermekek egymás közötti és felnőttel való kapcsolatában.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelő munkánk egészét átszövik.

Ebben a folyamatban talán legfontosabb időpont, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal.

Türelemmel és szeretettel fordulunk az újonnan óvodába kerülő gyerekek felé. Szülői igény alapján már óvodába kerülés előtt otthonában ismerkedünk meg a gyermekkel, a családdal, és lehetővé tesszük azt is, ha a szülő részt akar venni a befogadásban.

Az óvoda nyitottságát nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem az óvodáskor végéig biztosítani szeretnénk a szülőknek hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével.

**Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységekkel kapcsolatban:**

- Biztonságos, nyugodt, félcélcmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.
- A felnőttekkel és társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.
- A gyermekcsoporton belül az együtt játszás, az összedolgozás, az együttműködés képességének kialakítása és gyakorlása.
- A konfliktusok kezelése.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- A közösen kialakított szabályok betartásának gyakorlása.
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak társaik irányában.

**A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi.

Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletci kielégítését.

Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a társadalmi környezet megbecsüléséhez szükségesek.

### 6.3. Munka jellegű tevékenység

Az életre való felkészítésünk nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munka. Ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében végzett munkák vagy a kert munkái közös vonásaként kiemeljük, hogy mindez tényleges munkavégzést, tevékenykedtetést jelent az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek, amihez kedvük van, önkéntességüket, nyitottságukat, megismerési vágyukat, aktivitásukat, érdeklődésüket igyeckszünk tudatosan felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

A munkavégzés során biztosítjuk a teljes önállóságot, arra vigyázunk azonban, hogy a munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekekre kényszerített feladat legyen. Azt kívánjuk elérni, hogy váljon a gyermek számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezzen. Az értékteremtő munkánk pedagógiai funkciója a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés rendszeres és folyamatos tevékenység legyen, ami beépül óvodai életük mindennapjaiba.

#### **A munka fajtái közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást.**

Az **önkiszolgáló munka** során elsajátított készségek és szokások, a feladat elvégzéséhez való pozitív viszony kialakítása előfeltétele a közösségért végzett különféle munkának is.

A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt - testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan végezni.

Hagyjuk, hogy a gyerekek saját képességeik szerint koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá.

**Naposi munka:** a naposság közösségi megbízatás, mely nélkülözhetetlen a csoport életében. A naposság feladattudatot feltételez, figyelem összpontosítást igényel. Feltétel, hogy a gyerekek rendelkezzenek a munka elvégzéséhez szükséges alapvető készségekkel és megismerjék munkájuk célját, átérizzék jelentőségét a közösség szempontjából. A naposi munka tartalmának aprólékos, részletes kidolgozása, összehangolása a csoportban dolgozó óvónők feladata.

A naposokkal pontosan ismertetni kell feladataikat. Tudnia kell, hogy az egyes területeken a nap különböző szakaszában milyen feladatokat kell megoldania. Ügyelni kell arra, hogy a kialakított kiválasztási rendszer alapján minden gyermek sorra kerüljön, minden gyermek lehessen napos.

Feladataikat önállóan oldják meg. A lassabban dolgozóknak kezdetben kisebb feladatokat adunk és ezek sikeres ellátása után növeljük munkaterületüket.

*Az óvoda mindennapi életével kapcsolatos alkalmoszerű munkák:* az óvoda, a csoport életében vannak olyan munkák, feladatok, amelyeket a gyerekek napos feladatok mellett alkalmoszerűen végeznek.

Az alkalmoszerű munkák egy része időről-időre szabályosan ismétlődik, azaz tervezhető, másik része alkalmi jellegű.

Alkalmoszerű munkának tekintjük az élősarok kialakítását, gondozását. Az „élősarok” rendeltetése a növények fejlődésének megfigyelése, a növénygondozással kapcsolatos legelemibb ismeretek nyújtása és készségek kialakítása.

*Üdvari munka:* a munkára nevelés általános értelmében magába foglalja a termelést is, azaz a valódi értékteremtő képességek fejlesztését. Óvodánkban kevés a lehetőségünk erre, de elsősorban a kertü munkánál mégis meg kell ragadnunk minden lehetőséget arra, hogy a gyerekekkel megtapasztalhassuk munkájuk eredményét, értékét. Az igazi munka nagy lehetőséget nyújt a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására is. Tavasztól őszig lehet tevékenykedni és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet szereznek a gyerekek.

A virágoskertet is tavasztól folyamatosan gondozzuk a gyerekekkel (esővízgyűjtőből növények öntözése).

Az ősszel begyűjtött virágmagvak egy részét tavasszal újra elvetjük.

Virágokat palántázunk, folyamatosan locsoljuk, kapáljuk, gyomláljuk a gyerekekkel együtt.

Lényeges, hogy a munka végzéséhez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszerelve a szükséges eszközökkel és a szerszámokkal (kosár, locsoló, seprű, talicska, gereblye, kiskapa, ásó) és azok bármikor hozzáférhetőek legyenek.

#### **A munkatevékenység fejlesztő hatása**

- munkához való pozitív viszony kialakítása,
- kialakul a munkavégzés szokása és készsége,
- fejlődik a gyermek alkalmazkodó képessége, szervezési készsége,
- fokozódik a közösségi összetartozás érzése,
- fokozódik a kooperációs képessége,
- fejleszti az izom és csontrendszert, a mozgás koordinációját, állóképességét, teherbíró képességet,
- fejleszti a természet szeretetét,
- rendszerességre, rendszeretetre szoktat,
- fejlődik a gyermek kitartása, felelősségtudata, kötelességtudata,

- újabb ismereteket szereznek a gyermekek közvetlen környezetükről, ezáltal értelmi képességük is fejlődik,
- megtanulják a gyerekek a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát.

E felsorolásból is kitűnik mennyire fontos számunkra a munkára nevelést már az óvodáskor legelején elkezdni, a gyermek sokoldalú fejlesztése érdekében.

### **Feladataink a munkatevékenységgel kapcsolatban**

- Mutassunk példát az egyes munkafajták végzésénél, adjunk lehetőséget a munka elvégzéséhez szükséges alapvető ismeretek elsajátításához, jártasságok kialakításához.
- Minden gyermeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint végezze el az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Figyelembe vesszük az egyes gyerekek egyéni sajátosságait. Igyekezünk elérni, hogy minden gyermek képességeinek megfelelő munkafeladatot kapjon és alkalmas legyen arra is, hogy a még nem teljesen elsajátított fogásokat is gyakorolhassa.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott munkához szükséges légkört teremtünk. Arra törekszünk, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermeküknek és teljes önállósággal végezhessek azokat. A munka soha ne legyen kényszer, vagy büntetés, mindig szívesen vállalt feladat legyen!
- A napirendben a munkára megfelelő időt biztosítunk, a gyerekek tudják befejezni a megkezdett munkát az egyéni tempójuknak megfelelő ütemben. Igyekezünk elérni, hogy a gátlásos, visszahúzódó gyerekek is részt vegyenek a munkában.
- Folyamatosan biztosítjuk, bővítjük a munkatevékenységhez szükséges – a gyermekek létszámának és méretének megfelelő – munkaeszközöket (scprű, gereblye, kosár, ásó, kapa, lapát, talicska, stb.). Olyan tároló helyet biztosítunk, ahol a gyerekek bármikor elérhetik és használják a szükséges eszközöket.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

*Az önkiszolgáló munka:* (testápolás, étkezés, öltözködés, környezet rendje)

- Teljes önállósággal, biztonsággal látják el a teendőket az öltözködés, tisztálkodás, étkezés terén.
- A játékszereket, foglalkozási eszközöket gondosan, esztétikusan rakják össze, rendezzék el.
- Ügyelnek, saját személyük és környezetük rendjére.
- Sepregetésben, ágyazásban, udvari játékok rendezésében segítenek.

*Naposi munka:* (étkezés, takarítás, foglalkozások előkészítése)

- Önállóan, esztétikusan tudnak megteríteni, étkezés után visszaviszik az edényeket, letörlik az asztalt, összetakarítanak.
- Közreműködnek a foglalkozásokhoz szükséges eszközök kiosztásában, az állandóan használt eszközöket önállóan előveszik.
- Együtt tudnak működni a napos társakkal.

#### ***Alkalomszerű munka:***

- (teremrendezés, megbízatások teljesítése, segítség az óvónőnek) - Szívesen és felelősséggel vállalnak megbízatásokat, üzeneteket adnak át.
- Bonyolultabb feladatot is teljesítenek. Egyes feladatokat önállóan szerveznek (pl. babaszoba átrendezés, takarítása, udvar takarítása).

Legyenek elgondolásaik, javaslataik a teendőkben, előkészületekben.

#### ***Üdvari munka:*** (élősarok gondozása, kertben végzett munka)

- Folyamatosan közre működnek az élősarok gondozásában.
- Ősszel magvakat, terméseket gyűjtenek. Segítenek a levél eltakarításban.
- Télen etetik a madarakat, részt vesznek a hó eltakarításban.
- Tavasz elején részt vesznek a magvak ültetésében és a kikelt növények gondozásában.
- Rendeltetésszerűen használják a kerti szerszámokat (gereblye, kapa).

### **6.4. Szabadidős tevékenység**

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani.

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket, szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállótlanság helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Az óvodában sajátosan értelmezzük a szabadidős tevékenységet, mivel az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykednek.

Természetesen nemcsak az intézményen belüli csoportszobákban, hanem az udvaron is megvalósítjuk azt a többfajta választási lehetőséget, ami által a gyermekek újból és újból gyakorolhatják döntési képességeiket.

Ezt a lehetőséget a szabadidős tevékenységek, minél szélesebb skálájának nyújtásával használjuk ki.

Az óvodások életének ilyen formában való szervezésével változatos, minden gyermek érdeklődésére igényt tartó teret teremtünk.

Az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

#### **Feladataink a szabadidős tevékenységek megszervezésében**

- A szervezési feladatok megoldásában együttműködünk, a feladatokat egymás között felosztjuk.
- A délelőtti *szabadidős tevékenység* folyamán lehetőségeket kerestünk és kínálunk az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra a gyermekek egyéni kéréseinek figyelembevételével.
- Egyszerű, saját magunk és a gyermek által készített eszközökkel elősegítjük a gyermek fantáziájának fejlődését, ismereteinek bővítését.
- A választásra felkínált több fajta tevékenységet időszakonként átgondoljuk, ha szükséges bővítjük, módosítjuk, vagy változtatunk rajta.
- Mindent megteszünk annak érdekében, hogy az általunk irányított szabadidős tevékenység magas színvonalon folyjék az óvodánkban.

Ezek a tevékenységek segítik az integráció megvalósítását.

#### **Célunk a szabadidős tevékenységek megszervezésében**

A gyerekek ismerkedjenek a szabadidős tevékenységekkel, formáival. Barátkozzanak az óvoda más területeivel, különböző helyiségekkel, foglalkoztatókkal, az ott dolgozó felnőttekkel, az óvoda területén való nagyobb mozgás lehetőségével. Ha nem a szervezett programon vesznek részt, akkor a mindennapoktól eltérő tevékenységet kell szervezni ezen a napon számukra. Fontos, hogy ne a megszokott környezetükben legyenek a tevékenységek. A felkínált tevékenységek közül irányítással tudjon választani, dönteni és kis segítséggel az elkezdett tevékenységet tudja befejezni.

## 7. KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE

A komplex foglalkozások lényegének tekintjük, hogy komplex rendszereket, folyamatokat dolgozunk föl az óvodás gyermekek szintjén, foglalkozásainkat a probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi és tudatosan, tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

### 7.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

#### 7.1.1. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szorosan kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermekeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik. Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van.

Minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának fejlődését, erősödik biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei, mélyíti érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, szociális kapcsolatait, elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet.

Fejlesztési feladatunk a család, a környezet megismeréséből indul ki és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül fejti ki hatását. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalat-szerzéssel egybekötve van értelme. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében fontos a hátrányos helyzetükből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása (szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, illemszabályok).

Arra kell lehetőséget biztosítanunk, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség, vagy a gyermek korlátozása nem engedhető meg az anyanyelvi nevelés során.

Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor lehetőséget adunk a beszélgetésre, de a hétfői napokon erre különösen hangsúlyt fektetünk, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédére. Különösen fontos, hogy ügyeljünk beszédünk stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszédünk legyen érthető, világos.



Figyelünk arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseinkre. Nem vesszük el a gyermek kedvét állandó javításokkal és figyelmeztetésekkel a folyamatos beszédétől.

Dicsérjük és biztatjuk a bátorabban beszélő gyermekeket, serkentjük őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan figyelemmel kísérjük.

Figyelünk arra a gyermekekre, aki beszédhibával, beszéd gátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzd.

Óvodánkban évek óta kiemelt feladat az anyanyelvi nevelés fejlesztése. A nevelési területen megszerzett szakmai ismereteink, valamint a munkaközösségünk által készített segédanyagok gyűjteménye lehetővé teszi számunkra a magas színvonalon megvalósítható fejlesztést.

#### **Feladataink az anyanyelvi nevelés fejlesztésében**

- Tudatos és folyamatos megfigyelések során figyelemmel kísérjük a gyermekek beszéd szintjét, kommunikációs fejlődését, annak változásait.
- Beszélgetésre alkalmas, nyugodt, kiegyensúlyozott légkört biztosítunk.
- Arra neveljük a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket. A gondozási műveletek jó alkalmat teremtenek a párbeszéd kialakítására, a szóbeli utasítás megértésére, készítetve a gyermekeket a kíváncsiságaik, szükségleteik szóbeli kifejezésére. Figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekek elsajátítsák és használják a párbeszéd különböző együttműködést elősegítő kifejezését, az odafordulás udvarias szahályait (pl. megszólítás, köszönés, kérdés, tudakozódás, bemutatkozás, vélemény-nyilvánítás).
- Arra törekszünk, hogy érthetően és a pedagógiai céloknak megfelelően kommunikáljunk.
- Példát mutatunk arra, hogyan lehet a hangszín, hangerő, gesztus, mimika megfelelő változásával kifejezőbbé tenni a beszédet.
- Lehetőséget teremtünk minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására. Arra törekszünk, hogy a gyerekekben kialakuljon az igény és a képesség a beszédkapcsolaton alapuló együttműködésre játék, munka és az egyéb tevékenységek során.
- Tudatos fejlesztésre törekszünk az anyanyelvi játékok és drámapedagógiai játékok alkalmazásával az óvoda mindennapi életben.
- A tanulási tevékenységformák megtervezésekor figyelünk arra, hogy az anyanyelvi nevelés feladatai közül mit lehet természetesen beleszólni egy-egy foglalkozási anyagba (pl. zenei nevelés, tiszta hangképzés, ejtés, hangerő, hangszín, stb.)
- A nevelési év során tudatosan megtervezzük az óvodások programját annak érdekében, hogy minél több lehetőséget kapjanak a kommunikációra, az önkifejezés gazdagítására.
- Képessé tesszük a gyermekeket, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- Folyamatosan bővítjük a gyermekek szókincsét.

- Olyan formában emeljük a gyermekek beszédszíntvonalát, hogy képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- Fejlesztjük a beszédmegértést.
- Fejlesztjük a beszédtechnikát, s gyakoroltatjuk a helyes kiejtést. Olyan anyanyelvi játékokat kezdeményezünk, melyeknek közvetlen beszédfejlesztő céljuk van. Ezek mindegyike játékos mozgásra, cselekvésre, a gyermek értelmi képességeire építve szolgálja a beszédfejlesztést.
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő fejlesztése.

#### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére**

Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni. Minden szófajt használ. Különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtaikat alkot. Tisztán ejti a magán és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek) Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

#### **7.1.2. A külső világ tevékeny megismerése**

**Célja:** a gyermekekkel felfedeztesse – játékos formában - az őket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit, figyelembe véve a gyermekek igényeit, ötleteit.

**Feladata:** a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, az ok – okozati összefüggések felismertetése, megtapasztalása. A logikus gondolkodás megalapozása, problémahelyzetek megoldása.

A matematikai nevelés kapcsán az önállóságot hangsúlyozzuk, mely az érzékelés, észlelés és a gyermek megismerési vágyára épülve jelenik meg.

Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tanulás több formája valósulhat meg:

- utánzásos, minta- modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzés – az óvodapedagógus által irányított, megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás, a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok, az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

A matematikai tapasztalatszerzés terén két életkori szintet jelölünk meg:

1. *A matematikai tapasztalatszerzés első szakasza bevezetés a matematika világába:* Általában 5 éves korig tart. Eredménye: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése és a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása. Feladata: Matematikai kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, kibontakoztatásának segítése.

2. *Intenzív fejlesztés szakasza:* 5-7 éves korban.

Eredménye: tapasztalatok megszerzése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása és eligazodás a gyakorlati életben.

Feladata: Az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszervezése, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása.

A matematikai tapasztalatszerzés történhet természetes környezetben, ám a matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. Itt a hangsúly a tevékenykedtetésen van. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létre jöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére, ha képesek vagyunk az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, szélesítsük és mélyítsük a megfigyelések, tapasztalatok körét, rögzítsük a spontán tanultakat.

### **Feladataink**

- Olyan eszközöket és tevékenységeket biztosítunk a gyermekek számára, ami felkelti érdeklődésüket és természetes helyzetekben teszi lehetővé a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- Támaszkodunk a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire.
- Játékosan fejlesztjük, játékra építetten valósítjuk meg a matematikai képességeik fejlesztését.

## **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére**

Az óvodáskor végére fejlődjön problémamegoldó gondolkodásuk, problémérzékenységük. Az azonosság és különbségek észlelésétől jussanak el az általánosításig, elvonatkoztatásig.

A 10-es számkörön belül biztonsággal számoljanak, tudják a halmazokat összehasonlítani. Mennyiségi és minőségi összefüggéseket ismerjenek fel. (több-kevesebb, magas-alacsony stb. fogalompárok)

Különböztessék meg az alapvető tér- és síkmértani formákat (gömb-kör, kocka-négyzet, téglatest-téglalap), egyszerű tulajdonságait nevezzék meg.

Tudjanak térben tájékozódni, helyesen használják az irányokat, helyeket kifejező névutókat. A környezet megismerése során, a mindennapi életben használják az alapvető matematikai kifejezéseket.

Ismerjék meg és alkalmazzák az elemi rajzolósi, jelölési technikákat a feladatlapos megoldásoknál. Alakuljon ki az életkori sajátosságoknak megfelelően szándékos figyelmük, feladattudatuk, megfelelő munkatempójuk, kitartásuk, a befejezésre való törekvés igénye.

## **7.2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások rendszere**

### **7.2.1. Természet – ember – tárgyi környezet**

Komplex foglalkozások során egységben megmutatjuk és érzékeltetjük a valóságot, mivel a valóság teljes egységben érzékelhető. Már az óvodában megkezdődik a gyermek világvilágának, világról szerzett tapasztalatainak, ismereteinek észleltetése, a világról szerzett tapasztalatok rendszerezése, az összefüggések megláttatása és megértetése. A gyermekeknek segítséget nyújtunk ahhoz, hogy a világot megismerje, a maga egészében megértse.

A gyermekeket körülvevő világ megismertetésére, tapasztalatszerzésre, a közvetett és közvetlen megfigyelésre építünk, melyet a séták, kirándulások, kísérletezgetések stb. alkalmával valósítunk meg. Megismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, a közösséghez tartozás élményét, a nemzeti, családi, tárgyi értékeket.

A gyermekek megismerik tágabb és szűkebb környezetüket, ezáltal természet közeli élethez megfelelő viselkedési módokat alakítunk ki. Fontosnak tartjuk a természet szeretetére nevelést. Hangsúlyt fektetünk a személyes példamutatásra. Tudatosítjuk a gyermekekben az ember felelősségét a természeti, tárgyi környezete megóvása érdekében.

Mivel a tapasztalatszerzés természetes környezetben valósul meg, ezért a komplex foglalkozások általában a szabadban, az óvoda környezetében, udvaron, kirándulások, séták alkalmával történik.

**Fontos feladatnak tartjuk:** hogy gyermekeink ismerjék meg a természeti környezetet, amiben élnek, és felhívjuk figyelmüket a természet értékére, szépségére, mivel ez képezi az alapját a

természetszeretet kialakulásának. A gyermekek vonzódnak a fák, növények, állatok iránt, ezért az aulában élősarkot, akváriumot, az óvoda udvarán virágoskertet, sziklakertet alakítunk ki, amelyben a tevékenykedések során tapasztalati és tanulás lehetőségeket biztosítunk a gyermekeknek.

Megismertetjük a gyerekeket lakóhelyük természetvédelmi területeivel, adottságaival, erdőkkel, környezetükben élő madár és más állatfajokkal, kiemelten a védettekkel. Feladatunk, hogy tegyük lehetővé a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését. Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítunk a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs csoportokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében, hangsúlyt helyezünk a környezettudatos magatartás formálás alapozására, alakítására.

Gyümölcsnapokat tartunk, amelyekre a szülők biztosítják a hozzávalókat. A lehullott levelek összegyűjtését, gereblyézését szívesen vállalják a gyermekek, így tevékenyen vesznek részt környezetük gondozásában, szépítésében.

Tülen madáretetőket helyezünk ki az udvaron lévő fákra a gyerekekkel közösen, ők hozzák az eleségeket és etetik a kismadarakat.

Megbeszéljük miért kopaszok a fák, a kertek miért üresek.

Tavasszal újra megfigyeljük az ébredő természetet, a rügyező fákat.

Nyár elején a tágabb környezetükkel ismertetjük meg őket, egy-egy kirándulás feledhetetlen élményt, közösségformáló erőt jelent számukra.

Úgy érezzük, hogy hagyományainkra építve az önálló és csoportos megfigyelések lévén értékes tapasztalatokhoz juthatnak a gyermekek a természetben végbe menő folyamatokról és összefüggésekről. Ehhez nagy segítséget nyújt óvodánk udvarán létrehozott tanösvény.

Társadalomban élünk, ezért már az óvodában felkészítjük a gyermekeket ennek tudatára és érzékeltetjük velük, hogy közvetlen környezetünkkel hatunk a társadalomra. A gyermekeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, aminek az a jelentősége, hogy különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg kell éreztetnünk a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni.

Hangsúlyt fektetünk a gyűlölködések, agresszivitások kiszorítására, és ezzel megalapozzuk a mások elfogadására, tiszteletére való nevelést. Ez a társadalomban való harmonikus együttéléshez feltétlenül szükséges. Az ilyen légkörben fejlődik legjobban az ítélőképesség, az önbizalom, önálló vélemény nyilvánítása. A társadalmi életben belül a gazdasági élet is felszínre kerülhet, pl. egy bolt látogatása, vásárlás során.

A környezettel való szoros kapcsolat, az életfolyamatok újra játszása lehetőséget ad a gyermeknek, hogy a bennük lévő feszültségek feloldódjanak, s ez elősegíti számukra a társadalomban való későbbi szocializálódást.

Hangsúlyt fektetünk a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartási formák, szokások elsajátítására, mely játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely szakaszában megvalósítható.

### **Születéstől – felnőttkorig**

A természet – társadalom – ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újra játsszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak.

A születéstől-felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukba foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetben meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához.

A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermekek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével.

### **Feladataink a foglalkozások megszervezésében**

- Olyan feltételeket teremtünk, amely lehetővé teszi minél több tapasztalatszerzését a természetben.
- Tudatosan törekszünk arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből.
- Minden lehetőséget és eszközt biztosítunk a gyermekeknek a természetben való folyamatos tevékenységhez.
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg.
  - Megteremtjük a feltételeit annak, hogy óvodánkban élősarok, virágoskert legyen.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

- Rendelkezik a természeti és társadalmi környezetre vonatkozó tapasztalatokkal, alapismeretekkel.
- Cselekvő – szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- Ismerik a növényeket, azok fejlődését, a velük kapcsolatos munkákat.
- Felismerik és megnevezik környezetük színeinek sötét és világos változatait.
- Felsorolják az emberi test felépítésének megfelelően a testrészeket.

- Igényesek testük tisztaságára.
- Felismerik a napszakokat, különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik az egyes évszakok néhány jellegzetességét.
- Az általuk ismert állatokat csoportosítják aszerint, hol élnek.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a különböző közlekedési eszközöket.
- Szeretik és védik környezetüket.
- Tájékozódnak az óvoda környezetében.

### 7.2.2. Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban is hat a kisgyermekre. Mindennapi feladatunknak tekintjük megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes meséskönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti.

Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezetet vegye körül a gyermekeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája ízlésformáló hatást gyakorol a gyermekekre, alapvető szokásait, igényeit befolyásolhatja.

A művészetet a világ sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül történő megismerésének tekintjük.

Törekszünk arra, hogy a gyerek maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk segítséget, ha azt a gyermek kéri és igényli. A kreatív és alkotó gondolkodás és a cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új másfajta módon éli meg, a kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága.

Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosításával segíthetjük elő. Minél több alkalmat adunk arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az énekezésben, a bábozásban, a rajzolásban stb. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzésnek itt is nagy fontossága van, ugyanis minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére:

A művészeti tevékenységek olyan tevékenységek, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor.

Lehetőségeink szerint a gyermekeinkkel részt veszünk múzeumlátogatáson, kézműves kiállításon, múzeumfalu látogatáson, megmutatjuk hazánk értékeit szépségeit, ápoljuk nemzeti hagyományainkat, a népi kultúrát, ezzel fejlesztjük esztétikai fogékonyságukat.

### **Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka**

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái – továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal. Az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás, a belső képek gazdagítására épül. A vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület. Magában foglalja a gyurmázást, agyagozást, rajzolást, festést, batikolást, vágást, ragasztást, varrást, hajtogatást, építést, a műalkotásokkal való ismerkedést és a környezetalakítást.

A megfigyelés és ábrázolás által formálódnak a gyerekek képzeletei, gazdagodnak élmény-és fantáziaviláguk, tartalmasabbá válnak fogalmaik. Az építő-ábrázoló-alakító tevékenység segíti a gyerekek téri, forma és színeképzeteinek kialakulását, gazdagodását. Elősegíti a természet színeire, formáira való rácsodálkozással, a művészi rajzok, festmények, szobrok, épületek, népi alkotások nézegetésével a szépség iránti vonzódás és értékelő képesség alakulását.

Arra törekszünk, hogy a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken bemutatásra kerüljenek, különös tekintettel a tehetségek bátorítására.

Fontos feladatunk, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. Mindenféle anyag – eszköz a megszokott és elérhető helyen álljon rendelkezésére a gyermeknek. Minden csoportszobában kialakítunk egy sarkot, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tároljuk.

A tevékenységek megszervezésénck alapja az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai, eseményei, valamint az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat.

Fontosnak tartjuk a vizuális tevékenységek során a teljes önállóságot, a bátorítást, az útmutatást, a dicséretet.



### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

- Megfelelő kézügyességgel, munkatempóval rendelkeznek.
- Sokféle tapasztalattal rendelkeznek változatos alakú zárt és nyitott alakú terek elkerítésében és lefedésében. Bátorabbak, ötletesebbek az építkezésben, a téralakításban.
- Tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek berendezésében, az alapvető térviszonylatok segítségével. Képesek a tárgyak térbeli kiterjedésének tapasztalati felismerésére, a főbb formai jellemzők megnevezésére.
- Képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat. Élményeik, elképzeléseik, képzeteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket.
- Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket.
- Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák.
- Elképzeléseik és megfigyeléseik alapján formákat mintáznak.
- Önállóan és csoportosan is készítenek egyszerű játékokat. Fokozatos önállósággal alkalmazzák a megismert technikákat.
- Önállóan díszítenek tárgyakat.

### **Verselés, mesélés**

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, az ehhez társuló ok-okozati kapcsolatokat is feloldó, külvilágra irányított megismerési tevékenység.

A mesék-versek a nyelvi nevelés eszközei, mint a szóhasználat, a sajátos stílus (népi mondókák, népmesék, a magyarság történetét feldolgozó mondavilág meséivel) az írói eszközök gazdag lehetőségeit kínálják. Az irodalmi művek sajátos szókincse, szókészlete ezek megértése, a mesék fordulatai ösztönzik a gyermekeket a szóbeli kifejezésre. Az árnyalt kifejezések a fejlődő gyermeki személyiség sokszínűségének kibontakoztatását segítik elő. Arra törekszünk, hogy gyermekeink bátran meséljenek, kérdezzenek, hogy képesek legyenek szorongásaikat leküzdeni, hogy megszabaduljanak gátlásaiktól. Ebben nyújt segítséget az irodalom, az irodalomban található versek-mesék.

A gyermek nem csupán szereti a meséket, hanem hisz is bennük, egy fejlődési fok után, bár tudja, mi a mese és mi a valóság, az ő gyermeki világszemlélete olyan, mint a meséké, s a mesék ugyanúgy építkeznek, mint a gyermeki gondolkodás, úgy ahogy a gyermek a világot megismeri. Nagyon fontos számukra a mindennapi mese, mely mozgásba hozza a gyermeki képzeletet, mely megbékéli félelmeivel, mely erősíti önbizalmát.

Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mesélés között, csak verselünk vagy mesélünk valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután.

A mese-vers anyagának gerincét a magyar népmesekincs adja, de a magyar gyermekköltészet, a népi hagyományok jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra verselésre. Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Lehetőséget teremtünk a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához, elősegítjük, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a nekik tetsző meséket. A dramatizáláshoz szükséges eszközöket a gyerekek saját maguk készítik el, a „kincses láda” mélyén rejlő kendőkből, szoknyákból, szalagokból stb., természetesen, ha igénylik, a segítségünket adjuk az öltözködéshez. A mindennapi mesék hatására nő a gyermekek bábozási kedve, bábozási igénye. Ezt azért tartjuk jónak, mert a gátlásos, visszahúzódó gyerekek is talán a paraván mögött valamilyen védelmet véelve, a bábbal azonosulva – megfélelmedeznek gátlásaiktól, felszabadultan merülnek el a bábozásban.

Az irodalmi élmények feldolgozását segítjük elő különböző eszközök, anyagok barkácsolási lehetőségek biztosításával:

Hagyományaink szerint a természetes anyagokból készült bábokkal, játékokkal meséket játszunk el a gyerekeknek, melyet aztán maguk is dramatizálnak.

Minden ünnepkör, évszak tartalmaz olyan mondókákat, verseket, dúdolókat, amit szívesen hallgatnak, illetve tanulnak meg a gyerekek. Mikuláskor a télapóról szóló mesét hallgatnak a gyerekek.

Májusban az anyák napjával egybekötött évzáró műsort az egész évben hallott és tanult, dramatizált mesékből, versekből, mondókákból állítjuk össze, természetesen a korcsoportnak megfelelő időtartamot megtartva.

A gyakori ismétlés, a mese többszöri feldolgozása jobban hozzásegíti a gyermekeinket ahhoz, hogy összefüggéseket találjanak a mindennapokkal, s nagy mértékben hozzájárul önismeretük fejlődéséhez.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

- a gyermek igényévé válik a meschallgatás, képeskönyv nézegetése
- rövid meséket reprodukálni, dramatizálni képes
- önállóan vállalkozik mesemondásra, saját szavaival képes kifejezni magát
- önállóan alkot meséket, rövid történeteket
- felismeri a szereplők tulajdonságait, megkülönbözteti a jó és rossz szerepeket
- felidézi a tanult verseket, mondókákat és önként vállalkozik azok elmondására
- Mesedramatizálásnál szerepet is választ magának
- bábozás közben kifejezi, átéli, eljátssza a mese alakította érzelmeit egyre gazdagodó kifejezőkészséggel

### **Ének-zene, énekes játék, gyermektánc**

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az őrbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Nézetünk szerint a zenei tevékenység beépíthető gyermekeink játékába, ezért a zenei ízlés formálás, a jó zenei légkör és a jó hangulatú játék feltételeinek kialakítása érdekében minden alkalmat megragadunk az énekelgetésre, mondókázásra, játékdal fűzésére.

A zenei anyag elsődleges segítségünk beszoktatás idején. A nap folyamán bármikor lehetőség nyílik énekes, mondókás játékra a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Kapcsoljuk dalainkat és mozgásunkat a környezet megismerésére neveléshez, mese-vershez, matematikai játékokhoz, ábrázoláshoz.

A játékdalokhoz, mondókákhoz természetes módon kapcsolódik a zenei képességfejlesztés: zenei ritmusérzék (ütem-, ritmus-, tempóérzék), zenei hallás, tiszta éneklés, dinamikai és hangszín érzék) zenei emlékező és reprodukáló képesség, belső hallás, zenei formaérzék.

A Kodály Zoltán zenepedagógiai módszerei alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztést programunkon belül hatékonyan kívánjuk megvalósítani. Ezzel kívánjuk biztosítani a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozását, a néphagyományörzést és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzését.

A zenehallgatásnál hangsúlyozzuk az éneklés, az élőzene előtérbe helyezését, ezért megismertetjük a gyerekeket eredeti népi hangszerekkel, fogadjuk az eredeti népi hangszereket használó népzenei előadókat, együtteseket, ezzel zenei ízlésüket is formáljuk.

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

- A gyerekek a mondókákat, játékdalokat és 2-3 alkalmi dalt az óvónő segítségével csoportosan a természetes mozgásnak megfelelően egyszerre mondanak, illetve énekelnek.
- A mondókákat negyedenként kiemelt hangsúllyal a természetes beszéd hanglejtésének megfelelően mondják.
- Megkülönböztetik a magas és mély hangokat.
- Felismerik és megnevezik a halk és a hangos éneklést, a zörejek és a beszéd hangerőbéli különbségét.
- Felismerik körülöttük hallható zörejangokat, a természet hangjait és a ritmusjátékos hangszerek hangját.
- Éneklés és mondókázás közben az egyenletes löktetést a dalhoz kapcsolódó játékos mozdulatokkal, tapssal fejezik ki.
- Az óvónő segítségével folyamatos tempót tartanak a természetes mozgásoknak megfelelően.
- Mozgásuk összerendezett, tudnak szépen megformált változatos térformákat kialakítani.
- Ők maguk is találhatnak ki ritmust, szöveget, dallamot.
- Ismerik és használják az egyszerű ritmushangszereket.

#### **Feladataink a művészeti tevékenységek megszervezésében**

- A gyerekek bevonásával úgy alakítjuk ki a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységeket kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak.
- Biztosítjuk a sokféle eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának.
- Lehetőséget nyújtunk a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására.
- Elősegítjük a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását.
- Lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.
- A mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyelünk a gyerekekkel való szoros érzelmi kapcsolatra, a meghitt légkör megteremtésére.

### 7.2.3. Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. A spontán, a szabadjáték keretében végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A játékos mozgások tornateremben, szabad levegőn és csoportszobában eszközökkel és eszközök nélkül spontán, vagy szervezett formában óvodai nevelésünk mindennapjaiban nagyobb hangsúlyt kapnak.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi mozgás nélkül.

Mivel a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll, fontosnak tartjuk a mozgásfejlesztés szempontjából, hogy maximálisan biztosítsuk - az egyéni sajátosságok figyelembevételével - a spontán mozgás lehetőségét.

Igyekszünk minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testnevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakorlásával érhetünk el.

A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgáskultúra fejlődésének.

Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. Ahhoz, hogy jó eredményeket tudjunk elérni az optimális tárgyi feltételek biztosítása mellett szükség van a gyermekek aktív együttműködésére.

A nyugodt, derűs légkör, játékban gazdag, kellő intenzitású testmozgás nemcsak a kondíciós és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

### **A mozgás objektív feltételei**

Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért a megfelelő hely biztosításáról gondoskodnunk kell.

Különböző alakú, magasságú, nagyságú mászóakák a mászásra, függésre egyaránt alkalmasak.

Az előzőekben felsorolt területeken rögzített tornaszereken, eszközökön túl felhasználhatók az udvaron található fák, bokrok, homokozók stb. is. Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyerekekkel szabadban.

Minden, ami az óvoda területén található felhasználható a szabadban-teremben végzett mindennapos testnevelés feladatainak megvalósításához. Kellő gondot fordítunk az alkalmazásra kerülő kézi, tornaszerek – babzsák, ugráló kötél, labda, karika, bot, szalag – berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, hogy könnyen elérhetőek legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésünkre. Az eszközök előkészítésében az óvónők mellett a gyermekek és a dajkák is segítenek.

### **A mozgás szubjektív feltételei**

A mindennapi mozgás tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok, dobások). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen idetartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásformát, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi mozgás keretében tudatosan alkalmazunk. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi mozgás 20-30 perce alatt foglalkozást tart, vagy egy-egy mozgáscsoport gyakorlásával, játékokkal tölti ki az időt.

Legfontosabb feladatunknak tekintjük, hogy minden nap adjunk lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.

Biztosítjuk a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit. Ötleteket adunk, irányítjuk a gyermekek figyelmét a szabadban és a csoportszobában is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.

Változatos eszközökkel és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával lehetővé tesszük, hogy a mindennapi mozgás örömet jelentsen a gyermekek számára.

### **Az óvodapedagógus feladatai mindennapi mozgás megszervezésében**

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit. Adjon ötletet, irányítsa a gyermekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a leghatékonyabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi mozgás örömet jelentsen a gyermekek számára.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

- Az egészségesen fejlődő gyermek hatéves korra megfelelő testsúllyal, testmagassággal, teherbíró képességgel rendelkezik.
- Érzékszervei épek, az idegrendszer fejlettsége megfelelő.
- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak. Szeretik a mozgást és örömmel mozognak.
- Fejlődik tér és idő tájékozódó képességük, testséma kialakult.
- Kialakul egyensúlyérzékük.
- Egyéni- csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével és a szabályok pontos betartásával.
- A természetes járást ütemes járással váltakoztatják.
- Állójáratból kiindulva 20-30 métert futnak.
- Ismerik a kéziszerek használatát.
- Kitartóak, fegyelmezettek

## 8. AZ ÓVODÁS GYERMEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMONKÖVETÉSE

Az óvoda az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi és írásban rögzíti. Az óvodás gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatjuk. Az óvoda a gyermek testi, mozgás, érzelmi, akarat, szociális, társas kapcsolatok, értelmi fejlettség eredményét - szükség szerint, de legalább félévenként - rögzíti. Ebben a dokumentációban rögzítjük a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.

Az óvoda által használt nyomtatvány: A 3-7 éves gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció (a Tevékenységközpontú Nevelési Programmal harmonizáló dokumentáció). A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A dokumentum szakmai tartalma az Óvodai nevelés országos alapprogramjának felosztását, fejezeteit alapul véve készült, és követi azt a klasszikus óvodai hagyományt, hogy a gyermekek képességeit a tevékenységek által, a tevékenységeken keresztül, kiemelve a játéktevékenységet szükséges sokoldalúan megismerni és fejleszteni a megfelelő módszerekkel.

A dokumentáció tartalmazza:

- a gyermek anamnéziséét
- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd, mozgásfejlődés) valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait - a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzést

### **A gyermek megismerésének, fejlődésének nyomon követését szolgáló intézkedéseink**

Intézményünkben az óvodás gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követjük, és írásban rögzítjük. A gyermek fejlődéséről a szülőt fogadóóra keretén belül évente kétszer tájékoztatjuk. A gyermek testi, mozgás, érzelmi - akarat, szociális, társas kapcsolatok, értelmi fejlettségének eredményét szükség szerint, de legalább félévenként rögzítjük. Rögzítjük továbbá a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat, melyet a szülővel alá íratunk. Igyekszünk felismerni a gyermek személyiségfejlődésében jelentkező zavarokat, nehézségeket, és lehetőségeink szerint segítünk ezek megoldásában. Ha szükséges, megfelelő szakemberhez irányítjuk a gyermeket.



Ahhoz, hogy a fenti körülményeknek meg tudjunk felelni legelőször a gyermeket és annak környezetét, szociális hátterét kell megismernünk.

Ehhez nyújt segítséget az első családlátogatás (szülő kérésére, illetve szükség szerint, mely megelőzi a gyermek óvodába lépését) és a szülőkkel közösen kitöltött személyiséglap (anamnézis). A családlátogatás során képet kapunk a gyermek környezetéről, a szülők nevelési felfogásáról, esetleges nevelési problémájáról és benyomásokat szerzünk a gyermekről.

### **A fejlődést nyomon követő módszerek**

A fejlettségi szint megállapításának módszerei és eszközei:

- megfigyelés: természetes környezetben, tevékenységek közben, folyamatos megfigyeléssel
- beszélgetés: természetes környezetben, nyugodt légkörben
- dokumentum elemzés: csoportnapló, feljegyzések, fejlődésmérő napló
  - gyermeki munkák elemzése: családrajz, emberrajz elemzés - értékelés, mérés

Fejlődési adatgyűjtés szinte az egész személyiségre vonatkozik. A fejlettségmérő dokumentum a gyermeki fejlődés folyamatának megragadását teszi lehetővé az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig. A módszerhasználatot a tudatosság, célszerűség és változatosság jellemzi, mely a nevelés - tanulás eredményességét segítik.

### **Fő területei**

- mozgásfejlettség
- testséma
- térbeli mozgásfejlettség
- értelmi fejlettség
- finommotoros fejlettség
- nyelvi kifejező képesség
- szociális fejlettség, érettség

A „fejlettségmérő dokumentum” olyan szempontsorokat tartalmaz, mely a gyermek mindennapi tevékenységében előforduló az óvodapedagógusok által játékosan mérhetők. Vezetése lehetőség szerint természetes helyzetben alkalmazott megfigyelésen alapszik, esetenként játékos egyéni vizsgálaton. Az egyéni fejlettségi mutatókat fél évente a folyamatos és időnként célzott megfigyelések rögzítéseként töltjük ki. Fél évente tájékoztatjuk a szülőt a gyermeke fejlettségéről, melyet aláírásával igazol, hogy a tájékoztatást megkapta. Az egyéni fejlődét nyomon követő dokumentumban rögzítjük a gyermekek erősségeit, gyengeségeit és ezen információk figyelembevételével tervezzük meg az egyéni fejlesztéseket és a tehetséggondozást.

Nevelési terveink és a gyermekek egyéni fejlődési dokumentumainak elemzése, összevetése alapján felhasználva a mérési, értékelési eredményeket, a további fejlesztési céljainkat szükség szerint módosíthatjuk.

A fejlődési ütemre, lemaradásra utaló jeleknél lehetőségünk van arra, hogy az egyes gyermekeknél a lemaradt területek fejlesztését megcélzó játékokat beépítsük a gyermekekkel való egyéni, játékos foglalkozásokba, vagy a csoport nagyobb részénél felfedezett hiányosságok korrigálására célzott játékokat, foglalkozásokat tervezzünk.

A fejlődésmérő lap kitöltése és fejlettségmérő dokumentum kitöltése és pontos vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Így már 3-4 éves korban képet kaphatunk arról, hogy a gyermekek közül kik azok, akik várhatóan lassabb ütemben fognak fejlődni és melyik gyerekeknek lesz szüksége más szakember segítségére is.

A nagyobb lemaradásoknál mindenképpen igénybe vesszük a Pedagógiai Szakszolgálatok (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus) szakembereinek segítségét, speciális szakértelmét. A felsorolt eszközökkel, módszerekkel, ezek tudatos használatával eleget tehetünk annak a követelménynek, hogy kellőképpen felkészültek legyenek gyermekcink az iskola megkezdésére.

**Az egyéni fejlődés nyomon követését november, február és május hónapokban végezzük.**

**A gyermekek egyéni képességeinek mérése, nyomon követése a mérési naptárban meghatározottak alapján történik.**

<b>Mérés korcsoportonként</b>	<b>Gyermeki mérések</b>	<b>Ídeje</b>	<b>Értékelési határidő</b>
Kis csoport	Anamnézisi felvétele óvodába kerüléskor	Szeptembertől folyamatosan október 15-ig	október 20.
	Koffa 3 teszt		
	Viselkedés jellemzői – megfigyelés		
	Beszoktatás folyamata Bemeneti vizsgálati lap kitöltése		
Középső csoport	Finomkoordinációs fejlettség mérési (Gondencough) családrajz	Október 30.	November 15.
	Fejlődési napló folyamatos vezetése, szülői tájékoztatás évente kétszer	Február 28 Május 31.	Június 02.
Nagy csoport	Szól-e? Anyanyelvi fejlettséget vizsgáló teszt	Szeptember 30	Október 20.
	Kognitív képességvizsgálat rövid differ	Szeptember 30-ig	Október 20.
	Kimencsi vizsgálati lap neveltségi szint mérés	Április 30.	Június 15.
	Fejlődési napló, gyermek, gyermek értékeléséről tájékoztatás a szülőknek évente kétszer	November 30-ig Február 28-ig	Június 02.

## 9. A NEVELÉS TERVEZÉSE AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE, AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

### A feladatrendszer elemei:

Nevelés	Tanulás (komplex foglalkozások)
Játék és tanulási tevékenység Társas és közösségi tevékenység Munkatevékenység Szabadidős tevékenység	Külső világ tevékeny megismerése, matematika, Művészeti tevékenységek: (mese-vers, ének-zene, rajzolás, festés, mintázás), mindennapos testnevelés

A feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggnek egymással. Az adott tevékenység lehet játék, munka is, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti a gyermek, felnőtt.

A nevelés tervezésekor egységben kell gondolkodni, a tervezett tevékenységből kiindulva. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti a gondolatainkat.

A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, módosítható. A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok a váratlan események stb. hatására.

Nevelési, tanulási tervezésünkben bontjuk le és konkretizáljuk az Óvodai nevelés országos alapprogrammal harmonizáló helyi Pedagógiai programunkban szereplő elveket, célokat, feladatokat és azokhoz viszonyított értékeléseket.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljainak és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Feladatunk a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra.

A tervezésnél tudatosan számításba vesszük az egyes gyermekek fejlődési ütemét, területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket.

A pedagógiai tervezés és annak megvalósítása során, figyelembe vesszük a pedagógiai folyamat minden lényeges tényezőjét: a gyermekcsoport életkori sajátosságait, a gyermekek érdeklődését, előzetes tapasztalatait, képességeit, a környezeti feltételeket.

Pedagógiai munkánkban a nevelést és tanulási tevékenységeket egységben szemléljük felismerve a tanulás alapvető nevelési funkcióját. Tudatosan használjuk a tanulási tevékenységekben rejlő személyiségfejlesztési lehetőségeket, az értelmi, érzelmi, esztétikai és szociális képességek terén egyaránt.

A gyermekeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az általunk előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok.

A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítést feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeknek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunkánk egészébe. Elsődlegesnek tekintjük megismerni a gyermekek különböző forrásból szerzett ismereteinek változatos módon történő gyakorlati alkalmazását. Tervezéseinkben építünk az adott tevékenység, foglalkozás előzményeire, az ott szerzett tapasztalatokra.

A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik.

A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvónő aktívan hat egymásra, képes a nevelési, szervezési folyamatot befolyásolni.

Alapvetően a tevékenységek betervezéséből kiindulva a nevelés tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve tervezzük.

A tervezésnél a hangsúlyt nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük.

Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldali tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

Pedagógiai munkánkat az intézmény programjának megfelelően hosszabb-rövidebb időszakokra tagolva (pl.: éves tématerv), tanulási-nevelési egységekre (pl.: tematikus tervek) tervezzük meg. Ha szükséges, rugalmasan kiegészítjük.

**Komplex foglalkozások ütemtervét** hetente készítjük, témáktól függően, legtöbbször heti lebontásban, mely magába foglalja a feladatokat, a képességfejlesztés módszereit.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is jelenti, de fontos, hogy megfigyeléseket végezzünk a gyermekek fejlődési üteméről, így a konkrét megfigyelések alapot adnak az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez.

A gyermekek ötleteit, javaslatait figyelembe vesszük, beépítjük, ez segítséget nyújt abban, hogy a tevékenységeket minél sokszínűbben tervezzük meg.

**A hetirend általános tartalma és maximális időkerete:**

	<b><u>NAPONTA: 20-35 perc</u></b>	<b><u>NAPONTA: 20-35 perc</u></b>
<b>H.</b>	<i>Egészség megőrző testmozgás Mese-vers</i>	<i>Élménybeszámolók meghitt beszélgetések, anyanyelvi játékok</i>
<b>K.</b>	<i>Egészség megőrző testmozgás Mese-vers</i>	<i>Külső világ tevékeny megismerése Zenei nevelés</i>
<b>Sz.</b>	<i>Egészség megőrző testmozgás Mese-vers</i>	<i>Egészségmegőrző testmozgás</i>
<b>Cs.</b>	<i>Egészség megőrző testmozgás Mese-vers</i>	<i>Művészeti tevékenységek: Vizuális nevelés,</i>
<b>P.</b>	<i>Egészség megőrző testmozgás Mese-vers</i>	<i>Művészeti tevékenységek: Vizuális nevelés, külső világ tevékeny megismerése, matematika</i>

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A beszoktatás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze. A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A napirend és a hetirend a megfelelő időtartamú tevékenységformák megteremtése fejleszti a gyermek időérzékét, rendszerességre neveli őket. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, mely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetesen és szimulált környezetben kirándulásokon. Az óvodapedagógus a heti felkészülését egy környezeti téma köré csoportosítja. A kötetlen foglalkozási forma már differenciálás a pedagógus részéről, egyénhez igazított fejlesztést, egyénre szabott módszereket jelent. A gyermekek érdeklődésének megfelelően vesz részt a kezdeményezéseken. Az óvodapedagógus feladata, hogy a csoport ismeretében az adott témakörben és szituációban kötött vagy kötetlen tevékenység lehetőségét választja. Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon és időkeretben valósul meg.

A programban megjelenített **hetirend és napirend** csak javaslatként értelmezhető, mert az alapprogram értelmében a napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki, a gyermekek egyéni szükségleteihez és a helyi igényekhez igazodva.

A gyermekek számára érthető és betartható szokásokat szabályokat és feladatokat tervezünk, melynek szerves része a lassabban fejlődő, vagy kimagasló képességű gyermekekre való **figyelés és feladatadás**.

Az óvodában alkalmazható **digitális eszközöket** (CD-lejátszó, projektor, fényképezőgép, számítógép) célszerűen használjuk, megfelelően a gyermekek érdeklődésének felkeltésére, ismeretszerzésre, szemléltetésre.

A gyermeki tevékenységet, a foglalkozásokat a célnak megfelelően, logikusan építjük fel.

Pedagógiai tevékenységünkben olyan változatos módszereket, eszközöket szervezeti formákat tervezünk, melyek megfelelnek a gyermekek személyiségfejlődésének és a tevékenységek céljainak.

Többféle módszertani megoldásban gondolkodunk. Az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan alkalmazzuk módszereit.

#### **Éves tervünk tartalmazza:**

- a társadalmi és természeti környezetből azokat a témaköröket, melyeket az év során feldolgozunk
- művészeti tevékenységek témáit
- matematikai tevékenységek témáit
- mindennapos mozgás témáit
- továbbá feldolgozzuk mindennapi munkánk során a munkaközösségeink által elkészített anyaggyűjteményeinket (találós kérdések gyűjteménye, vers- anyanyelvi játékok gyűjteménye).

**Nevelési tervet** félévenként készítünk és értékelünk (egészséges életmód alakítása, érzelmi erkölcsi közösségi nevelés fejlesztése, játék- munkatevékenység, anyanyelvi nevelés, tevékenységekbe megvalósuló tanulás fejlesztése) az egész csoportra.

**Heti tematikus terv** készítése a céloknak megfelelően, a négyes feladatrendszer alapján történik, melyben a komplexitás fontos szerepet kap. Magába foglalja a feladatokat, képességfejlesztés módszereit, valamint a szervezési feladatokat, programokat. Az egyes feladatköröknél természetesen jelen van egymás mellett az ének, a mese, a vers, a rajz, mintázás, kézimunka, a mozgás, a beszéd- és különböző logikai műveletek sora.

Pedagógiai terveinket a megvalósítás után rendszeresen elemezzük. Az elemzés, értékelés során feltárjuk az eredményeinket és a sikertelenségünk okát. Ezek alapján fogalmazzuk meg a következő időszak céljait, feladatait.

### **A fejlesztés módszerei, differenciált tanulásszervezés**

Pedagógia céloknak, a tevékenységi terület sajátosságainak, a gyermekek szükségleteinek és a kompetencia fejlesztés lehetőségeinek figyelembevételével választjuk meg a pedagógiai módszereinket. A módszerhasználatot tudatosság, célszerűség és változatosság jellemzi, mely a nevelés – tanulás eredményességét segíti.

Tervezőmunkánkban, pedagógiai tevékenységünkben megjelenik a gyermekek ismeretén alapuló egyéni differenciált bánásmód, követelményállítást, motiválás, értékelés.

Fejlettségi szintnek, életkornak megfelelő gyermeki választást biztosító párhuzamos és változatos cselekvési, tevékenységi tapasztalatszerzési lehetőségek egyidejű biztosítására törekszünk. A gyermekek kapjanak választási lehetőséget.

A gyermek önmagához képest való fejleszthetőségét értjük alatta. Vagyis csak annyi feladatot adunk neki, amit meg tud oldani és sikerélményhez juthat. Ez motiválja őt a nehezebb lépcsőfokok elérésére a későbbiekben.

Az óvodáskorú gyermekek szocializációjának sajátosságait figyelembe véve tervezzük pedagógiai feladatainkat, melyek közt elsődlegesnek tartjuk a kudarcok elkerülését és az önbizalom erősítését.

Olyan szervezés és irányítás szükséges, mely biztosítja az egyéni sajátosságokhoz, jellemzőkhöz való igazodást.

Az adott téma feldolgozása során a gyerekek képességeinek megfelelő tevékenységet biztosítunk, mely az előrehaladásukat, feladatvégzésüket segíti.

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. Mi döntjük el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés, vagy kötött foglalkozások keretein belül valósítjuk meg elképzeléseinket. Dolgozunk frontális munkában, leginkább mikro csoportban és egyéni fejlesztésben.

A foglalkozásokat nem a gyermek életkorának, hanem fejlettségi szintjének, egyéni szükségletének, igényének, az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak megfelelően valósítjuk meg. A gyermek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek számunkra, a tudatos, irányított tapasztalás megszerzéséhez.

Lehetőséget teremtünk az önálló felfedezésre, feladatmegoldásra, ötletek megvalósítására, a problémák megfogalmazására. Különböző problémahelyzet biztosításával elősegítjük a problémamegoldó gondolkodás fejlődését.



A gyermekek személyiségét fejlődésében szemléljük. Az értékelésnél a gyermekek önmagához viszonyított fejlődésének mértékét hangsúlyozzuk, dicsőretet, elmarasztalást ehhez igazítjuk.

Olyan módszereket, szervezési módokat alkalmazunk, a témák feldolgozására, céljaink elérésére, amelyek optimális lehetőséget biztosítanak a gyermekek motiváltságának biztosítására és fenntartására. Differenciált feladatadással törekszünk a gyermekek teljes körének bevonására.

A gyermek életre való felkészítéséhez olyan szituációk megélését biztosítjuk, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg az, hogy a gyermek cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon.

A foglalkozások, tevékenységek során – ahol erre lehetőség nyílik – beépítjük a digitális eszközöket és anyagokat (digitális képek, zenék, hanganyagok).

A nevelőmunka elemzése és értékelése fontos feladatunk, melyet negyedévenként végzünk el. Az értékelés tapasztalatai adnak támpontot nevelőmunkánk tervezésének irányvonalairól.

### **A fejlesztés keretei**

A teljes nevelési folyamat a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül. A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:

- önálló és irányított tapasztalatszerzés,
- komplex foglalkozások rendszere,
- kötetlen és kötött kezdeményezések és foglalkozások.

### **Az óvodai élet megszervezése**

A nevelés céltudatos megszervezése során alakítjuk ki a gyermek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása.

A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakoztatását.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja.

A szabad levegőn való tartózkodás a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába.

Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük.

A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vesszük az egyes tevékenységek időigényességét. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek ezt indokoltá teszik, változtatható, módosítható.

A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat.

A gyermek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

*Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások, tevékenységek mindegyikét kizárólag óvodapedagógus irányítja.*

**A folyamatos, rugalmas napirend általános időkeretei 12 órás óvodai nyitvatartás esetén:**

- a játék és szabadidős tevékenység: 7 óra
- étkezés, pihenés: 3 óra
- öltözködés, tisztálkodási tevékenység: 1,5 óra
- komplex foglalkozások naponta: 30 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan eseményekre stb., hatására.

## **Hetirend**

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A hetirend a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén.

Különösen a befogadás idején figyelniünk kell arra, hogy minél lazább, rugalmasabb, alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze.

Később a heti rend összeállításánál arra kell figyelniünk, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására, vagy közös megvitatására.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

**Feladataink a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:**

- éves anyaggyűjtési tételkészítés,
- nevelési terv készítése,
- a nevelőmunka folyamatos értékelése,
- heti nevelési-tanulási terv összeállítása
- hetirend, napirend összeállítása,
- a gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló fejlődési napló és feljegyzések vezetése

## 9.1. JÁTÉK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉG

### Játék

1) A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék -szabad-képzettársításokat követi szabad játékfolyamat - a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyerek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejleszti és erősíti, élményt adó tevékenységgé.

2) A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülei és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd, amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

3) A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segíti anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétszámú, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, mint például a mozgásos játékokhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus - szerepjátékokhoz, az építő, a konstruáló játékokhoz, barkácsoláshoz, a szabályjátékokhoz, a dramatikus játékokhoz és a bábozáshoz.

4) A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató serkentő ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

5) Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

## Tanulás

1) Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szökül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

2) Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

3) A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

### Célja:

1. A gyermekek szabad képzettségének elősegítése.
2. Olyan testileg-lelkileg egészséges gyermekek nevelése, akiknek a játékban teljesedik ki a személyisége, kreatívan tevékenykedik, lehetőség van probléma helyzetet önállóan megoldani, társaihoz és az adott helyzethez alkalmazkodni.

A játék az óvodás gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége. A játékban szinte észrevétlenül tanul, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő pozitív, negatív élményeket. Viselkedését is befolyásolhatja a játék, hisz megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre. Újra élheti kellemes élményeit, megnyugodhat, kiélheti szorongásait. A kreatív légkör erősíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását és az alkotó együttműködés kialakulását. Az oldott légkör megteremtéséhez gyakran a humoros kifejezés, tréfás szavak elengedhetetlenek. A játék olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában a céljai elérésében.

A játéktevékenység értelmezése lehetővé teszi, hogy ne csak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a szellemi alkotást is.

### Feladatai:

- Egyéni és közös élmények feldolgozása.
- Együtt játszás igényének kialakítása.
- A játékból kiinduló és a játék segítségével való óvodai és a későbbi életre való nevelés.
- A játék kreatív, személyiségfejlesztő hatásának kibontakoztatása, a játék önállóságának biztosítása, már a játék elgondolásának periódusában.

### „Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában”.

Az életre nevelés a játékból indul ki, és a játék segítségével teljesedik ki.

Játékokhoz szükséges helyet a gyermeknek önállóan, amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus segítségével kell kialakítani.

A gyermekek legyenek képesek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal, élményekkel a játék tartalmát gazdagítani.

A játék a gyermek számára alaptevékenység, olyan lehetőség az óvodapedagógus számára, amit tudatosan lehet felhasználni a gyermekek fejlesztése érdekében.

Mozgásos játék, gyakorló játék, szimbolikus szerepjáték, építő konstruáló játék, barkácsolás, szabályjáték, dramatikus játék, hábozás.

A játék számos lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására.

Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermekek számára, (mimika, gesztus, hangletetés, hangsúly ritmus stb.) A gyermekek, ha nyugodtan játszanak, ha problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermeket cselekedni. A kezdeményező játék során az óvodapedagógus legyen támogató, engedő és elfogadó, de ha egymással durvák a játék során avatkozzon be.

Óvodánkban a játékokat folyamatosan bővítjük, felújítjuk. Barkácsolással is kiegészítjük játékainkat, ügyelve arra, hogy időt, helyet, jó légkört biztosítsunk a barkácsolás időtartamára.

Az udvari játékok az Európai Unió szabványának megfelelőek, ami az óvodai korcsoportoknak is megfelelő. Az udvaron lehetőség van arra, hogy a gyermekek együtt játszanak a kisebb gyermekekkel, nagyobb gyermekekkel, testvérekkel. Nagy szerepe van az együtt játszásnak az udvaron a csoportszobában is, így a kommunikációs képességek fejlesztésében érvényesül a gyermekek szókincse, szívesen beszélgetnek egymással.

A mese-versnek fontos szerepe van a kommunikációban, hiszen a mindennapi mesélés biztosítja a kisgyermekek lelki nyugalmát, békéjét. Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje.

A kiválasztott versek, mesék erősítsék a környezet megszerettetését, az évszakok szépségét. Az óvodában a dramatikus játékok illusztrálásában olyan kellékeket használjon az óvodapedagógus, amely elősegíti a képzelni képek előhívását, a meséhez való erős kötődés kialakulását. Az ünnepnek, rendezvényeknek legyen színfoltja a bábozás, dramatizálás. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeire, tapasztalataikhoz, hangulatához.

#### **Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:**

- A játék számára a feltételek biztosítása: légkör, hely, idő.
- Egyszerű, alakítható anyagok, eszközök biztosítása.
- A korcsoportok játékgigényének figyelembevétel, kielégítése.
- Együtt játszás fontos szerepet töltsön be.
- A gyermeki kreativitás kialakulásának elősegítése.
- Az ismert mesékből tudjanak dramatizálni, eszközökkel el is tudják játszani.
- Ésszerű szabályok felállása mellett a gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- Gyermekekhez közelálló élmények nyújtása.
- A gyermek játékának megfigyelése, személyiségének megismerése.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- A játékban dominál a szabály és szerepjáték, alkalmazkodnak a játékszabályokhoz.
- Képesek önállóan szabályokat felállítani, azt betartani és betartatni társaikkal.
- Képesek játékot vezetni önállóan.
- Szabadjáték túlsúlyának érvényesítése.
- A napirendben meghatározott időkeret betartása a játékra.
- Az óvodapedagógus legyen valódi játszótársa a gyermeknek.
- Utánozható minta adása a játéktevékenységre.
- Kialakult játékfolyamatban maradjon bevonható társ, illetve segítő, kezdeményező, ha a játékfolyamat elakad.
- Biztosítson élményszerzési lehetőséget a gyakorló, szimbolikus szerep, konstruáló és szabadjátékokhoz.

A gyermeki játék megfigyelése és elemzése a legfontosabb tevékenysége az óvodapedagógusnak.

A játék a személyiség fejlődésének ismeretéhez ad lényeges adatokat.

### **Játék fejlődésének jellemzői óvodáskor végére:**

- Képesek önállóan is barkácsolni eszközöket, azokat kreatívan felhasználni.
- A játékban is képesek az alapvető emberi normák betartására.

### **A játék és a tanulás kapcsolata**

Teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban a játék és a tanulás.

A játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az.

A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, élmények alapján tanulnak, általuk fejlődnek. Az óvoda a tanulási képességek fejlődését felerősíti, ez a mindennapi óvodai életben megtalálható. Értelmi képességei a játékon keresztül fejlődnek (pl. érzékelés, észlelés, emlékezet, gondolkodás, figyelem stb.). A játékba integrált tanulás az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A tevékenységek befejezése után igény szerint visszatérhetnek a gyermekek a játékba, vagy újat kezdhetnek. A játékba integrált tanulás a hét minden napján megvalósítható, hisz külön tornaszobával rendelkezünk. Az óvodapedagógusok által kezdeményezett egyéni fejlesztés is számos probléma – és feladatmegoldást ad a gyermekeknek. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában. Az óvodai tanulás a nevelési folyamat egésze alkalmas arra, hogy spontán, vagy irányított módon tanuljanak a gyermekek.

**Cél:** Olyan ismeretet kapjanak a gyermekek az óvodában, ami minőség, mely tapasztalással és sokoldalú cselekedtetéssel valósul meg, s hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermekeket. Az óvodásgyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése.

### **A tanulás lehetséges formái az óvodában:**

- az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, ide tartozik a szokásalakítás,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés,
- a gyakorlati probléma- és feladatmegoldás,
- az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás.



### **Feladat a játék és a tanulással kapcsolatban:**

- A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicsértet, pozitív megerősítést kapnak. Alkalmazkodni kell a gyermek fejlődésbeli eltéréseihez. Az alkotó gondolkodást hagyni kell kibontakozni.
- A komplexitást biztosítunk a tanulási tevékenységek között, így a szerzett ismeretek, tapasztalatok hatékonyabbak és egymást erősítik, mert ha segítséget kérnek a gyermekek, vagy elakadnak a probléma megoldásában, segíteni kell, de törekedni kell arra, hogy minél több mindent önállóan tudjanak a gyermekek megoldani.
- Az ismereteket, amit a nap folyamán szereznek a gyermekek, megbeszéljük, tevékenységeink során felhasználjuk, beépítjük kötött és kötetlen foglalkozásainkba, a játékba. A tanulás ne kényszer, hanem öröm legyen a gyermek számára.
- Óvodánkban a szervezett séták, kirándulások alkalmával szerzett ismeretekre is építünk, a kötetlen beszélgetések egyik témája ezen élmények feldolgozása.

### **Minden nap van mese-vers, mindennapos testnevelés.**

- A kötött, kötetlen tevékenységek arányát az óvodapedagógus választja meg a csoport ismerete és a témája alapján.
- A gyermekek óvodánkban általában három évig járnak, figyelünk arra, hogy lehetőleg ugyanahhoz az óvodapedagógushoz járjanak, így a fejlettség szerinti beiskolázás megvalósítható.
- Valljuk, hogy a gyermekek képességeinek megfelelő feladatok adása, a komplex foglalkozásokon jut el a gyermekekhez. **Fontos feladatnak tekintjük, hogy a gyermeket sikerélmények ériék óvodánkban, és lehetőleg ne kudarcok.**
- Szülői értekezleteken, családlátogatásokon stb. kötetlen beszélgetések alkalmával a szülőknek hangsúlyozzuk a játék elsődlegességét, fejlesztő hatását.
- A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás bármely formájában (kötött, kötetlen, kezdeményezett foglalkozás, beszélgetések) egyaránt megoldható a napi élet egészében.

### **Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:**

- Adjon lehetőséget a felfedezésre, kutatásra.
- Biztosítson eszközöket a széleskörű megismerésre /növényhatározó, nagyító stb./
- Értelmi képességek fejlesztése, a gyermek kíváncsiságának, az érdeklődésének kielégítése.
- Adjon a gyermeknek lehetőséget, elgondolásaik megvalósítására.
- Tartsa tiszteltben a gyermek, a játéktevékenységet, a tanulási szabadságának elfogadható formáját.
- Értékelésnél figyelembe kell venni az egyéni teljesítőképességet.
- A gyermek figyelmének, kitartásának, önállóságának, feladattudatának fejlesztése.

## 9.2. TÁRSAS, KÖZÖSSÉGI TEVÉKENYSÉG

**Cél:** Óvodai közösségben a gyermekek érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával.

**Közösségi szokások kialakulása, az egyéni értékek kibontakoztatása.**

**Feladat:**

- **Társas kapcsolatok és a gyermekközösségek kialakítása.**
- **A gyermekek azon képességének kialakítása, fejlesztése, hogy társaival, felnőttekkel kiegyensúlyozott kapcsolatot tudjanak teremteni.**
- **Együttműködési képességek kialakítása.**

A társas kapcsolatok a közös munkában, a komplex foglalkozásokban, a játékokban teljesedik ki óvodánkban. Ahol a tevékenykedtetés változatos, sokszínű.

Törekedünk arra, hogy a gyermekek sok minden kipróbálhassanak, ami az életkori sajátosságainak megfelelnek.

Tevékenységeik során úgy alakítjuk a közösségi szokásokat, hogy a tevékenység végzését segítse, ne gátolja. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására, melyek a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek.

A helyes szociális viselkedés elsajátításának színtere az óvodai csoportközösség.

A gyermektől elvárjuk a szokások, szabályok betartását, de a gyermek jogos igényeit is figyelembe vesszük, a szabadságra, az őszinteségre építünk.

A nevelőmunka folyamatában mindvégig jelen van a társas és közösségi élet, ez az óvodába lépéstől folyamatos. Az óvodai beszoktatás lehetővé teszi, szükség esetén a szülővel együtt történő beszoktatást. Az óvodánk nyitottsága az óvodáskor végéig biztosítja a szülőknek a nevelőmunkába történő betekintést. Az óvodapedagógusnak is szüksége van a szülőktől érkezett információkra. Az óvodánk nyitottsága a közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

**Az óvodapedagógus feladata a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:**

- Az óvodába folyó tevékenységek gyakorlása közben az óvónők alkalmazkodjanak egymáshoz, ha probléma adódik, igyekezzenek maguk megoldani.
- Biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- A szabályok betartásának gyakorlása.
- Az együtt játszás, együttműködés, együtt dolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együtt játszás képességének kialakítása és gyakorlása.

- Konfliktusok kezelésének elősegítése.
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést, toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.
- Biztosítja a gyermekek társas kapcsolatainak fejlődését, az együttélés szabályainak megtanulását. Fogadják el a másságot és legyen természetes ez számukra.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet kialakítása.

A közösség érdekében végzett munka is alapot ad az egyéni és csoportérdek összehangolására, tudatosítani azt, hogy a „mi” óvodánkért tevékenykedünk.

#### **Fejlődés várható jellemzői:**

- Igényükké válik a helyes viselkedés és cselekvés szabályainak betartása.
- Ismernek konfliktus megoldási módokat, melyeket képesek önállóan alkalmazni.
- Képesek társaikkal egyezkedni.
- A megkezdett tevékenységet, feladatot befejezik.

#### **Óvodánkban hagyományává vált:**

- Óvodánkban születésnapokat, névnapokat ünneplünk.
- Közös őszi, tavaszi kirándulások (csoportos, óvodai) szülői igények alapján, szülői finanszírozással, vagy pályázati lehetőségek kihasználásával.
- Szükség esetén anyukás beszoktatás.

### **9.3. MUNKATEVÉKENYSÉG**

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt napi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény-és állatgondozás stb.).

2. A gyermekmunka jellegű tevékenysége

- önként - azaz örömmel és szívesen - végzett aktív játékos tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejleszti pozitív értékelést igényel.

**Célja:** Az önként és örömmel végzett tevékenységgel az önállóságra és öntevékenységre nevelés.

**Feladata:**

- A gyermekek munka jellegű tevékenységek során nyújtható lehetőségek segítségével önként, örömmel és szívesen végzett aktiv tevékenység - tapasztalatszerzés, környezet megismerése, munkavégzéshez szükséges képességek, készségek tulajdonságok (pl.: kitartás, az önállóság, az elvállalt naposi, vagy egyéb munka a környezet, a növénygondozás, felelősség-, a céltudatosság) alakítása.
- Társas kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerése.
- Munka által ismeretek közvetítése a környezet tárgyi valóságáról.
- Erkölcsi értékek megalapozása: megbecsülés, kitartás, vállalás.
- A munkavégzéshez szükséges eszközökkel való bánásmód elsajátíttatása.

**Tartalma:**

A különböző munkafajták: a testápolás, öltözködés, étkeztetéssel kapcsolatos /önkiszolgálás/, a gyermekek saját személyével kapcsolatos munkákról, a feladataikat az egészséges életmódra nevelésnél határozzuk meg. A gyermekek a munkát éppúgy, mint a játékot általában könnyedén, örömmel végzik. Ezért szívesen azonosulnak a munka céljával, természetesnek tartják szükségességét, élvezik az elért eredményeket. Az életre felkészítés nem nélkülözheti ezen munkatevékenységek lehetőségeinek kihasználását.

Megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát.

A munkára nevelés általános értelemben, magában foglalja a valódi értékeket teremtő képességek fejlesztését (pl.: a különböző gyűjtőgetések) során képesek felfogni munkájuk eredményét. A munka hozzájárul az értelmi képesség fejlődéséhez azáltal is, hogy megalapozódik a munka iránti tisztelet, eredményének megbecsülése, fontosságának és hasznosságának értelme.

A munka az életre való felkészítést szolgálja, ezért fontos, hogy a munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat legyen.

A munkavégzés rendszeres, folyamatos legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba.

### Közösségért végzett munka:

A munkamegosztás során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. A munka és munkajellegű tevékenységek legyenek a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszközei. Éljenek az állandó lehetőségek kihasználásával – folyamatosan vegyenek részt környezetük tisztántartásában, közösen javítsák, tisztítsák meg játékaikat, segítséggel rendezzék át a csoportszobát, játékpolicokat. Vegyenek részt különböző alkalmakra a csoportszoba, előszoba díszítésében.

### Önkiszolgálás és naposi munka:

A gyermekek óvodába lépéstől minden teendőt (testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása) amely saját testük szükségleteit kielégítik, próbálják önállóan végezni. Ezeket a teendőket a gyermekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végzik el, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá. A naposi munka óvodánkban napi rendszerességgel működik. Nemcsak régi értelemben alkalmazzuk a naposi munkát, hanem bármely más munka jellegű tevékenységben is pl.: fürdőszoba, öltöző, csoportszoba rendjéért, tisztaságáért felelős különböző megbízások végrehajtására. Naposi táblán jelöljük ki a nap kezdetén a naposokat. Kiscsoportban önkiszolgáló rendszer működik.

Középső és Nagycsoportban a naposok a kötényeket felveszik, tányérokat, evőeszközöket, poharakat, önállóan osztják ki. A szalvéta helyes használatára is felhívják a figyelmet, egymás szükségleteit kielégítik. /pl.: víz öntése/ Az asztalok tisztán tartásában is feladatokat kapnak.

### Egyéb munkalehetőségek:

- Segítsenek évszakonként, alkalmanként a külső környezet tisztán-tartásában.
- Segítsenek a járdatarakításban, söprögetésben, levelek összegereblyezésében, hó eltakarításban.
- Udvari játékok ki- behordása, tisztántartása legyen állandó feladat.
- Növényzet ápolása: két szintere van: óvodán belül és óvoda épületén kívül. A természetsarok cserepes növényeket, vázákban vágott virágokat, természet aktuális „kincseit” pl.: gesztenye, makk, kukorica stb.) elhelyezése és tisztán tartása.
- A gyermekek munkára nevelésénél fontosnak tartjuk, az óvodában az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mivel a nevelésben játszott szerepét túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának.

### Kerti munka:

Tavasztól – őszig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet szerezhettek a gyermekek. A kerti munka az a terület, ahol az értékteremtő képesség még tisztábban megmutatható. A virágok, növények, madarak életéhez, gondozásához szeretnénk közelebb vinni a gyermekeket. Pl. madáretetők folyamatos feltöltése.

Az óvoda udvarán lévő komposztáló rendeltetésszerű használata.

### Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget, hogy önkéntesen önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- A munkatevékenységhez szükséges eszközök folyamatos biztosítása, bővítése melyek a /gyermekcck méretcncck/ megfelelőek legyenek.
- A munkaeszközök elérhető helyen való tárolása. Lehetőség adása a megszokottól eltérő munkatevékenységek végzésére is.
- Türekljen arra, hogy a gyermeknek minden munkatevékenység örömet jelentsen.
- Adjon lehetőséget a gyermeknek bármilyen öket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

### A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Önállóan használják és tartják rendben játék és munkaeszközeiket.
- Önállóan végzik saját személyükkel kapcsolatos munkákat, feladatokat /tisztálkodás, öltözködés, étkezés, öltözőben személyes dolgáik/ rendben tartását.
- Szívesen, bátran végeznek kisebb megbízásokat.
- Önállóan végeznek naposi teendőket, néhány egyszerűbb munkafajtát.
- Önállóan képcsek a terem díszítésével kapcsolatos feladatok ellátására /virágot hoznak a vázába, az élősarok számára magvakat gyűjtenek stb./
- Minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

## 9.4. SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉG

### Célja:

A gyermek a szabadidős tevékenységek által tanuljon meg gazdálkodni a rendelkezésre álló idővel. A gyermek képes legyen önmaga által irányított emberré válni.

### Feladata:

- A tevékenységek közötti választás képességének kialakítása a gyermek döntési képességének fejlesztése, ezáltal a gyermeki öntevékenység kialakítása.
- A csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására lehetőség biztosítása.
- A gyermek döntési képességének fejlesztése.
- Értékközvetítés a szabadidős tevékenységen keresztül.

### Tartalma:

A szabadidő igazi tartalma a termékeny idő-felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés.

Az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és szabadon tevékenykednek. A gyermek az óvónő által felkínált lehetőségek közül szabadon választhasson (mese, bábozás, társasjáték, zene-tánc, barkácsolás, filmvetítés).

Természetesen nemcsak az épületen belül, hanem azon kívül az udvaron is megvalósítható ez a sokfajta választási lehetőség, ami döntésre és természetesen újabb és újabb gyakorlásra készíteti a gyermeket. (Pl.: sport, és játék, vagy dalos játék, labdajáték, ugróiskola, szabályjáték, aszfaltrajz.)

Az óvodások napi életének ilyen formában való szervezésével nemcsak változatos minden gyermek érdeklődésére igényt tartó keretet teremtünk, hanem a csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására is lehetőséget biztosítunk. A csoportok elszigeteltségének megszüntetésével, tágítjuk a gyermeki élet mozgásterét, ami maga után vonja a gyermeki önállóság kezdeményezőközség és döntési képesség kifejlődését.

### Az óvodapedagógus feladata a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- A délelőtti változatos sokféle szabadidős tevékenység biztosítása.
- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére.
- Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek.
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként, gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségét.
- Egyszerű, saját maga és a gyermek alkotta eszközökkel, segítse elő a gyermek fantáziájának fejlődését.

**A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- A gyermekek képesek választani a felkínált tevékenységek közül.
- Önálló döntésük szerint részt vesznek az udvari tevékenységekben.
- Fejlődik fantáziájuk, kreativitásuk, javul a mozgáskoordinációjuk.
- Önálló alkotásokat képesek létrehozni.
- Képesek együttműködni a szabadidős tevékenységben, azok szervezésében, ezáltal javul szociális érzékenységük.
- Képesek egymással, a felnőttekkel kulturáltan megbeszélni az elképzeléseiket.



## 10. ÜNNEPEK, RENDEZVÉNYEK

Hétköznapjaink közül kiemelkednek az időről időre visszatérő közösségi események: az ünnepek, melyek az érzelmi nevelést erősítik. Ünnepeink vonulatának évszázados hagyományai vannak. A hagyományok azok az alkalmak, visszatérő események, amelyeknek segítségével nemzedékről nemzedékre megőrizhetjük tudásunkat, tapasztalatunkat. Az ünnepek a hagyományápolás szempontjából is rendkívül fontosak, hiszen kultúránk, népszokásaink megismertetésére is lehetőséget adnak.

Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál a nevelésnek, gondoljunk itt a rengeteg tevékenységi lehetőségre az esztétikai élmények hatására, vagy a közösségi érzések széles skálájának megmutatkozására stb. Az ünnepek kiemelik az ünnep résztvevőit a hétköznapokból és ezáltal nagyobb aktivitásra, kreativitásra ösztönöznék. Az ünnepek hagyományok ápolása szempontjából is rendkívül fontosak az óvodában, hiszen kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget. Ebből a szempontból nézve az óvoda egyéni arculatának kialakításában is kiemelt jelentőséggel bírnak. Az ünneplés lényege sokszor nem is maga az ünnep, hanem az a sok-sok előkészület, ami rengeteg tevékenységre, ötletek kidolgozására, önálló elképzelések megvalósítására ad lehetőséget. Az aktív és önálló gyermekek nevelésének egyik igen sajátos eszköze a jól előkészített és szépen megformált ünneplés. Az előkészület a csoporton belüli közösségi érzések alakítására igen kitűnő alkalmat teremt és természetesen tág teret nyújt a gyermekek közötti együttműködésnek: a kooperációnak és a kommunikációnak a gyakorlásához. Az esztétikus és alkalomhoz illő teremdiszítés ugyancsak lehetőség arra, hogy együtt örüljünk annak, amit létrehoztunk. Nem másról van itt szó, mint az értékteremtés és folyamatáról és a gyermekcsoport által létrehozott érték, alkotás, ötletmegvalósulás közös örömről. Ennél komolyabb közösségalkító tevékenységet keresve sem tudnánk találni. Az ünnepek tehát nemcsak nevelési céljaink megvalósítása szempontjából fontosak alapvetően, hanem azért is, mert a legszélesebb tevékenységi formákra adnak lehetőséget.

Arra törekszünk, hogy sokszínű tevékenység és a társas együttműködés érvényesüljön a tervezésben, szervezésben és a rendezvény lebonyolításában. Ez lehetőséget nyújt óvodánk nyitottabbá tételére, intézményünk és az itt dolgozók munkájának jobb megismerésére.

## **Az óvoda hagyományos ünnepi, egyéb rendezvényei**

### **Az ünnepek jelentősége:**

- 1) Az ünnepek, mint visszatérő közösségi események személyiségfejlesztő hatásúak, olyan erkölcsi normákat, szokásokat, tartalmakat közvetítenek, amelyek egy gyermek fejlődéséhez elengedhetetlenek.
- 2) Akár természeti, vagy társadalmi tartamúak, akár a néphagyományokba gyökereznek, kiemelkedik a társadalmi közösségeit, pl.: óvodai közösséget a hétköznapiakból.
- 3) A társadalmi lényé válás sark kövei az ünnepek.
- 4) Az ünnepek a szülőkkel való nyílt párbeszéd és szoros együttműködés fontos színtere. Az óvodai ünnepeknek bele kell simulni a családi ünnepekbe.
- 5) Az ünnepeknek, hagyományoknak, együt rendezvényeknek fontos szerepe van az óvoda, mint nevelési intézmény arculatának formálásában és menedzselésében is.

Szokásokat, hagyományokat ápoló ünnepek mellett az óvodában a jelképek szintjén meg emlékezünk a társadalmi ünnepekről is.

Az ünnepélyek formáját, jellegét a nevelőtestület az éves tervben rögzíti.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy valamennyi csoportnak legyen belső saját ünnepe, szokásai. Ezeknek is rendkívüli nagy közösségformáló szerepe van. Pl.: névnapok, születésnapok ünneplése.

**Ünnepek, népszokások, rendezvények évszakonként**

**Formái: nyílt és zárt**

<i>ŐSZ</i>	
<i>1. Tanévnyitó szülői értekezlet</i>	<i>Nyílt rendezvény!</i>
<i>2. Réteg szülői értekezlet</i>	<i>Nyílt rendezvény!</i>
<i>3. Állatok világnapja</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>

<i>TÉL</i>	
<i>1. Adventi készülődés</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>2. Mikulás</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>3. Luca napi hagyományok</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>4. Karácsonyi ünnepség</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>5. Magyar Kultúra Napja</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>6. Félévi szülői értekezlet</i>	<i>Nyílt rendezvény!</i>
<i>7. Farsang</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>8. Nyílt nap a Nagycsoportban</i>	<i>Nyílt rendezvény!</i>

<i>TAVASZ</i>	
<i>1. Március 15. Nemzeti ünnep az óvodában</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>2. Víz világnapja</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>3. Húsvét</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>4. Föld napja</i>	<i>Zárt rendezvény!</i>
<i>5. Szülői értekezlet a Nagycsoportban</i>	<i>Nyílt rendezvény!</i>
<i>6. Anyák napja</i>	<i>Nyílt rendezvény!</i>
<i>7. 7. Apák napja</i>	<i>Nyílt rendezvény!</i>
<i>8. Évzáró szülői értekezlet a Kis- és Középső csoportokban</i>	<i>Nyílt rendezvény!</i>
<i>9. Liliomos nap</i>	<i>Nyílt rendezvény</i>

## 11. AZ ÓVODA ÉS KÖRNYEZETÉNEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE, KAPCSOLATA

Az óvoda környezetét tekintve külön kell szólni a gyermekek szűkebb és tágabb környezetéről. Ahhoz, hogy a gyermek biztonságban érezze magát, ismernie kell az őt körülvevő közvetlen környezetet. A 3 évesek eleinte a csoportszobával és a kiszolgáló helyiségekkel ismerkednek meg és fokozatosan látjuk azt a teret, ahol mozoghatnak. A csoportok átjárhatóságát, az udvar teljes nyitottsága a nagyobb gyermekek számára nyílt biztonságos mozgásteret. Ahogy bővül a gyermekek által megismert és megértett közvetlen környezet, lehetőségük nyílik megfigyelni az ott élő és dolgozó felnőttek munkáját.

Fontos, hogy az óvodában minél több alkalmuk legyen a gyermekeknek a különböző munkafolyamatok megfigyelésére és a környezetükben zajló események átélésére. Ha látják egy egyszerű dolog előállítását, könnyebben értik meg a bonyolultabbakat is. A környezettel való közvetlen kapcsolat fejlesztése magában foglalja valamennyi óvodai tevékenységet.

A szűkebb környezetben való biztonságot eligazodást fokozatosan követi a táguló világ megismerése. Egyre nagyobb térben adunk lehetőséget a mozgásra, a megismerő tevékenység határai bővülnek. Az óvoda közelében zajló sétáktól elindulva a környék kirándulóhelyeit felkeresve, az adott település létesítményeit látogatva egyre bővülnek a gyermek környezetével kapcsolatos ismeretei.

Az óvoda nevelőmunkáját a helyi környezet egyre intenzívebb formában befolyásolja és ez a tendencia a jövőben fokozódni látszik.

Valamennyi esetben a folyamatos és rendszeres kapcsolattartáson van a hangsúly. Az óvodának kezdeményezőként kell fellépnie, hiszen a kapcsolattartást a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében szükséges megvalósítani.

Éppen ezért szükséges az óvoda külső kapcsolatait építeni az alábbi csoportosítás alapján:

- **Az óvoda és a család**
- **Az óvoda és a fenntartó**
- **Az óvoda és az iskola**
- **Az óvoda és a különböző közművelődési intézmények kapcsolatai és együttműködési lehetőségei**
- **Az óvoda egyéb kapcsolatai**

### **Együttműködés, kapcsolattartás formái**

A gyermekek érdekében tudatosan kezdeményezően együttműködünk a szakmai partnerekkel, szülőkkel, kollégákkal.

Arra törekszünk, hogy a pedagógiai munkát segítő és egyéb partnerekkel a kölcsönös megbecsülés, a megfelelő kommunikáció, együttműködésre való törekvés, más véleményének tiszteletben tartása legyen jellemző.

Igyekszünk megismerni és használni a kapcsolattartás és együttműködés során az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat a többirányú kapcsolattartás érdekében.

### **Óvoda – család kapcsolata**

A gyermek elsősorban a családban nevelkedik. A család hatása alakítja legnagyobb mértékben a gyermeket. Szerepe és jelentősége társadalmilag nélkülözhetetlen, semmivel sem helyettesíthető, minden nevelői hatás közül a legfontosabb. A család képezi a gyermek elsődleges és időben első környezetét. A családi nevelés tehát az első alapokat jelenti, amelyekre a további nevelő hatások épülnek. Éppen ezért úgy gondoljuk, hogy a gyermekek harmonikus fejlődésének, eredményes nevelésének alapvető feltétele az óvodánk és a családok folyamatos kapcsolata, gondozási, nevelési teendők megosztása, valamint a kölcsönös jó együttműködésre való törekvés.

A gyermek személyisége a családi és az óvodai nevelés együttes hatására fejlődik, mindkét tényező együttesen felelős az eredményekért. Óvodapedagógusaink által végzett céltudatos nevelés csak akkor vezet eredményre, ha a családi neveléssel összhangban van.

Az együttnevelés közös felelősséggel jár. Fél kell ismernünk azt, hogy struktúrájában, életvitelében, szemléletében megváltozott családdal az óvodánknek is új minőségű kapcsolat kiépítése szükséges, melynek alapja a komplexebb személyiségismeret és a kölcsönös tisztelet.

Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

### **Kapcsolattartásunk formái:**

Nagyobb hangsúlyt helyezünk az óvodai nevelést segítő intézményekkel történő együttműködésre.

#### ***Családlátogatás:***

Óvodába lépés előtt – szülői igényeknek megfelelően - minden gyermeket meglátogatunk. Célunk, hogy megismerjük a gyermeket közvetlen környezetében, felmérjük helyét a családban, tájékozódjunk a családi nevelés elveiről, szokásairól.

A családlátogatáson lehetőségünk van, hogy a felmerülő gondokat, problémákat nyugodtan megbeszéljük a szülővel. A gyermek fejlődéséről, fejlesztéséről az elkövetkező időszak feladatairól mélyreható beszélgetést folytassunk.

#### ***Befogadás:***

Fontosnak tartjuk, hogy különbséget tegyünk a családból, a bölcsődéből, vagy más közösségből érkező gyermekek között.

Erre az időszakra azért van szükség, mert minden esetben új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik a gyermek. Ebben az időszakban arra törekszünk, hogy biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családi légkört tapasztaljanak meg a gyermekek, ahol még az anyukák vagy apukák is bent tartózkodhatnak.

gyermek óvodai élményein keresztül a család is kialakít egy képet a csoportról, óvodapedagógusokról, az óvodáról.

#### ***Szülői értekezlet:***

Legalább 2-3 szülői értekezletet tartunk egy nevelési évben. Ekkor az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszélünk meg. Fontos feladatunknak tekintjük a szülők véleményének meghallgatását, javaslatainknak figyelembevételét.

#### ***Fogadóórák:***

Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint időpont egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel, vagy a közvetlen környezetével kapcsolatosak, bizalmas jellegűek.

### ***A család és az óvoda közös rendezvényei:***

Fontosnak tartjuk, hogy a szülőkkel meleg, szeretetteljes, együttműködő kapcsolatot tudjunk kialakítani. Úgy gondoljuk, hogy e kontaktus létrejöttéhez szükséges többek között az is, hogy folyamatosan tájékoztassuk őket szándékainkról, elképzeléseinkről.

Bevonjuk őket a különböző óvodai programjainkba, ezáltal is több lehetőséget biztosítva egymás jobb megismerésére.

Pedagógiai munkánk során igyekszünk előtérbe helyezni – lehetőségeinkhez mérten – digitális eszközök használatát. Ezzel is színesítjük és erősítjük a csoportközösség és a szülők együttműködését (közösen megélt ünnepek, rendezvények fotóinak, filmjeinek közzététele a szülők számára).

Ötleteikkel, felajánlásaikkal, aktivitásukkal segítik, hogy gyermekeiknek örömet szerezzünk. Minden csoportban van választott Szülői Munkaközösség-vezető, aki a rendezvények megszervezéséhez a többi szülőt is aktivizálja, tájékoztatja.

### **Az óvoda és a szülők közösségének kapcsolata**

Az együttműködés tartós és tartalmasabbá tétele érdekében kiemelt szerepe van a Szülői Szervezet közösségnek.

A folyamatos együttműködésben koordinál, kezdeményez, véleményez és javaslatot tesz.

Megismertetjük az óvoda Helyi Programjának készítéséről, bevonjuk az óvoda működését elősegítő munkába.

### **Az óvoda és a fenntartó együttműködése**

Elsősorban az óvodavezető feladata a fenntartóval való együttműködés, de az óvodapedagógusok közreműködésére ezen a területen is szükség van. A helyi program megvalósítása során az óvoda pedagógiai koncepciójába eleve beépülnek a fenntartó által megfogalmazott igények, hiszen a nevelés feltételeinek biztosítását a fenntartó vállalja magára. A folyamatos tájékozódás és tájékoztatás a fenntartó felé az óvoda feladata.

Az óvodapedagógusok feladata ebben a szituációban nem más, mint az, hogy magas színvonalú szakmai munkájukkal segítség elő az óvoda jó hírnevének kialakítását, majd fenntartását.

## **Az óvoda – iskola kapcsolata, együttműködése**

Az óvodában arra kell figyelniünk, hogy saját szakmaiságunkat hangsúlyozva segítsük elő az átmenetet a gyermekek számára. Az együttműködésnek tehát a kölcsönös megértésen és az intézmények sajátos, különálló cél és feladatmegvalósításán kell nyugodnia.

Az óvoda nevelőtestületének tehát az a feladata, hogy gyermekközpontú és nevelésközpontú szemléletét megtartva saját eredményeinkkel hassunk az átmenet problémáinak leküzdésére. Az óvodapedagógus és a tanító együttműködésében a kölcsönös tiszteletnyújtás, a közös érdeklődés, a gyermek iránt érzett felelős gondolkodás a meghatározó.

Intézményünk szoros együttműködést tart fent a körzetes iskolákkal.

Jellemzője a kölcsönös nyitottság, egymás munkájának tisztelete, megbecsülése. Célja, az intézménytípusok közötti átmenet probléma mentessé tételc a gyermekek számára.

Szükségszerű, hogy a pedagógusok ismerjék egymás programját, továbbra is figyelmet fordítunk az együttműködési lehetőségek bővítésére.

Az együttműködés formái:

- nyílt napok az iskolában
- közös szülői értekezletek
- közös versenyek, rendezvények a gyermekek részére



## **Az óvoda és a különböző intézmények kapcsolatai és együttműködési lehetőségei.**

Az óvoda és különböző intézmények kapcsolatát a környezetben meglévő lehetőségek határozzák meg. Könyvtár, bábszínház, közösségi ház, közösségi egyéb létesítmények sajátos lehetőségeit hasznosítsa az óvoda saját nevelési feladatainak megvalósításában. Mindezt úgy építjük be az óvoda életébe, hogy a nevelés és természetesen a gyermekek szempontjai legyenek az elsődlegesek. Ne kiszolgálója legyen az óvoda ezeknek az intézményeknek, hanem szükség szerinti felhasználója. Kerülni kell a gyermekek túlterhelését okozó fárasztó, hosszan tartó, vagy a gyermekek életkorának nem megfelelő programokat. A programok színvonala és minősége is meghatározó abban, hogy melyik intézménnyel lép az óvoda tartós kapcsolatba. Az igényesség, az odafigyelés a művészi élmények későbbi befogadását nagy mértékben elő tudja segíteni. A kezdeményezés és ezzel együtt a nagyobb felelősség ebben a kapcsolattartásban az óvodára hárul. Az óvodapedagógusoknak a tervkészítés időszakában már gondolniuk kell arra, milyen programokkal színesíthető, fejleszthető az óvodai élet.

### **Óvoda és intézmények**

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal a z intézményekkel, amely az óvodába lépés előtt (bölcsőde, egyéb szociális intézmények) az óvodai élet során, és alatt (Gyermekjóléti Szolgálatok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében.

A kapcsolattartás formáiban, módszereiben és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

### **Óvoda és az intézmények kapcsolattartási formái:**

*Az óvoda kapcsolata az Ady Endre, Bartók Béla és a Zrínyi Miklós Általános Iskolával.*

1. Az óvoda *közös teadélutáni szervez* a leendő első osztályos tanító néniknek, ahol betekintést kapnak az óvodánk Helyi Nevelési Programjáról és megismerkedhetnek a leendő elsősökkel.
2. Az óvoda részt vesz az iskolai beiratkozáshoz szükséges *dokumentumok elkészítésében*.
  - a. óvodai szakvélemény,
  - b. nevelési tanácsadók véleménye,
  - c. tanulási képességet vizsgáló intézmények szakvéleménye,
3. Egy-kettő hónap elteltével az óvodapedagógusok *látogatást* tesznek az *általános iskolába* tanítási óra keretében.
4. Az óvoda vezetője és a nagycsoportos gyermekek minden évben meghívják a leendő tanító néniket, az általános iskola igazgatóját és igazgató helyettesét, *az évről-évre ballagási műsorukra.*

5. Az *óvoda vezetője* meghívott vendége az általános iskolai *évváró és évnnyitó rendezvényének*.
6. Az iskolába menő gyerekek ellátogatnak az iskolába.

#### *Az óvoda kapcsolata a Zeneiskolával.*

Zenei világnap alkalmából a zeneiskolások koncertet adnak az óvodában, ahol a hangszerekkel való ismerkedésre van lehetőségük, valamint néhány zeneszámot meghallgathatnak a „*kiszenekar*” előadásában.

Arany János Közösségi Ház és Városi Könyvtárral évek óta együttműködő kapcsolatot ápolunk. Óvodánk rendszeres látogatója az évente 4-5 alkalommal megrendezésre kerülő bérletes mese előadásoknak.

A Gyáli Idősek Klubjával kapcsolatunk évek óta tart. Ünnepeiket, rendezvényeiket a mi óvodásaink színesítik dalos játékokkal, versekkel. A közös találkozások, valamint a kölcsönös ajándékok készítése örömet jelentenek az időseknek és a gyermekeknek egyaránt.

#### **Az óvoda egyéb kapcsolatai**

1. **Gyermekorvos, védőnő:** A gyermekorvos az intézmény részére segítséget nyújt szükség szerint, fertőzésveszély, járvány stb. alkalmával. Kérésre részt vesz az egészségnevelő tevékenységben, előadások megtartásában, szülői értekezletek alkalmával. A védőnő éves Munkatervében ütemezési feladatait havonta végzi az óvodában. Tisztasági ellenőrzést és vizsgálatot végez, valamint nyomon követi a fokozott gondozást igénylő gyermekeket, krónikus betegeket, érzékszervi fogyatékos gyermekeket, állapotukat folyamatosan nyomon követi. Folyamatos kapcsolatot tart a vezetővel és az óvónőkkel, az esetleges problémás gyermekek esetmegbeszélésével kapcsolatosan. Az óvodai adatlapon rögzítik a gyermek fejlődésének állapotát.

2. **Fogorvos:** A fogászati ellátás az óvodák területi beosztása alapján biztosított. Évente végzi a gyermekek körében a helyes szájápolással kapcsolatos felvilágosítást, és szűrővizsgálatát. Bizalmat, biztonságot sugároz a gyermekek felé, így pozitív érzelmet alakít ki a gyermekekben, melynek a későbbiekben van nagy jelentősége.

3. **Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat:** Fogadja azokat a gyerekeket, akik beilleszkedési zavarral, magatartási rendellenességgel küzdenek, továbbá igény esetén közreműködőként döntenek a gyermek fejlettségével kapcsolatosan az iskolába lépés előtt. A szakemberek a gyermek fejlettségi szintjének megállapításával segítik a gyermek számára a legoptimálisabb fejlesztési formát

4. **Gyermekvédelmi intézményekkel:** A gyermeki jogok védelmét a törvény mindazok számára lehetővé teszi, akik a gyermek oktatásával, nevelésével, ellátásával, ügycinek intézésével foglalkoznak. Az óvoda, mint jelzőrendszer, egyike azoknak az intézményeknek, akik a gyermek veszélyeztetettsége esetén jelzési kötelezettséggel él a hatóság vagy a Gyermekjóléti Szolgálat felé. Feladata az információ oda-vissza áramoltatása, együttműködés a prevenció munkában, gyűjtőakciók szervezése.
5. **Óvodai szociális segítő:** A következő problémákkal lehet az óvodai szociális segítőhöz fordulni
- Óvodához köthető problémák: nehézségek a beszoktatás során, szorongás, figyelmi nehézségek, magatartási problémák.
  - Gyermeknevelési kérdésekben: táplálkozási, alvási és szobatisztasági problémák, szülő-gyermek kapcsolat sérülése esetén.
  - Családon belüli problémák: háttalmozás, szülők közötti konfliktus, válás, veszteség, anyagi nehézségek, túlzott alkoholfogyasztás, szerhasználat.

Segítésének eszközei: egyéni tanácsadás, tanácsadás szülőknek, részvétel a szülő és az óvodapedagógus közötti megbeszélésen, közvetítés a szülő- óvodapedagógus, szülő-gyermek kapcsolatban, információnyújtás elérhető szolgáltatásokról, közvetítés szolgáltatásokhoz, súlyos, veszélyeztető helyzetben delegálja a családot a család és gyermekjóléti szolgálathoz.

## **12. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEINK**

A gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységért alapvetően az intézmény vezetője felel, kötelezettségét az Nkt. fogalmazza meg. Óvodánkban a gyermek- és ifjúság védelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység feladatát önkéntes vállalás alapján óvodapedagógus látja el.

**Célunk:** A prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve a veszélyeztetettség megszüntetésében segítségnyújtás, együttműködés a különböző szervekkel.

**Feladatunk:** Olyan légkör, pedagógiai tevékenység biztosítása, amely kizárja annak lehetőségét, hogy bármelyik gyermek, bármilyen oknál fogva hátrányos, kizárított helyzetbe kerüljön.

Intézményünk gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenysége magába foglalja: a családdal, a szülőkkel való kapcsolattartás rendszerét. A kapcsolat kiépítésében fontos lépésnek tartjuk: - a szülő megnyerését

- a bizalomteljes légkör kialakítását
- a problémák, konfliktusok megfelelő kezelését
- olyan együttműködés kialakítását, amelyben kölcsönösen segítjük egymást
- a családi nevelés megértését, elfogadását, a partneri viszony kialakítását
- az óvodai élet nyitottá tételét, hogy a szülők betekintést nyerjenek a pedagógiai munkánkba.

### **Gyermekvédelemmel összefüggő feladatok**

#### **Óvodavezető felelőssége, feladatai**

- Tájékoztatja a szülőket, hogy a gyermeknek abban az évben melyben a 3. életévét augusztus 31. napjáig betölti, a nevelési év kezdő napjától napi 4 órát köteles óvodai nevelésben részt venni.
- A szülő kérelmére, a gyermeket a család anyagi helyzetétől függően ingyenes, vagy kedvezményes étkeztetésben részesíti.
- Közvetlen kapcsolatot tart fent az óvoda orvosával, védőnőjével, a Család- és Gyermekjóléti Szolgálattal, Gyámhivatallal, Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálattal.
- A problémák jelentkezésekor a törvényi előírásoknak megfelelően jár el.

### **Gyermekvédelmi felelős feladatai**

- Közreműködik a családban jelentkező problémák megbeszélésében, a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények feltárásában és esetleges megszüntetésében.
- Probléma esetén jelzi az óvoda vezetőjének, illetve a megfelelő szervek felé.
- A csoportokra vonatkozó helyzetkép elkészítése, - beszédhiba, hátrányos helyzet, veszélyeztetett, magatartászavarral küzdő gyermekek – felmérése, statisztikához szükséges adatok összegzése.
- A szociálisan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekeknel - szükség esetén - óvodapedagógussal közösen környezettanulmány készítése a gyermek helyzetének, fejlődésének folyamatos figyelemmel kísérése.
- Szakmai konzultáción, előadásokon való részvétel a Gyermekjóléti Szolgálat szervezésében. Az előadásokon szerzett információk közlése a nevelőtestülettel.
- Éves beszámoló elkészítése, értékelése.

### **Az óvodapedagógus feladatai**

- A gyermekek fejlődéséhez szükséges feltételek, lehetőségek biztosítása, képességeik, tehetségeik kibontakoztatásához.
- Születésénél, családi, vagyoni helyzeténél, vagy bármely oknál fogva fellépő hátrányok javítása, segítése differenciált neveléssel.
- A gyermekek biztonságos felügyeletéről és megfelelő neveléséről való gondoskodás.
- A gyermek életkorának és fejlettségének megfelelő óvodai életritmus kialakítása.
- A családban jelentkező problémák figyelése – a család anyagi helyzetének romlása, családi élet megromlása.
- Csoportokra vonatkozó helyzetkép elkészítése, egyeztetése a gyermekvédelmi felelőssel.
- Közreműködés a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében.
- A gyermekek családi és szociális körülményeinek felmérése családlátogatás során.
- Problémás helyzetek megbeszélése a gyermekvédelmi felelőssel.
- A szociálisan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek környezetének tanulmányozása, szükség szerint a gyermekvédelmi felelőssel.
- Rendszeres kapcsolattartás a logopédussal, folyamatos tájékozódás a gyermekek beszédének fejlődéséről.
- A magatartászavarral és más pszichés problémákkal küzdő gyermekek szakemberhez irányítása – szülői együttműködéssel.

- Az előítéletek csökkentésére, megszüntetésére alkalmas környezet tudatos építése. A család, mint partner bevonása az óvodai életbe.

#### **Feladatok nagycsoportban**

- Nagycsoportos korú, beszédhibás gyermekek logopédiai foglalkozásra küldése, rendszeres kapcsolattartás a logopédussal, folyamatos tájékozódás a gyermekek beszédének fejlődéséről.
- Tanköteles korú gyerekeknél az iskolaérettségi vizsgálat elvégzése.
- Az egyes területeken elmaradó gyermekek fejlődésének segítése egyéni fejlesztéssel, differenciált feladatadással.
- Fogadóórán a szülők tájékoztatása a vizsgálat eredményeiről. Hasznos tanács, segítségnyújtás a lemaradás kompenzálásáról.
- Szükség szerint a tanköteles korú gyermekek a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Gyáli Tagintézmény elé történő irányítása szülői beleegyezéssel az iskolaérettségi vizsgálat céljából.

## 13. ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM

### 13.1. Gyermekes esélyegyenlőséget szolgáló feladataink, intézkedéseink

Intézkedéseink során figyelembe vesszük a 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről, Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003.évi CXXV. tv. rendelkezéseit.

Minden gyermeknek a közoktatás intézményeiben kell megkapnia azt a tudást, illetve megszereznie azokat a képességeket, amire alapozva tovább léphet a következő oktatási fokozatba. Fontos, hogy minden gyermek képességének, adottságainak megfelelő nevelést, oktatást, nevelést kapjon. Ennek érdekében intézményi szinten is biztosítjuk az egyéni fejlesztés lehetőségét mind a felzárkóztatás, minél a tehetséggondozás területén.

Az egyéni fejlesztés céljait és feladatait a gyermekek fejlesztésére vonatkozó általános célrendszer figyelembevételével fogalmazzuk meg.

Felismerjük a különleges bánásmód szükségességét. Számukra hosszabb távú fejlesztési tervet dolgoz ki a kollégákkal, szülőkkel, vagy szakember segítségével.

Biztosítjuk óvodánkban az esélyegyenlőséget, az egyenlőtlenséget okozó területeken:

- szociális hátránnyal, halmozottan szociális hátránnyal rendelkező gyermekeknel - sajátos nevelési igényű gyermekeknel
- egyéb hátránnyal rendelkező gyermekeknel
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeknel - tehetséges gyermekeknel

Fontos, hogy a gyermek már óvodás korban megkapja a megfelelő fejlesztéseket annak érdekében, hogy tovább lépésekor kudarcmentesen tudjon haladni.

Fokozottan figyelemmel kísérjük a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek szociális problémáit, gyermekvédelmi felelősünk rendszeres kapcsolatot tart a család- és gyermekvédelmi szervekkel.

A gyermekvédelmi munkánkat egy óvodapedagógus - gyermekvédelmi felelős koordinálja.

- Felmérést készítünk az óvoda veszélyeztetett gyermekeiről már az év elején.
- Óvodánkban minden gyerek egyenlő, semmilyen hátrányos megkülönböztetést nem alkalmazunk.
- Gyámügyi előadóval folyamatosan tartjuk a kapcsolatot, minden év elején egyeztetjük az adatokat. Változás esetén tájékoztatjuk.

### 13.2. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységünk

A gyermeket szűkebb és tágabb közösség formálja.

A szűkebb, vagy családi környezet az érzelmi- értelmi szocializáció első, kiinduló pontja. Itt alakul ki a gyermek későbbi magatartásának alapvető meghatározói, amelyek a gyermeket a felnőtté válás útjára vezetik.

A szegénység, a munkanélküliség, az alacsony iskolázottság, rossz lakáskörülmények, és más kedvezőtlen életfeltételek önmagukban még nem szükségszerűen károsítják a gyermek szocializációját. Ám ezek a kedvezőtlen környezeti elemek veszélyeztető jellegűek, és a gyermek magatartási és tanulási zavarait okozhatják.

Tágabb közösségi forma a nevelési – oktatási intézmény. A hátrányos szociális háttérből érkező gyermeknél az óvoda hangsúlyosabb szerepet kap a gyermek fejlesztésében. Itt a gyermek maga akkor válik szociálisan hátrányos helyzetűvé, ha társainál gyengébben van felkészülve arra, hogy meg tudja felelni az óvodában a korcsoportjával szemben megfogalmazott követelményeknek.

Az óvoda feladata kiegészül azzal, hogy a családban felébressze a felelősségérzetet, példát mutasson, nevelési értékeket közvetítsen.

A környezeti hatásoktól és a gyermek testi- pszichikai adottságaitól el kell különíteni egy másik lehetséges forrást, a gyermek személyiségének sajátosságait, melyek nehezítik, vagy könnyítik a gyermek nevelhetőségét.

**Konkrét feladataink a szociálisan hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek lemaradásának enyhítésére**

- Olyan kapcsolatot teremtünk a szülőkkel, hogy a gyermekneveléssel kapcsolatos problémákat meg tudjuk beszélni.
- Meggyőzzük a szülőt a gyermek rendszeres óvodába járásának fontosságáról.
- A gyermek fejlődésének lemaradását szabadidőben történő egyéni foglalkozással, illetve differenciált fejlesztéssel az egyéni képességeknek megfelelően játékos formában próbáljuk enyhíteni.
- Fogadóórán a szülőt tájékoztatjuk arról, hogy a gyermek mely területen mutat lemaradást és segítséget nyújtunk az otthoni fejlesztéshez:
  - mozgásos játék/fejlesztő tevékenységek ajánlása (roller, ugrálólabda)
  - hasznos tanácsal látjuk el
  - folyamatosan kommunikálunk a gyermek fejlődéséről
  - mesekönyvet, foglalkoztató könyvet ajánlunk.



- Szülői értekezleten tájékoztatást adunk a szülőknek, hogy a gyermek életkorának milyen játék felel meg, milyen meséket meséljenek, milyen filmeket engedjenek megnézni a televízióban. Felhívjuk a szülő figyelmét arra, hogy káros viselkedési zavarokat okozhat például egy rosszul megválasztott videó- tévéfilm.
- Szabadidős programokat, kirándulásokat szervezünk a szülők, gyermekek részére.
- A nehezen szocializálható, lassan fejlődő, alacsony fejlettségi szinten álló, sérült, elhanyagolt gyermekek nevelése egyéni törődést igényel. Szükség esetén kérjük szakember segítségét (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus, Pedagógiai Szakszolgálat stb.).

**Hátrányos helyzetű** az átlagnál nehezebb körülmények között élő, környezeti ártalmaknak kitett, de normálisan fejlett fiziológiailag nem sérült gyermek, akik gátolt abban, hogy adottságainak megfelelő ütemben fejlődjenek képességei.

Családi körülményei, szociális helyzete miatt védelembe vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak.

**Halmazottan hátrányos helyzetű** gyermeknek kell tekinteni minden olyan gyermeket, akit védelembe vettek, illetőleg rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, ha a törvényes felügyeletet ellátó szülei legfeljebb az iskola 8. évfolyamán folytatott tanulmányait fejezték be sikeresen és arról nyilatkoznak.

**Veszélyeztetettnek** tekintjük azt a gyermeket, akinek testi, pszichés fejlődését az öröklött vagy szerzett organikus károsodások, környezeti ártalmak, illetve rossz interszociális kapcsolatok akadályozzák. Az ilyen gyerekeket nyilvántartásba vesszük, fejlődésüket fokozott figyelemmel kísérjük, ha szükséges javaslatot dolgozunk ki szociális támogatásukra, pedagógiai gondolkodásukra. (Kapcsolatot tartunk a Gyermekjóléti Szolgálattal.)

**Célunk:** Környezetünkben biztosítjuk a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének mindenkire kiterjedő megvalósulását.

A pedagógiai programunkban biztosítjuk az egyenlő hozzáférés elvét, és annak megvalósulását, támogatva és segítve a hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségét.

**Feladatunk:** Fontos, hogy az óvoda dolgozói biztosítsák a diszkriminációmentes óvodai nevelést, a befogadó, elfogadó toleráns légkört.

Felelősségük, hogy az esélyegyenlőségi intézkedésekben foglaltakat megismerjék, és annak megvalósításában részt vegyenek, illetve az esélyegyenlőség sérülése esetén jelezzék azt az intézmény vezetőjének.

#### **További intézkedéseink:**

- Valamennyi hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek biztosítani az óvodai ellátást a 3. életévtől.
- A hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekek családjával való szorosabb együttműködés, kommunikáció.
- Hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása, megsegítése, fejlesztése.
- A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, és veszélyeztetett gyermekek óvodai szocializációja.
- Logopédiai ellátás biztosítása.

**Óvodavezető feladata:** Biztosítsa, hogy az esélyegyenlőségi intézkedésekben leírtakat minden dolgozó megismerje, annak tartalmát magára nézve mindenki betartsa.

Az esélyegyenlőségi intézkedéseket megismertesse és a Szülői Szervezet jóváhagyását kérje.

#### **13.3. Gyermekközpontú, - inkluzív, - multikulturális nevelés**

*A gyermekközpontú nevelésünk legfontosabb kritériuma, hogy önálló, a problémákra saját egyéni megoldást kereső, felszabadult gyermekeket neveljünk. Középpontba helyezve, a gyermekben rejlő lehetőség, tehetség kibontakoztatását, a kreativitás fejlesztését, azáltal, hogy az általunk szervezett tevékenységek körében a gyermek meghatározó élmények egész sorát élje át.*

Az ilyen szellemiségű intézményekben a gyermekek körében ismeretlen fogalom a szorongás, gátiasosság és a félelem érzete. Könnyen és bátran fejezik ki magukat, gondolataikat szabadon elmondják. Személyiségükben a pozitív tulajdonságok erősödnek.

A gyermekközpontú pedagógiánk előfeltétel kerületünkben az inkluzív (sokszínűsége építő, befogadó) nevelés.

Az inkluzív oktatási környezet pedig, elképzelhetetlen a multikulturális (elkülönülő kultúrák együttélése) nevelés-oktatás szemléletének érvényesülése nélkül, ahol a gyermek egyediségében megjelenő kulturális és közösségi sajátosságok értékékként jelennek meg, melynek segítségével a különbözőség egyenjogúsítása valósulhat meg.

Az inkluzív nevelés során az alapvető szemléletünk az, hogy figyelembe vesszük a gyermekek egyéni különbségeit, ezeket értékékként fogjuk fel, s erre építkezve alakítjuk ki a befogadó környezetet. A befogadó környezet egyben azt is jelenti, hogy a nevelésben résztvevő valamennyi személy a kölcsönös együttműködés szellemében tevékenykedik, kommunikál. Mindez biztosítja a gyermeki jogok elvéből kiindulva a minőségi oktatási környezet létrehozását, ahol a hatékonyság, eredményesség és méltányosság hármassága meg tud valósulni.

Véleményünk szerint az integráció elvének sikerét leghatékonyabban az inkluzív óvoda tudja biztosítani, mely a teljes befogadást, az egyénhez igazodó teljes körű és differenciált fejlesztési eljárásokat képes garantálni.

#### **13.4. Migráns gyermekek interkulturális nevelése**

Alapelveink:

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésükben is érvényesíteni kell.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.

Az óvodapedagógus feladata a tehetséggondozói munka során:

- Felkészülés a gyermek fogadására úgy, hogy felveszi a kapcsolatot a gyermek szüleivel is. Szükség esetén tájékozódik és információkat gyűjt a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatban.
- A migráns gyermek érzelmi biztonságának megteremtése, a vele való nevelési feladatok meghatározása, az irányok kijelölése.
- Segíteni kell a gyermeket a magyar nyelv elsajátításában. Ennek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a gyermekközösség.

#### **13.5. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztése**

##### **13.5.1 Személyiségfejlesztés, tehetséggondozás**

Fontos feladatnak tekintjük, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek időbeni felismerését és a velük való egyéni foglalkozást (tehetséggondozás, részképesség zavarral küzdő és BTM –es gyermekek felzárkóztatása).

A tehetséggondozás, felzárkóztatás számunkra egyaránt fontos pedagógiai tevékenység, melyet képességeinknek megfelelően önállóan, vagy szakember segítségét kérve törekszünk a megvalósításra.

Az egyéni fejlesztés céljait és feladatait a gyermekek fejlesztésére vonatkozó általános célrendszer figyelembevételével fogalmazzuk meg. A gyermekek számára érthető, és betartható szokásokat, szabályokat és feladatokat tervezünk, melynek szerves része a lassabban fejlődő, vagy kimagasló képességű gyermekekre való figyelés és feladatadás.

Meglelő, változatos módszereket alkalmazunk a gyermekcsoportok és a különleges bánásmódot igénylő gyermekek számára.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek számára differenciált tevékenységeket, helyzeteket teremtünk. Az együttműködés, segítségnyújtás módját, mértékét a csoporttársak részéről történő elfogadást, személyes példánkkal alakítjuk.

**Tehetséges gyermek:** Tehetségesnek azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet bármely tevékenységi területén.

**Legfontosabb célkitűzésünk a tehetséggondozás terén:**

A kiemelkedő képességű, kiválóan kreatív gyermekek fejlesztése, személyiségük optimális fejlesztése, megelőzzük a tehetségigéreték elkallódását, felismerjük az alul teljesítő gyermekekben bujkáló kiváló képességeket, a kreatív tehetségigéretes gyermekek további gondozása, gazdag, változatos program keretében.

Önállóan, vagy szakember segítségét kérve valósítjuk meg, biztosítva a tárgyi eszközöket.

**Feladataink:**

- kreatív gyermekek felismerése
- kreativitásuk motiválása, ösztönzése
- szükségletük kielégítése: megismerési, elfogadási, alkotási vágy kielégítése, a feladatok sokszínűségének megteremtése
- elkallódás elhárítása
- harmonikus fejlesztés, egyénre szabott tervezéssel
- különböző helyzetekben segítségnyújtás
- fejlődésük segítése kreatív nevelés eszközeivel

**13.5.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási (BTM) zavarral küzdő gyermekek nevelése, fejlesztése**

Ellátandók azok a gyermekek, akik a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Gyáli Tagintézmény által megállapított és szakvéleménnyel dokumentált beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdenek.

**Cél:** Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazott lehetőségek alapján, az egyéni fejlesztés biztosítása mellett az integrált nevelés során a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek enyhítése.

**Tanulási problémákkal küzdő gyermek:**

A tanulási nehézséggel küzdők (pl. lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok).

Tanulási zavarral küzdők (pl. figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba).

### **Magatartászavarok miatt problémás gyermek:**

Visszahúzó és depresszív viselkedésű gyermek (félénk, csendes, zárkózott). A csoportos és a párban folyó fejlesztést alkalmazzuk, a testreszabott, differenciált egyéni munka kiegészítésével.

Ellenséges, agresszív viselkedésű gyermek (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív).

Inkább egyéni feladatokkal fejlesztjük. Az egyéni vállalások, követelmények következetes számonkérése az eredmények kiemelése, megerősítése motiválja a gyermeket, segíti a beilleszkedést, a társak általi elfogadást.

### **Az óvodapedagógus feladata a BTM –s gyermekek nevelése során:**

- A gyermek bevonása minden tevékenységbe – játék, munka, tanulás.
- Elfogadó, bátorító, örömteli légkör biztosítása. - Egyéni fejlődési útem tolerálása.
- Önbecsülés növelése, helyes önkép formálása.
- Egyéni – vagy mikrocsoportos fejlesztés.
- Rendszeres konzultáció a szülőkkel és a szakemberekkel.

### **A fejlesztés formái és lehetőségei:**

A szakvéleménybe foglalt iránymutatások figyelembevételével tervezzük (egyéni fejlesztési terv) nevelőmunkánkat, a differenciált képességfejlesztést.

Törekszünk az egyéni – és kis csoportos foglalkoztatási keretek között alkalmazni a fejlesztőpedagógia módszer és eszköztárát. Folyamatosan tájékoztatjuk a szülőt gyermeke fejlődéséről.

### **13.5.3. A sajátos nevelési igényből (SNI) eredő hátrányok csökkentését szolgáló tevékenységeink**

A pedagógiai programban figyelembe kell venni a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermekeket nevel.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknek is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvést, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

### **A sajátos nevelési igény kifejezi**

- a gyermek életkori sajátosságainak fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar, vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges, vagy teljes körű módosulását
- a képességek részleges, vagy teljes kiesését, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

### **Cél:**

- hogy a Pedagógiai Programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek
- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez, fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, fejlesztés ne terhelje túl.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

Az óvodában történő együttnevelés minden esetben egyéni döntést igényel a gyermek szükségletei szerint.

A nevelés, fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja, a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti. A gyermek iránti elvárást fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg.

Terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának, pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor-óvodapedagógus, terapeuta, pszichológus, orvos együttműködése szükséges.

### **Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai integrált fejlesztése**

Gyál Város Önkormányzata az óvodánk Alapító Okiratában szakfeladatként jelölte meg a beszédfigyatekos és pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését.

Az Nkt. 4.§(13) bekezdés: Az óvoda feladata az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztés, továbbá a kiemelt figyelmet igénylő – sajátos nevelési igényű (SNI) – beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek (BTM), tartós gyógykezelés alatt álló és kiemelt figyelmet igénylő gyermek, és a kiemelten tehetséges gyermekek speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

Az SNI és a BTM-es gyermekek befogadása, csak akkor jöhet létre, ha az intézmény rendelkezik az ellátásukhoz szükséges személyi és tárgyi feltételekkel. Fejlesztésük speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

Az utazó gyógypedagógus általános feladata az óvodában, a gyermek fejlesztése a szakértői véleményekben megfogalmazott területeken és óraszámokban. Ehhez intézményvezetőnek kell biztosítani a feltételeket.

**Cél:** Minden arra rászoruló integráltan nevelhető gyermeknek biztosítsuk az egyéni és csoportban való tudatos, az állapotának megfelelő fejlesztést.

#### **Feladatok:**

- Óvodába kerüléskor komplex állapotfelmérés, részletes anamnézis készítése, folyamatos fejlettségmérés, tudatos fejlesztési terv készítése.
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.
- Szakmai szolgáltatókkal való kapcsolattartás: konzultációk a gyermekek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megszervezése (Pedagógiai Szakszolgálat, Szakértői Bizottság, EGYMI).
- Tudatos óvodai pedagógiai munka, ahhoz hogy a sajátos igényből adódó hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása; a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek családjával való szorosabb együttműködés, kommunikáció.

- A sajátos igényből adódó lemaradások lehetőség szerinti ellensúlyozása, az SNI-s gyermekek optimális fejlődésének biztosítása.

**A szülőkkel való szorosabb együttműködést elősegítő intézkedéseink:**

- A gyermek sajátos helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel szülők megnyerése, partneri kapcsolat kialakítása.
- Partnerközpontú működés szülői igények vizsgálata.
- Személyes kapcsolat kialakítása a szülőkkel. Egyéni beszélgetések, a gyermek sajátos helyzetéből adódó gyermekneveléssel, fejlesztéssel, állapotának elfogadásával kapcsolatos nézetek kicserélése. Folyamatos és rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel, tanácsadás.
- Rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről, az egyéni fejlődés napló bejegyzéseinek megbeszélése, a szülők részvételi lehetőségének biztosítása a gyermekek tevékenységeiben.



## **14. Autizmus spektrum zavarral élők nevelési folyamata**

### **14.1. Autizmussal élő gyermekek jellemzése**

Az autizmust az agy veleszületett fejlődési zavara okozza, ennek háttérében döntően genetikai tényezők és részben az idegrendszert ért károsító környezeti hatások állnak.

A fejlődési eltérés, különböző mértékben és formában, de mindig érinti a kölcsönös kommunikáció és társas viselkedés területét, továbbá együtt jár a gondolkodás és viselkedés rugalmatlanságával, valamint a környezet ingerjeinek eltérő észlelésével.

Az autizmus rendkívül változatos fejlődésben és viselkedésben nyilvánul meg, a korszerű fogalom - autizmus spektrum zavar – ezt a sokszínűséget fejezi ki. Minden autizmussal élő ember más és más, viselkedésük nagymértékben eltérhet egymástól.

Az autizmus a mai tudásunk szerint nem gyógyítható, egy életen át – tehát felnőttkorban is – befolyásolja a személy életét, környezetéhez történő illeszkedését.

Az autizmus az esetek többségében korán, kétéves kor körül felismerhető. A korai diagnózis lehetőséget nyújt a korai segítségnyújtás megkezdéséhez, mellyel nagymértékben csökkenthetők a következményes nehézségek és a legteljesebb mértékű fejlődés segíthető elő.

Az autizmusból származó nehézségek sajátos szükségletekhez vezetnek, de képességeiknek megfelelő, személyiségüket figyelembe vevő, elfogadó környezetben, az autizmus ismeretén alapuló, az egyénre szabott pedagógiai és pszichológiai módszerekkel jelentős fejlődés és az életminőség kifejezett javulása érhető el.

### **14.2. Szegregált nevelés**

Az óvodás korú autizmus spektrumzavarral diagnosztizált gyermekek esetében az integráció a jellemzőbb ellátási forma, mivel az óvodában még sokkal toleránsabb a rendszer, nem az oktatás, hanem a nevelés hangsúlyosabb. Ha a szociális és kommunikációs sérülés súlyosabb, illetve, ha erős viselkedészavarok színesítik a képet, akkor felmerül a szegregált óvoda, mint lehetőség. A szegregált csoportunk jó lehetőséget biztosít a koncentrált fejlesztéshez a problémás területeken, felgyorsulhat a kommunikáció fejlődése, az önállóság javulhat. Hátránya lehet, hogy a gyermek eltanulhat problémás viselkedéseket, stresszelheti a többi gyermek viselkedése, hangossága.

Jelentős fejlődés mutatkozhat a felkészült szakemberek, a jó motiváció, a szülő és pedagógusok együttműködése által.

Feltételek:

- autizmus-specifikus gyógypedagógus is dolgozik a csoportban
- két szakképzett óvodapedagógus (nyelv- és beszédfejlesztő-, pszichológus)
- gyógypedagógiai asszisztens
- gyermekszertető, elkötelezett dajka
- adott, egyénre szabott vizuális támogatás

- 6-8 fő
- jó tárgyi feltételekkel rendelkező csoportszoba
- biztonságos udvari játszótér

Típusos erősségek, amelyekre az autizmussal élő gyermekeknél építeni lehet:

- a megfelelő szintű vizuális információ általában informatív
- a tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás
- jó mechanikus memória
- megfelelő környezetben, érdeklődésének megfelelő témánál kiemelkedő koncentráció és kitartás
- egyes, nem szociális tartalmú területeken relatíve jó képesség: memoritér, zene

### **14.3. Általános fejlesztési, speciális nevelési célok és feladatok**

Az autizmussal élő gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- Szociális és kommunikációs készségek célzott fejlesztése.
- Az autizmusból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása.
- A sztereotíp, szociálisan nem megfelelő viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója.
- A fogyatékoság specifikus, protetikusan, augmentatív környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátítása.

A fenti speciális óvodai célok eléréséhez a következő feladatok kapcsolódnak a fő fejlesztési területeken:

1. Kommunikáció és szociális viselkedés:
  - Beszéd előtti (preverbális) csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.
  - Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása.
  - A beszéd vagy ennek hiányában az alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása.
  - Tanítás helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
  - Augmentatív kommunikációs eszközök használatának tanítása mindennapi élethelyzetekben, a protetikusan környezet részeként.
2. Fejlődési funkció elmaradások, korai elemi készségek:
  - Alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás.
3. Korai kognitív funkciók:
  - Elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása.
  - Szociális és kognitív készségek fejlesztése.
  - Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között.

ingerküszöbőből adódó veszélyekre is. Az autizmussal élő gyermekek fejlesztése során törekedni kell a mindennapi életben használt tárgyak, eszközök alkalmazására. Az óvodai fizikai környezet strukturáltsága, szervezettsége biztosítson megfelelő munkakörnyezetet a pedagógusnak, valamint hatékonyan segítse elő az autizmussal élő gyermekek lehető legnagyobb önállóságát.

#### **14.6. Protetikus környezet kialakítása**

Az autizmus olyan fejlődési zavar, mely súlyosan akadályozza a tárgyi és szociális környezet megértését, a célszerű, adaptív viselkedés fejlődését. Károsodás következménye, hogy autizmusban érintett gyermekek számára a szociális partnerek által nyújtott nyelvi információk nem adnak elegendő támpontot viselkedésük megszervezéséhez. Szociális kapcsolatteremtési nehézségeik miatt gyakran kerülnek a társas helyzeteket. Az autizmussal élő gyermekek környezetüket sokszor kaotikusnak látják, érzékelik. Számukra az emberek viselkedése kiszámíthatatlan, a környezet változásai nehezen követhetőek. Éppen ezért sokszor tanústanak ellenállást a változásokkal szemben. Ezért esetükben az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítendő és kiegészítendő egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal.

A protetikus környezet elemei:

- a tér strukturálása
- munkaszervezés
- napirend (tér-idő struktúra)
- munkarend

#### **14.7. Tér-idő strukturálása – napirend alkalmazása**

A térstruktúra a tevékenységek megfelelő térhez kapcsolását jelenti, míg az időstruktúra a tevékenységek sorrendiségének kialakítása. Ezek összekapcsolása a napirend.

- A napirend vizuális információ-hordozó, a környezet kommunikációja a gyermek felé, mely a tevékenységek helyét és sorrendjét jelzi.
- A napirend egyénre szabott, használata nem elhagyható.
- A napirend alkalmazása kezdetben rugalmas, a környezet alkalmazkodik a gyermek szokásaihoz, kedvelt tevékenységeihez. Szükséges a tevékenységek gyakori váltása, hogy a gyermek minél hamarabb megtanulja a tevékenységet a megfelelő térhez kötni és a napirendet használni.

A napirend egyénre szabott az alábbi szempontok szerint:

- A gyermek számára biztosan érthető formát kell használni, amely a szimbólumok megértésének szintjétől függ. Ennek alapján a napirend lehet tárgyas vagy képes. A képes napirenden belül különböző fokozatok különülnek el. Van, amelyik lényegét ábrázoló fotókat, színes képeket szóképpel, piktogramokat szóképpel vagy csak szóképeket használ. A napirend alkalmazásának

feltétele, hogy a gyermek tudjon tárgyat tárggyal egyeztetni, vagy a képes napirend alkalmazása folyamán tárgyat képpel, képet képpel, illetve szóképet szóképpel egyeztetni.

- Idő (napirend hossza): minden esetben csak a gyermek számára átlátható szakaszt jelozzuk előre.

#### **14.8. Egyéb vizuális segédcszközök**

A napirenden kívül még további segítő eszközöket is alkalmazunk, melyekből az autizmussal élő gyermekek megtudhatják, hogy mit hol találnak, meddig tart egy-egy tevékenység (munkarend), és hogy hogyan (munkaszervezés) lehet azt elvégezni. Egy tevékenység elvégzésének lépéseit leggyakrabban úgynevezett folyamatábrával (pl. kézmosás folyamata) mutatjuk meg, melyet szintén a gyermek szintjéhez szabunk.

#### **14.9. A tér strukturálása**

A tárgyi környezet megfelelő felépítése, áttekinthetősége vizuális támpontokkal szolgálhat a gyermekeknek. A terem bútorainak elrendezése segítheti a gyermekek önálló tevékenységét, a szabályok és határok felismerését és az azokhoz való alkalmazkodást. A különböző tevékenységekhez igazodó helyszínek kialakítása, a határvonalak világos kijelölése, az eszközök adott helyszínen való alkalmazása elősegíti, hogy a gyermekek önállóan felismerjék hol tartózkodnak és milyen viselkedést vár el a környezet. A környezet érthetővé tétele és a szokások együttes kialakítása biztonságot ad az autizmussal élő gyermekeknek.

#### **14.10. Az idő strukturálása**

Az autizmussal élő gyermekek számára problémát okoz a szimbolikus, elvont, átmeneti, láthatatlan információk feldolgozása. Érthető, hogy súlyos nehézséget jelent számukra a „láthatatlan idő” fogalma, mely rendkívül elvont. Bizonytalansághoz, félelemhez vezethet, hogy nem tudják a nap folyamán mi fog történni, egy-egy tevékenység mennyi ideig tart, meddig kell várakozni, lesz-e kedvelt tevékenység, csemény. A tevékenységek sorrendiségének (pl. szokásrend) kialakításával, valamint az egyén aktuális fejlettségi szintjének megfelelő szimbólumrendszer alkalmazásával (forma és kiterjedés tekintetében), amely a nap tevékenységeit sorrendben bemutatja (minden tevékenységnek külön szimbóluma van), így előre bejósolhatóvá válnak a nap tevékenységei. Ennek segítségével csökkenhetnek a váratlan események okozta szorongások, félelmek és megelőzhetőek lehetnek a súlyos viselkedésproblémák.

#### **14.11. Fejlesztés fő területei**

##### **1. Kommunikációs készségek fejlesztése**

- preverbális kommunikáció elősegítése, fokozott hangsúlyozása
- beszédértés, irányíthatóság fejlesztése
- a beszéd használatának előmozdítása
- metakommunikáció, gesztusnyelv előtérbe helyezése
- augmentatív kommunikáció alkalmazása

- alternatív kommunikáció használata

## 2. Szociális készségek fejlesztése

- alkalmazkodást elősegítő viselkedésformák hangsúlyozása

- szelektív kapcsolatok kialakítása

- a kapcsolat szerepének erősítése gyermek, illetve felnőtt viszonylatban

## 3. Kognitív funkciók fejlesztése

- egyeztetés

- válogatás

- soralkotás

- figyelem

- emlékezet

- ok-okozati összefüggések

## 4. Akadémikus készségek fejlesztése

- számolás-mérés előkészítése, számolás-mérés elemei

- olvasás-írás előkészítése, olvasás-írás elemei

- környezetismeret

## 5. Tájékozódás

- térben

- időben

- emberi viszonylatokban

## 6. Munkavégzés

strukturált, vizuálisan kódolt, önálló munka megteremtésére való törekvés

## 7. Önkiszolgálás

önellátás kialakítása

- étkezés

- öltözködés

- önépítés

## 8. Mozgás

- utánpótlás

- nagymozgás

- finommotorika

## 9. Gyermekünk számára kiegészítő terápiát biztosítunk

- Mozgásfejlesztő torna

- Logopédiai fejlesztés

## 15. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdéshez.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: *testi, lelki és szociális érettség*, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

- A *testileg* egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A *lelkileg* egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a térbeli észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a térbeli tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- Az óvodáskor végére a gyermekek *szociálisan* is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre a felnőttekkel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését
- feladattudata kialakulóban van s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok eredményesebb – szükség szerinti kreatív – elvégzésében nyilvánul meg: kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükröződik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

### **A pedagógiai kompetenciák, indikátorok**

Ezek a pedagógiai munkára, a nevelésre, az okításra alkalmassá tévő ismeretek, képességek és készségek, valamint az ezeket kísérő érzelmek, motívumok dinamikus rendszere.

Más megfogalmazásban azoknak a pszichikai képződményeknek, tudásnak, attitűdöknek és képességeknek az összessége, amelyek alkalmassá teszik a pedagógusokat arra, hogy tevékenységüket eredményesen elláthassák. (Kotschy, 2011).

**Kilenc kompetenciát jelöl ki a hatályos 326/2013. Korm.rendelet 7. § (2) bekezdése:**

**1.kompetencia:** Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás.

**2.kompetencia:** Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók.

**3.kompetencia:** A tanulás támogatása.

**4.kompetencia:** A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmóddal érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség.

**5.kompetencia:** A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység.

**6.kompetencia:** Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése.

**7.kompetencia:** A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.

**8.kompetencia:** Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás.

**9.kompetencia:** Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért.

## ZÁRADÉK

A Gyáli Liliom Óvoda óvodavezetője, a nevelőtestülettel – szakmai munkaközösségeivel – óvodapedagógusaival felülvizsgálta, elkészítette az intézmény **Pedagógiai Programját**.

A helyi program készítésekor és módosításakor figyelembe vettük a jelenleg hatályos törvényi jogszabályokat, módosításaikat és a szakmai tartalmakat képviselő törvényi kormány-, és miniszteri rendeleteket, paragrafusokat.

A programmódosítás során figyelembe vettük az óvodai alapidokumentumokat (Szervezeti és Működési Szabályzat, Házirend).

A Pedagógiai Programhoz való hozzáférés lehetősége: Az intézmény vezetői irodájában elhelyezett szekrényen, ahol a nyilvános dokumentumokat tároljuk, illetve az Óvoda honlapján.

Felülvizsgálat tervezett időpontja: 2022/2023. nevelési év.

Módosítási lehetőség: Szükséges esetben – törvényi változások, fenntartói utasítás, nevelőtestületi javaslat, döntés.

Gyál, 2022. augusztus 31.

Lendvay-Kiss Anita  
intézményvezető



## ZÁRADÉK

A Gyáli Liliom Óvoda óvodavezetője, a nevelőtestülettel – szakmai munkaközösségeivel – óvodapedagógusaival felülvizsgálta, elkészítette az intézmény Pedagógiai Programját.

A helyi program készítésekor és módosításakor figyelembe vettük a jelenleg hatályos törvényi jogszabályokat, módosításaikat és a szakmai tartalmakat képviselő törvényi kormány-, és miniszteri rendeleteket, paragrafusokat.

A programmódosítás során figyelembe vettük az óvodai alapdokumentumokat (Szervezeti és Működési Szabályzat, Házi rend).

A Pedagógiai Programhoz való hozzáférés lehetősége: Az intézmény vezetői irodájában elhelyezett szekrényen, ahol a nyilvános dokumentumokat tároljuk, illetve az Óvoda honlapján.

Felülvizsgálat tervezett időpontja: 2022/2023. nevelési év.

Módosítási lehetőség: Szükséges esetben – törvényi változások, fenntartói utasítás, nevelőtestületi javaslat, döntés.

Gyál, 2022. augusztus 31.





## A PEDAGÓGIAI PROGRAM MÓDOSÍTÁSÁNAK ELFOGADÁSA ÉS JÓVÁHAGYÁSA

A Pedagógiai Program módosítását a Gyáli Liliom Óvoda nevelőtestülete a 2022. év 08.31. napján tartott nevelőtestületi értekezleten HGYLO 4/2022. határozatszámom **elfogadta.**

Gyál, 2022. 08.31.

Vátradi Attiláné  
nevelőtestület nevében

A Gyáli Liliom Óvodában működő három szakmai munkaközösség

2022. 08.31.-án a Pedagógiai Program módosítását **véleményezte, és elfogadásra javasolta.**

Gyál, 2022. 08.31.

Dolnai Kriszta  
munkaközösség-vezető

Óriás Galamb Tímea  
munkaközösség-vezető

Vátradi Attiláné  
munkaközösség-vezető

A Pedagógiai Program módosítását a Gyáli Liliom Óvoda óvodavezetője a

2022. év 08.31. napján tartott nevelőtestületi értekezleten HGYLO 4/2022. határozatszámom **jóváhagyta.**

Gyál, 2022. 08.31.



Óriás Galamb Tímea  
óvodavezető

A Pedagógiai Program módosítását a Gyáli Liliom Óvoda Szülői Szervezet vezetősége a 2022. év 09.12. napján tartott ülésén **megismerte.**

Gyál, 2022. 09.12.

Óriás Galamb Tímea  
Szülői Szervezet vezetője

Jelen Pedagógiai Program tartalma vonatkozásában Gyál Város Önkormányzata 61./2022. (IX.21.) sz. OKB határozatával az egyetértését kinyilvánította.

Gyál, 2022. 09.21.

Pápai Mihály  
polgármester





A Gyáli Liliom Óvoda Pedagógiai Programjának tartalmát megismertem,  
tudomásul vettem.

Ssz.:	Név:	Beosztás:	Aláírás:
1.	Árvai Krisztina	dajka	tartósan távol
2.	Bank Zsoltné	dajka	Ígyeltem távol
3.	Baranyai Krisztina	óvodatitkár	Baranyai Krisztina
4.	Baranyi Dorottya	óvodapedagógus	Baranyi Dorottya
5.	Buda Éva	dajka	Buda Éva
6.	Csik-Baranyai Dolóresz	óvodapedagógus	Csik-Baranyai Dolóresz
7.	Csizmadia Jánosné	óvodapedagógus	Csizmadia Jánosné
8.	Debreceni Zoltánné	óvodapedagógus	Debreceni Zoltánné
9.	Demeter Ida Száva	dajka	Ígyeltem távol
10.	Dudásné Kiss Anita	óvodapedagógus	Dudásné Kiss Anita
11.	Falusi Zita	óvodapedagógus	Falusi Zita
12.	Gál Katalin	pedagógiai asszisztens	Gál Katalin
13.	Gönczi Sándorné	dajka	Gönczi Sándorné
14.	Győriné Eszényi Zsuzsanna	int.vez. Helyettes	Győriné Eszényi Zsuzsanna
15.	Hálóné Molnár Kinga	óvodapedagógus	Hálóné Molnár Kinga
16.	Hizó Piroska	dajka	Hizó Piroska
17.	Hrazdyra Henrietta	óvodapedagógus	Hrazdyra Henrietta
18.	Karsai Tímea	dajka	Karsai Tímea
19.	Király Jánosné	dajka	Király Jánosné
20.	Kiss Kinga	pszichológus	Kiss Kinga
21.	Knittel Tamásné	dajka	Knittel Tamásné
22.	Kunovics Dorottya	dajka	Kunovics Dorottya
23.	Ladányi Ilona Réka	óvodapedagógus	Ladányi Ilona Réka
24.	Langmajer István	karbantartó	Langmajer István
25.	Langmajer Istvánné	dajka	Langmajer Istvánné
26.	Lendvay-Kiss Anita	intézményvezető	Lendvay-Kiss Anita
27.	Lőrincz Istvánné	dajka	Lőrincz Istvánné
28.	Nagy Emöke	pszichológus	Nagy Emöke

29.	Nagy-Katona Csilla	pedagógiai asszisztens	tartósan távol
30.	Németh Andrea	dajka	Németh Andrea
31.	Oláhne Galovicz Tímea	óvodapedagógus	Oláhne Galovicz Tímea
32.	Pallérné Göndör Róza	pedagógiai asszisztens	Pallérné Göndör Róza
33.	Papp-Kiss Judit	pedagógiai asszisztens	Papp-Kiss Judit
34.	Pintér Éva	óvodapedagógus	Pintér Éva
35.	Pop Zsuzsanna	óvodapedagógus	Pop Zsuzsanna
36.	Ruttersmidt József	karbantartó	Ruttersmidt József
37.	Sebők Zoltánné	óvodapedagógus	Sebők Zoltánné
38.	Sinka Szilvia	pedagógiai asszisztens	betegség miatt nem jött el.
39.	Szász Nikoletta	dajka	Szász Nikoletta
40.	Szekercés Sándorné	dajka	Szekercés Sándorné
41.	Szöllössiné Tolnai Lilla	logopédus	Szöllössiné Tolnai Lilla
42.	Szücs Éva	óvodapedagógus	Szücs Éva
43.	Tóthné Takács Ilona	dajka	Tóthné Takács Ilona
44.	Tóthné Tóth Éva	óvodapedagógus	Tóthné Tóth Éva
45.	Váradí Attiláné	int.vez. Helyettes	Váradí Attiláné
46.	Váradí-Tatai Kitti	óvodapedagógus	Váradí-Tatai Kitti
47.	Wrábelné Mráz Margit	pedagógiai asszisztens	Wrábelné Mráz Margit

1. NÉMETH ANDREA dajka

1. NÉMETH ANDREA dajka